

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

- ▶ «Σεβασμὸς στὰ σύμβολα τοῦ Ἔθνους»
- ▶ «Τὸ ράσο»
- ▶ «Δημογραφικὸ καὶ τεκνογονία»
- ▶ «Ὡ τοῦ παραλογισμοῦ!»

Περιεχόμενα

❖ Τῶν καιρῶν τὰ γυρίσματα (ΜΑΡΙΝΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ).....	41
❖ Οἱ σκληροθεύτεροι (ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΚΙΑ).....	42
❖ Σεβασμὸς στὰ σύμβολα τοῦ Ἑθνους (ΕΛΙΝΑ ΜΑΣΤΕΛΛΟΥ-ΓΙΑΝΝΑΚΕΝΑ).....	43
❖ Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση (Α. Κ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ)	51
❖ «Ρήγας Βελεστινῆς-Φεραῖος» Θεατρικὸ ἔργο τοῦ Τάκη Χρυσούλη (ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ).....	59
❖ Τὸ ράσο (ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ).....	59
❖ Δικαίωμά μου!... (ΝΑΥΣΙΚΑ ΙΕΣΣΑΙ ΚΑΣΙΜΑΤΗ).....	61
❖ Ὡ τοῦ παραλογισμοῦ! (ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ).....	63
❖ Δημογραφικὸ καὶ τεκνογονία (Δρ ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ).....	70
❖ Μονάχος (ΓΕΩΡΓΙΑ ΕΜΜ. ΧΑΤΖΗ-ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ).....	73
❖ Ἐλεύθερες ρίζες καὶ ἀντιοξειδωτικά (ΖΩΗ ΡΙΖΟΚΩΣΤΑ-ΑΓΓΕΛΗ)	74
❖ Ὁ ὥραῖος λιμένας (ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ).....	76
❖ Μιὰ ἀφανὴς εὐεργέτιδα (ΑΝΘΟΥΛΑ ΝΑΟΥΜΗ).....	77
❖ Ὅσα φέρνει ἡ ὥρα κι ἡ ζωὴ (ΛΙΤΣΑ ΑΠΑΛΑΚΗ).....	78
❖ Εἰς Μνημόσυνον (ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ).....	79

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

Ἐκδότρια: «Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτῖνες»,
ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα
Τηλ. 210 3247294, 210 3235931

Τιμὴ τεύχους 2,5€.

Ἐτήσια Συδρομὴ: Ἐσωτερικοῦ 15€.
Ἐξωτερικοῦ: 30€.
Κύπρου: 20€.

Κυκλοφορεῖ ἀνά δύο μῆνες
μέ 40 σελίδες.

- **Διευθυντὴς Σύνταξης:** Γιάννης Κ. Τσέντος,
Θεβξινόνας 1, 166 74 Γλυφάδα
e-mail ἐπικοινωνίας: tsentos@gmail.com
- **Τόπος ἔκδοσης:** Ἀθήνα
- **Μάρτιος 2024**
- **Δημιουργικὸ - Ἐκτύπωση:** «Λυχνία Α.Ε.»,
Ἀνδραβίδας 7, 136 71 Χαμόμυθο Ἀχαρνῶν,
Τηλ. 210 3410436, www.lyhnia.com

Παρακαλοῦμε, ἀποστέλλετε τίς συνεργασίες σας στὴ διεύ-
θυνση Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα.

Διατηροῦμε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δημοσιεύουμε ἢ νὰ συντέ-
μνουμε κατὰ τὴν κρίση μας ὅποιοδήποτε χειρόγραφο. Χειρό-
γραφα δημοσιευμένα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

Τῶν καιρῶν τὰ γυρίσματα

Καμπάνες γιορτινές, μέσα στῆς Ἄνοιξης τ' ὀλόχαρο γιορτάσι, τὸ τραγούδι τῆς λευτεριάς μὴ σταματᾷτε.

Εὐαγγελίσματα χαρᾶς σκορπίστε ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρον ν' ἀκουσθεῖ, σ' ὄλη τὴ γῆ νὰ φθάσει ν' ἀπλωθεῖ τὸ μήνυμα τοῦ διπλοῦ λιτωμοῦ μας.

Ψυχὴ μας, λεύτερη πέταξε τούτη τὴν ἅγια μέρα, κι ἀπὸ κορφή σὲ κορφή ψάξε· κι ὅπου δαφνόκλαδο ἀνθεῖ, κι ὅπου μυρτιάς ἀναπνοή, ἐκεῖ τὸ δάκρυ τῆς εὐγνωμοσύνης σου στεῖλε.

Ἐκεῖ εἶν' οἱ τάφοι οἱ ἱεροί, ποὺ τοὺς ἀθάνατους φυλᾷνε.

Κι ὕστερα ἔλα, μέσ' στὴ σιγὴ τοῦ Ἐξωκκλησιοῦ εὐλαβικὰ τὸ γόνυ κλῖνε κι ἄκου. Ἄκου τοῦ Αἰτωλοῦ Πατρο-Κοσμᾶ τὸν ἁγιασμένο ἀγῶνα, ἄκου τοῦ Διάκου τὴ φωνὴ ἀνάμεσα στὶς φλόγες, ἄκου τὸ αἶμα τ' ἅγιο ποπὺ πότισε τὸ χῶμα, κράζει· βροντοφωνεῖ ἀκόμα « Ὅχι».

ἦταν κείνη ἡ πνοή, ἡ ψυχὴ τοῦ '21.

Σήκω, Καλόγερε, νὰ πεῖς πῶς ἡ πιστὴ, ζεστὴ καρδιά σου σὰν χόβολη ἐφύλλαξε τὴ σπῖθα τοῦ ἀγῶνα, καὶ τετρακόσια χρόνια ὀλόκληρα ἀπ' τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο» σου μέσ' στὶς καρδιὲς τὴν πέρναγε τῶν σκληάβων ἀδελφῶν σου.

Κι ἔβαλῃς μ' αὐτὴν φωτιά, ποὺ ἄναψε, ποὺ ζέστανε, ποὺ φλόγισε τὶς παγωμένες τὶς καρδιὲς τὶς καταρρακωμένες.

Ἐύπνα, Καλόγερε, νὰ πεῖς σ' αὐτοὺς ποὺ ἀμφιβάλῃουν πῶς μπροστὰ ἐπήγαινε ὁ Σταυρὸς καὶ πίσω ἡ ἀνδρεία.

Πρῶτα ἡ «ἅγια πίστη τοῦ Χριστοῦ», μετὰ ἡ ἐλευθερία.

Καλόγερε, πῶς δὲν μιλήσ, γιατί τώρα σωπαίνεις; Κτυποῦν τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ, τὴν πολεμοῦν, τὴν διώχνουν.

Σκληρόπουλα σὲ καρτεροῦν ξανὰ νὰ τὰ μαζέψεις, τὸ μουσικὸ τῆς λευτεριάς ν' ἀκούσουν ἀπὸ σένα, ποὺ

Καλόγερε, πῶς δὲν ξυπνᾷς ἀπ' τὴ βαθιὰ σιγὴ σου; Σήκω καὶ σήμερα ξανὰ μὲ τὴν τρανὴ φωνή σου, φώναξε· βροντοφώναξε, σὰ πέρατα νὰ φθάσει, νὰ μάθει τούτη ἡ νέα γενιά, ποὺ πνίγεται στὸ ψέμα, ποια ἦταν κείνη ἡ πνοή, ἡ ψυχὴ τοῦ '21. Σήκω, Καλόγερε, νὰ πεῖς πῶς ἡ πιστὴ, ζεστὴ καρδιά σου σὰν χόβολη ἐφύλλαξε τὴ σπῖθα τοῦ ἀγῶνα, καὶ τετρακόσια χρόνια ὀλόκληρα ἀπ' τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο» σου μέσ' στὶς καρδιὲς τὴν πέρναγε τῶν σκληάβων ἀδελφῶν σου.

Ψυχὴ ἑλληνικὴ, προχώρα. Δὲς ἐκεῖ στοῦ νάρθηκα τὴν κόγχη, νάτη, πετᾷ ἡ ψυχὴ τοῦ '21. Εἶν' τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο».

Σκῦψε, γονάτισε, τὸ ράσο τὸ ματόβρεχτο προσκύνησε, ποὺ κάτω ἀπὸ τὰ ράκη του τὴ λευτεριά σου φύλλαξε.

Κι ὕστερα, γιγαντωμένη τὴ φωνὴ σου στεῖλε:

Καλόγερε, πῶς δὲν ξυπνᾷς ἀπ' τὴ βαθιὰ σιγὴ σου; Σήκω καὶ σήμερα ξανὰ μὲ τὴν τρανὴ φωνή σου, φώναξε· βροντοφώναξε, σὰ πέρατα νὰ φθάσει, νὰ μάθει τούτη ἡ νέα γενιά, ποὺ πνίγεται στὸ ψέμα, ποια

θαύματα ἔκανες τρανά.

Σήκω καὶ σήμερα ξανὰ σ' ἓνα μικρὸ κρυφὸ Σχολεῖο, λιχνάρι ἐλπιδας νὰ ἀνάψεις!

Ἔλα καὶ πάλη ταπεινὰ μέσ' στὸ φτωχὸ κελλί σου, κουράγιο δῶσ' μας· καὶ ζεστὴ ἄς ἀκουσθεῖ ἡ φωνὴ σου, ὅπως καὶ τότε:

«Μὴ σκιαζέστε στὰ σκόπη· ἡ λευτεριά σὰν τῆς αὐγῆς τὸ φεγγοβόλο ἀστέρη τῆς νύχτας τὸ ξημέρωμα θὰ φέρει».

Οί σκλαβολεύτεροι

Στὸ χῶμα ποὺ ὁ Μεγαλέξαντρος
ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἀριστοτέλης,
μὲ τὸ ἀτσάλινο σπαθὶ
καὶ μὲ τοῦ λόγου τὴ ρομφαία τὴ δίστομῃ
τὴν ἱστορία τοῦ κόσμου ἔγραψαν,
σ' αὐτὸ τὸ χῶμα
ποὺ ὁ Παῦλος τῶν Ἑθνῶν
ἐκλήθηκε τὸν Λόγο νὰ διδάξει
καὶ οἱ χρυσαετοὶ τοῦ Πνεύματος
Βασίλειος ὁ Μέγας
καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος
ἀενάως φτερουγοῦν,
θέλησαν οἱ ὀρδὲς τῶν μαύρων ἀ-λόγων
μ' ἄροτρα σκοτεινιᾶς νὰ τὸ ὀργώσουν,
ἦες κι ἦταν μπορετὸ
ψυχὰς οὐρανοδρόμων ἀετῶν
γιὰ πάντα νὰ σκλαβώσουν.

Αἰῶνες πάσιζαν καὶ πάσιζαν
τούτῃ τὴ γῆ φαρμάκι νὰ ποτίσουν,
τόσο ποὺ τὸ κεφάλι τοῦ ραγιᾶ
στὸ χῶμα ν' ἀκουμπήσουν,
τοῦ ἡλίου τὰ χρυσάκτινα
μῆτε στιγμὴ νὰ βλέπει,

τῆς λευτεριᾶς τὸ ὄνειρο
χαμένο νὰ τὸ ἔχει...

Μ' αὐτὴ ἡ ἀγγελοκάμωτη
χρόνους καιροὺς δὲν ξέρει,
τὸ χῶμα τῶν Ἀργοναυτῶν
Πατρίδα αἰῶνια ἔχει.

Τοῦ Λεωνίδα ξύπνησαν οἱ γιοί,
τοῦ Ἀχιλλῆα οἱ νιόβγαλτοι βλαστοί
τῆς λευτεριᾶς τὸ ὄνειρο
κρατοῦν σφιχτά, σπαθὶ στὸ χέρι,
μὰ καὶ τοῦ Ρήγα τὶς ψδές
ἔχουν γιὰ δίκικοπο μαχαίρι.

Στῆς Παναγιᾶς τὸ 'κόνισμα
καίει ἓνα ἀγιοκέρι
τοῦ Θεωδώρακῃ προσευχὴ
τοῦ Ἑθνους γλυκαπαντοχὴ
ποὺ μέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ
τὴ λευτεριὰ στοὺς Ἑλληνας
ξανὰ, πάλι θὰ φέρει!

ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΚΙΑ

Σεβασμὸς στὰ σύμβολα τοῦ Ἔθνους

Γενικὰ περὶ ἔθνους – Τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος

Ἀναζητώντας τὴν ἔννοια τοῦ Ἔθνους, διαβάζουμε ὅτι Ἔθνος στὴν Κοινωνιολογία ἀποτελεῖ τὸ σύνολο ἀνθρώπων ποὺ μοιράζονται κοινὰ γνωρίσματα, ὅπως φυλὴ, γλῶσσα, θρησκεία, κοινὴ ἱστορία-πολιτισμὸ, γεωγραφικὴ καταγωγὴ καὶ ἔχουν κοινὴ ἔθνικὴ συνείδηση. Σὲ ἕτερο πλῆγμα βρίσκουμε ὅτι Ἔθνος εἶναι τὸ σύνολο ἀτόμων ποὺ ἔχουν ἀντίληψη κοινῆς ἱστορικῆς, κοινωνικῆς, πολιτισμικῆς κτλ. παράδοσης, ἔχουν ἢ διεκδικοῦν αὐτόνομη πολιτικὴ συγκρότηση καὶ κατοικοῦν σὲ καθορισμένη ἐδαφικὴ ἔκταση.

Γιὰ νὰ ὑπάρχει ἓνα Ἔθνος μέσα στοὺς αἰῶνες, πρέπει νὰ διατηρεῖ καὶ νὰ προάγει αὐτὰ τὰ κοινὰ

στὴ νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη. Κατοίκησαν ἐκτενῶς τὸν ὄρειο ποὺ σήμερα ὀνομάζεται Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ τέλη τῆς 3^{ης} χιλιετίας π.Χ., ἀρχικὰ στὴν Πελοπόννησο (Βόρειο Μακεδονία), στὴ ΒΔ Θεσσαλία καὶ τὴ ΝΑ Χαονία (δηλ. τὸ βορειοδυτικὸ τμήμα τῆς Ἠπείρου), στὴ Στερεά, στὴν Πελοπόννησο, στὴν Κύπρο σὲ μέσα τῆς 2^{ης} χιλιετίας π.Χ., καθὼς καὶ σὲ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου καὶ τὶς παράλιες περιοχὲς τῆς Μικρῆς Ἀσίας λίγο ἀργότερα (11^{ος}-8^{ος} αἰ., Α' ἑλληνικὸς ἀποικισμὸς).

Οἱ Ἕλληνες ἴδρυσαν κι ἄλλες ἀποικίες γύρω ἀπὸ τὴν ἡλεκάνη τῆς Μεσογείου, καθὼς καὶ στὸν Εὐξείνιο Πόντο (Β' ἑλληνικὸς ἀποικισμὸς), ἐνῶ μετὰ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάν-

Γιὰ νὰ ὑπάρχει ἓνα Ἔθνος μέσα στοὺς αἰῶνες, πρέπει νὰ διατηρεῖ καὶ νὰ προάγει αὐτὰ τὰ κοινὰ γνωρίσματα, καθὼς καὶ τὶς ἀξίες ποὺ τὸ προσδιόρισαν στὸ διάβα τῆς ἱστορίας, ὅπως ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πίστη πρὸς τὸν Θεό του, ἡ φιλοπατρία, τὰ ἰδανικά, τὸ ὄραμα γιὰ ἓνα καλύτερο μέλλον τοῦ λαοῦ ποὺ τὸ ἀπαρτίζει, ἡ τιμὴ, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴν ἀριστεία, τὰ γράμματα, τὶς τέχνες, κτλ.

Τὸ δικὸ μας Ἔθνος, τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἡ διαδρομὴ του μέσα στὸν χρόνο εἶναι συνεχῆς καὶ διαρκῆς, δὲν θὰ ὑπῆρχε, ἂν δὲν στηριζόταν σὲ ὅλα ὅσα προαναφέρθηκαν.

γνωρίσματα, καθὼς καὶ τὶς ἀξίες ποὺ τὸ προσδιόρισαν στὸ διάβα τῆς ἱστορίας, ὅπως ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πίστη πρὸς τὸν Θεό του, ἡ φιλοπατρία, τὰ ἰδανικά, τὸ ὄραμα γιὰ ἓνα καλύτερο μέλλον τοῦ λαοῦ ποὺ τὸ ἀπαρτίζει, ἡ τιμὴ, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴν ἀριστεία, τὰ γράμματα, τὶς τέχνες, κτλ.

Τὸ δικὸ μας Ἔθνος, τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἡ διαδρομὴ του μέσα στὸν χρόνο εἶναι συνεχῆς καὶ διαρκῆς, δὲν θὰ ὑπῆρχε, ἂν δὲν στηριζόταν σὲ ὅλα ὅσα προαναφέρθηκαν.

Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἔθνος ποὺ κατοικεῖ κυρίως

δου οἱ πόλεις καὶ οἱ ἀποικίες τους ἔφτασαν μέχρι τὴν Κεντρικὴ Ἀσία καὶ τὴ σημερινὴ Ἰνδία, μὲ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ γενικὰ τὸν ἑλληνισμὸ νὰ ἐξαπλώνεται σὲ ἓνα πολὺ μεγάλο μέρος τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Σήμερα τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι διασκορπισμένο σὲ ὅλοκληρο τὸν κόσμον, ὡστόσο, ὅπως εἶναι λογικὸ, ἡ πλειονότητα παραμένει ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ σημερινοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τῆς νήσου Κύπρου. Ἱστορικά, ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ κατοικοῦν ἐπίσης στὴν Κάτω Ἰταλία καὶ τὴ Σικελία, ποὺ ἀποτελοῦν τὴ Μεγάλῃ Ἑλλάδα τῆς Ἀρχαιότητος,

στην Κορσική και τὰ ἀπέναντι σὲ αὐτὴ παράλια τῆς σημερινῆς Γαλιλίας καθὼς και τῆς Ἰσπανίας, στὰ παράλια και στὴν ἐνδοχώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, στὸν Λεβάντε¹, στὴν Αἴγυπτο, στὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου και στὴ σημερινὴ νότιο Ἀλβανία, και συγκεκριμένα στὴν περιοχή τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Ἰσχυρὲς ἐλληνικὲς παροικίες ἔχουν δημιουργηθεῖ ἀπὸ Ἑλληνας μετανάστες στὶς Η.Π.Α., τὴν Αὐστραλία, τὴ Γερμανία, τὸν Καναδᾶ και τὸ Ἠνωμένο Βασίλειο, στὴ Ρωσία, τὴν Οὐκρανία, ἐνῶ μικρότερες ὁμάδες κατοικοῦν σχεδὸν σὲ κάθε χώρα τοῦ πλανήτη.

Οἱ Ἑλληνας ὀμιλοῦν τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα και ἀκολουθοῦν τὸ Ὀρθόδοξο Χριστιανικὸ Ἀνατολικὸ δόγμα. Ἐχουν ἐπηρεάσει και συμβάλει σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴν καλλιέργεια τοῦ πνεύματος, στὴν παιδεία ἀλλὰ και στὴ συνολικὴ πνευματικὴ παράδοση και δημιουργία τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητας, μὲ τὴ φιλοσοφία, τὶς ἐπιστῆμες, τὶς τέχνες, τὸ πολίτευμα (δημοκρατία), τὸν ἀθλητισμὸ, τὶς ἐξερευνήσεις, τὴ λογοτεχνία, τὴν πολιτικὴ, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ,

λιτικὴ αὐτονομία.

Ἡ χρῆση τῶν ἐθνικῶν συμβόλων ἀποσκοπεῖ στὴν ἔνωση τῶν λαῶν, μὲ τὴ δημιουργία ὀπτικῶν, ἠλεκτικῶν ἢ εἰκονικῶν ἀναπαραστάσεων τῶν σημαντικώτερων ἀνθρώπων, τῶν ἀξιῶν, τῶν στόχων ἢ τῆς ἱστορίας τους. Αὐτὰ τὰ σύμβολα εἶναι συχνὰ ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ πατριωτισμοῦ ἢ και ἐπίδοξων κινήσεων, π.χ. ἀνεξαρτητοποίησης, αὐτονομίας ἢ ἀπόσχισης, και ἔχουν σχεδιαστεῖ, γιὰ νὰ ἐκπροσωποῦν ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινότητας, χωρὶς ἀποκλεισμούς. Εἶναι συνήθως ὁ συνδυασμὸς κρίκος τῆς ἐνότητας.

Διαβάζουμε ἐπίσης ὅτι: *Ἡ σημασία τῶν ἐθνικῶν συμβόλων εἶναι ἡ συμβολικὴ ἀντιπροσώπηση τοῦ ἔθνους ἐναντι τοῦ ὑπολοίπου κόσμου. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι αὐτὰ τὰ σύμβολα περιέχουν στοιχεῖα ποὺ συμβολίζουν τὸ ἐθνικὸ ἰδεῶδες και ἀντιπροσωπεύουν τοὺς ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ἐθνικοῦ κράτους σὲ ὅποιο ἀνήκουν.*

Τὰ ἔθνη-κράτη βασίζονται τὴν ἴδια τους τὴν ὑπαρξὴ

Ἡ σημασία τῶν ἐθνικῶν συμβόλων εἶναι ἡ συμβολικὴ ἀντιπροσώπηση τοῦ ἔθνους ἐναντι τοῦ ὑπολοίπου κόσμου. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι αὐτὰ τὰ σύμβολα περιέχουν στοιχεῖα ποὺ συμβολίζουν τὸ ἐθνικὸ ἰδεῶδες και ἀντιπροσωπεύουν τοὺς ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ἐθνικοῦ κράτους σὲ ὅποιο ἀνήκουν. Τὰ ἔθνη-κράτη βασίζονται τὴν ἴδια τους τὴν ὑπαρξὴ στὴν οἰκοδόμηση μιᾶς ἐθνικῆς ταυτότητας ποὺ συνδέει τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἐπικράτεια, τὴ γλῶσσα και τὸν ἐθνικὸ πολιτισμὸ (ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ἰθαγενὴς ἢ ἐπιβληθεῖς).

τὴ μουσικὴ, τὰ μαθηματικά, τὴν τεχνολογία, τὸ ἐμπόριο, ἀκόμα και τὴ διατροφή/μαγειρικὴ, τόσο κατὰ τὸ παρελθόν, ὅσο και στὴν ἐποχὴ μας. Ἡ Ἑλλάδα, ἐν ὀλίγοις, μεταλλαμπάδευσε τὸ Φῶς τῆς σὲ ὅλο τὸν κόσμον.

ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

Τὰ ἐθνικὰ σύμβολα εἶναι τὰ σύμβολα μιᾶς ὄντοτητας ἢ ὁποῖα θεωρεῖται και παρουσιάζει τὸν ἑαυτὸ τῆς στὸν κόσμο ὡς ἐθνικὴ κοινότητα. Τὰ ἐθνικὰ σύμβολα χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ κυρίαρχα κράτη, ἔθνη και χώρες ποὺ βρίσκονται σὲ καθεστῶς ἀποικίας ἢ ἐξαρτώμενης περιοχῆς, διοικητικὲς περιοχές, ἀκόμη και ἀπὸ ἐθνοπολιτιστικὲς ὁμάδες ποὺ θεωροῦνται ὡς «ἐθνοότητες», ἔστω και ἂν δὲν ἔχουν κάποια πο-

στὴν οἰκοδόμηση μιᾶς ἐθνικῆς ταυτότητας ποὺ συνδέει τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἐπικράτεια, τὴ γλῶσσα και τὸν ἐθνικὸ πολιτισμὸ (ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ἰθαγενὴς ἢ ἐπιβληθεῖς).

Τὰ ἐθνικὰ σύμβολα εἶναι λοιπὸν τὰ στοιχεῖα ποὺ εἶναι ὑπεύθυνα γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς ταυτότητας τῶν ἐθνῶν, γνωστῆς ὡς ἐθνικῆς ταυτότητας.

Σύμβολα τοῦ Ἑθνους τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν ὁ Σταυρὸς, ἡ Σημαία, τὸ Ἐθνόσημο, δηλ. τὸ ἐλληνικὸ ἐθνικὸ ἔμβλημα, ὁ Δικέφαλος Ἄετός, ὁ Ἑθνικὸς Ὑμνος. Κατ' ἐπέκτασιν και οἰκονομίαν, ρόλο συμβόλων ἐπιτελοῦν και οἱ δύο κορυφαῖες Ἑθνικὲς Ἐπέτειοι, καθὼς και οἱ τοπικὲς, ὅπως π.χ. ἡ Ἐξοδος τοῦ Μεσογιοῦ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἐκάστου ἔτους, ἡ Καταστροφὴ τῆς Χίου και τῶν Ψαρῶν, ἡ ἐπέτειος τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴ γερμανικὴ κατοχὴ στὶς 12 Ὀκτωβρίου 1944, και οὕτω καθεξῆς.

¹ Λεβάντε εἶναι ὁ Εὐρωπαϊκὸς γεωγραφικὸς ὄρος ποὺ δηλώνει τὴν περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, μὲ τὸ μειονέκτημα ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Μεσόγειος δηλώνει καταρχὴν θαλάσσιο χώρο, ἐνῶ ὁ Λεβάντες χερσαῖο.

1) 'Ο Σταυρός ως σύμβολο

Ἡ ὕπαρξη τοῦ σταυροῦ ως συμβόλου ἀνάγεται στὰ βάρη τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Ἡ χρήση του εἶχε καὶ ἔχει πρωτίστως πνευματικὸ χαρακτήρα, ὅσο καὶ ἐθνικό.

Ἀπὸ τὴν ὕπαρξη τοῦ ἀνθρώπου στὴ γῆ, ὁ σταυρός ἦταν σύμβολο θρησκευτικῆς-μουσικιστικῆς ἀντίληψης καὶ λατρείας. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτή, τὸ σύμβολο τοῦ σταυροῦ ἔχει χρησιμοποιηθεῖ ὡς φυλαχτό, σύμβολο προστασίας ἐναντίον τοῦ κακοῦ.

Ὁ ἰσοσκελῆς σταυρός ἦταν ἀνέκαθεν ἱερὸ σύμβολο τῶν θαλασσοπόρων Ἑλλήνων, καθὼς συμβόλιζε τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Στὰ ρωμαϊκὰ χρόνια, ὁ σταυρός ἐθεωρεῖτο σύμβολο τιμωρίας, ντροπῆς καὶ κατάρας. Πάνω στὸ ὄργανο σὲ σχῆμα σταυροῦ σταύρωναν τοὺς ἐγκληματίες, γιὰ νὰ πεθάνουν μέσα σὲ φρικτοὺς πόνους. Πάνω σ' αὐτὸ κάρφωσαν καὶ τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, σὺν νὰ ἦταν κακοῦργος. Ἀπὸ

Ἡ ὕπαρξη τοῦ σταυροῦ ως συμβόλου ἀνάγεται στὰ βάρη τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Ἡ χρήση του εἶχε καὶ ἔχει πρωτίστως πνευματικὸ χαρακτήρα, ὅσο καὶ ἐθνικό.

τότε ὁ σταυρός, ἀπὸ σύμβολο ντροπῆς, ἔγινε καύχημα καὶ τιμὴ γιὰ τοὺς χριστιανούς.

Αὐτὸ εἶχε ὡς συνέπεια νὰ ἔχει ἐπιλεγεῖ ὁ σταυρός ὡς σύμβολο στὴ σημαία τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ καὶ σὲ 32 σημαῖες ἀλλίων χωρῶν, ὅπως ἡ Ἑλβετία, ἡ Δανία, ἡ Σερβία, ἡ Ἀγγλία (ὑπάρχουν μάλιστα τρεῖς σταυροί), ἡ Σουηδία, ἡ Νορβηγία, ἡ Φινλανδία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Μάλτα, ἡ Μολδαβία, ἡ Γεωργία, τὸ Σὰν Μαρίνο, τὸ Μαυροβούνιο, τὸ κρατίδιο τοῦ Βατικανοῦ κ.ἄ.

Ὁ Σταυρός βρίσκεται ψηλὰ στὰ καμπαναριὰ καὶ στοὺς τρούλους τῶν ἐκκλησιῶν μας. Φέρεται μὲ εὐλάβεια ὡς βαπτιστικὸς Σταυρός στὸ στήθος κάθε Χριστιανοῦ, κάθε ἡλικίας, καὶ εἶναι τὸ φυλαχτό ἀπὸ κάθε κακό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τοῦ πονηροῦ. Γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανούς, ὁ Σταυρός εἶναι σύμβολο ἀγάπης, μαρτυρίου καὶ θυσίας! Τὸ καύχημα τῆς νίκης τοῦ Κυρίου μας ἐπὶ τοῦ θανάτου.

Ὁ Χριστιανικὸς Σταυρός ἔχει συνήθως μεγαλῦτερη ἔκταση πρὸς τὰ κάτω, στὸ κάθετο σκέλος του,

καὶ μικρότερη στὸ ὀριζόντιο. Τὸ κατακόρυφο ξύλο τοῦ Σταυροῦ συμβολίζει τὴν ἀγάπη, τὸν πνευματικὸ δρόμο πού πρέπει νὰ ἀκολουθοῦμε, γιὰ νὰ ὀδηγηθοῦμε πρὸς τὸν Θεό. Τὸ ὀριζόντιο ξύλο συμβολίζει τὴν πορεία μας στὴ ζωὴ. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ ἀκολουθήσει τὸν ὀριζόντιο δρόμο του, αὐτὸν τῆς καθημερινῆς ζωῆς του, καὶ νὰ ὀδηγηθεῖ ὅσο πιὸ ψηλὰ μπορεῖ στὸν πνευματικὸ δρόμο. Γι' αὐτὸ καὶ ἡμέτε, οὐσιαστικὰ καὶ μεταφορικὰ, ὅτι «ὁ καθένας κουβαλάει τὸν σταυρὸ του».

Ὁ Σταυρός λοιπὸν εἶναι σύμβολο πανανθρώπινου, καὶ πρέπει ὅλοι νὰ τὸ σεβόμαστε, νὰ τὸ προσκυνοῦμε καὶ νὰ τὸ τιμοῦμε μὲ εὐλάβεια καὶ εὐπρέπεια. Πόσω μᾶλλον οἱ Ὁρθόδοξοι Ἑλληνοχριστιανοί!

2) Ἡ Ἑθνικὴ Σημαία ὡς σύμβολο

Ἡ Σημαία εἶναι τὸ σύμβολο πού κυματίζει περὶφανα στὸν ἀέρα καὶ συγκινεῖ τὶς καρδιὲς τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Ἡ σημαία

τοῦ Ἰωάννου Πολέμη

*Πάντα κι ὅπου σ' ἀντικρίζω,
μὲ λαχτάρα σταματῶ,
ὑπερήφανα δακρῦζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.*

*Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς πατρίδος ἡ ψυχὴ.*

*Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύει
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα πού σαλεύει
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.*

*Κι ὁ σταυρός πού λαμπυρίζει
στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
εἶν' ὁ φάρος πού φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφὴ.*

*Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ,
σὺν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὸ μπτέρα σ' ἀγαπῶ.*

*Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή:
«Νᾶσαι πάντα δοξασμένη,
ὦ Σημαία γαλανή!».*

Ἡ σημαία πού ἔχουμε σήμερα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἴσους ὀριζόντιες καὶ ἐναλλάσσόμενες ἠωρίδες, πέντε κυανὲς καὶ τέσσερις λευκές, ἐνῶ στὸ προῖστιο (δηλ. στὴν πάνω ἀριστερὴ γωνία) μέσα σὲ ἓνα κυανὸ τετράγωνο ὑπάρχει λευκὸς σταυρὸς. Οἱ ἐννέα στὸ σύνολο ἠωρίδες συμβολίζουν τὶς συλληθὰς τῆς φράσεως «*Ἐλευθερία ἢ Θάνατος*», πού ἦταν τὸ σύνθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, ἐνῶ ὁ Σταυρὸς συμβολίζει τὴν Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ θρησκεία, πού εἶναι ἡ ἐπίσημη θρησκεία τῆς Ἑλλάδος. Τὰ χρώματα συμβολίζουν τὸ μὲν κυανὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θάλασσας, τὸ δὲ λευκὸ τῶν κυμάτων.

Λευκὴ σὰν ὄνειρο

*Λευκὴ σὰν ὄνειρο, γαλάζια, ὠραία,
κάθε σου ἀντίκρισμα καρδιάς παλμοί,
πάντα τρισένδοξη, ἑλληνικὴ σημαία,
τὸ καμάρι τοῦ Ἑλληνα, τῆς πατρίδας μας ἡ τιμή.*

*Ἀπὸ τὰ κύματα μέσα βγαλμένη,
καθάριο σύννεφο στὸν οὐρανὸ
καὶ στὸ κοντάρι σου, σημαία δοξασμένη,
ἔχεις ἀτίμητο γιὰ στολίδι σου τὸ σταυρό.*

*Διπλὸς σκοπὸς ἂς ἀντηχήσει τώρα
στῆς λευτεριάς τὸ σύμβολο μπροστά
κι ἂς εὐχνηθοῦμε μέσα ἀπ' τὴν καρδιά μας
τὴ δόξα νὰ ἔχει πάντα συντροφιὰ.*

Λευκὴ σὰν ὄνειρο, γαλάζια ὠραία...

Ἡ σημαία ἔχει ταυτιστεῖ μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ γι' αὐτὸ χρησιμοποιεῖται συχνὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἑλληνας, ἀνεξαρτήτως τοῦ ποῦ διαμένουν, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τῆς διασπορᾶς.

Ἀπὸ τὸ 1822 μέχρι τὸ 1978, ἡ ἐπίσημη σημαία τῆς Ἑλλάδας ἀπεικόνιζε ἓναν λευκὸ σταυρὸ μέσα σὲ ἓνα κυανὸ πηλαιοῖο, σύμβολο τὸ ὁποῖο εἶναι ἄμεσα συνδεδεμένο μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 καὶ χρησιμοποιεῖται μέχρι καὶ σήμερα. Ἀρκετὲς φορές, σὲ πίνακες πού ἀφοροῦν στὸν Ἀπελευθερωτικὸ Ἀγῶνα, ἀπεικονίζεται μιὰ παραλληλὰ τῆς σημαίας αὐτῆς, μὲ κυανὸ σταυρὸ μέσα σὲ λευκὸ πηλαιοῖο.

Ἡ σημαία τῆς ξηρᾶς ἀπεικονίζετο σὲ τετράγωνο σχῆμα καὶ εἶχε λευκὸ σταυρὸ σὲ μπλε φόντο. Οἱ σημαῖες τῆς θάλασσας ἔμοιαζαν μὲ τὴν τωρινὴ ἐθνικὴ σημαία. Ἡ μόνη διαφορὰ στὴ σημαία τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ εἶναι ἡ ἀλλοίωσις χρωμάτων

στὴ γωνία ὅπου ἦταν ὁ σταυρὸς (μπλε σταυρὸς σὲ λευκὸ φόντο). Ἡ σημαία τῶν ἐμπορικῶν πλοίων προσαρτήθηκε στὸ Ναυτικὸ τὸ 1828, ἀναγνωρίζοντας ὅτι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα συμμετείχαν ὡς πολεμικὰ πλοῖα στὸν Πόλεμο τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ἀπὸ τὸ 1864, ἡ σημαία τοῦ πεζικοῦ ἦταν ἀπὸ μετὰξί μὲ χρυσοὺς περίγραμμα παντοῦ, ὀρθογώνια, μὲ λευκὸ σταυρὸ σὲ μπλε φόντο. Στὸ κέντρο τοῦ λευκοῦ σταυροῦ ὑπῆρχε ἡ εἰκόνα τοῦ προστάτου τοῦ πεζικοῦ Ἁγίου Γεωργίου, κάτι πού ἰσχύει καὶ σήμερα. Ἡ Σημαία τῆς Πολεμικῆς Ἀεροπορίας στὸ κέντρο της φέρει τὴν εἰκόνα τοῦ προστάτου τῆς Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Σίγουρα ὅλοι θὰ ἔχουμε δεῖ τις σημαῖες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, ἀνάμεσα

Ἡ σημαία ἔχει ταυτιστεῖ μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ γι' αὐτὸ χρησιμοποιεῖται συχνὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἑλληνας, ἀνεξαρτήτως τοῦ ποῦ διαμένουν, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τῆς διασπορᾶς.

στὶς ὁποῖες ἡ Σημαία τῶν Σπετσῶν, τῆς Ὑδρας, τοῦ Καστελλορίζου, τοῦ Κολλοκοτρῶν καὶ τῶν ἄλλων πολέμαρχων τοῦ Μεγάλου Ξεσπκωμοῦ.

Τὸ φηλάμπουρο

*Εἶσαι τὸ φηλάμπουρο πού ἔχει μεράκι του
τὴν ἐννοια τῆς Ἐλευθεριάς,
σ' ἔχει ὁ Κολλοκοτρῶννης μπαϊράκι του
κι ὁ καπετάνιος Ζαχαριάς.*

Άσπρη, γαλάζια, σωστή ζωγραφιά,
σάν τ' ούρανοῦ τὸ χρῶμα,
ξέρεις στ' ἀλήθεια νὰ κάνεις θεριά
καὶ τοὺς δειλοὺς ἀκόμα.

Τί πατριῶτες καὶ τί πατριώτισσες
θύματα πέσανε σωρό,
γιὰ μιὰ σημαία ἴσέρναν οἱ Σουλιώτισσες
τὸν τελευτᾶτό τους χορό.

Άσπρη, γαλάζια, σωστή ζωγραφιά,
.....

Δέσπω, Σουλιώτισσα, ποὺ ἀντιστάθηκες
στὶς μαῦρες σκέψεις τοῦ Ἀλλή,
γιὰ μιὰ σημαία τὸτ' ἀνανάχτηκες
κι οὔτε τὸ σκέφτηκες πολὺ.

Άσπρη, γαλάζια, σωστή ζωγραφιά,
.....

Συνεχίζουμε μὲ τὰ λοιπὰ Σύμβολα:

3) Τὸ Ἐθνόσημο, δηλ. τὸ ἐλληνικὸ ἐθνικὸ ἔμβλημα

Ἔνα πολὺ διαδεδομένο ἐθνικὸ σύμβολο εἶναι τὸ Ἐθνόσημο τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕναν κυανὸ θυρεό², ποὺ σχηματίζει μιὰ αἰχμὴ στὸ κέντρο τῆς κάτω πλευρᾶς, φέρει ἕναν λευκὸ σταυρὸ καὶ περιβάλλεται ἀπὸ δυὸ κλαδιὰ δάφνης. Χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὶς Ἐθνικὲς δυνάμεις καὶ ἀπὸ τὶς κρατικὲς ὑπηρεσίες.

Τὸ ἔμβλημα εἶναι βαμμένο ἢ ὑφασμένο, κυρίως σὲ στρατιωτικὰ καπέλα, στολῆς καὶ κουμπιά, καθὼς καὶ στὶς δυνάμεις ἀσφαλείας.

Τὸ ἐλληνικὸ ἐθνικὸ ἔμβλημα θεσπίστηκε ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου τὴν 1^η Ἰανουαρίου 1822 καὶ χρησιμοποιήθηκε μὲ διάταγμα στὶς 15 Μαρτίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἦταν μπλε καὶ λευκὸ, σὲ στρογγυλὸ σχῆμα.

Ἀπὸ τότε, τὸ λογότυπο ἔχει ὑποστῆ πολλὲς ἀλλαγὲς στὸ σχῆμα καὶ τὸν σχεδιασμό, κυρίως λόγῳ τῶν ἀλλαγῶν στὸ καθεστῶς.

4) Ὁ Δικέφαλος Ἀετός

Ἔνα ἄλλο πολὺ ἀναγνωρίσιμο καὶ δημοφιλὲς ἐλληνικὸ σύμβολο εἶναι ὁ δικέφαλος ἀετός, τὸ αὐτοκρατορικὸ ἔμβλημα τῆς τελευταίας δυναστείας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κοινὸ σύμβολο

στὴν Αὐτοκρατορία τῆς Νίκαιας στὴ Μικρὰ Ἀσία, μετὰ τὴν Ἀλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους. Ἀργότερα ὁ δικέφαλος ἀετὸς ὑπῆρξε ἔμβλημα διαφόρων Ὀρθοδόξων κρατῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἁγίας Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ἐμφανιζόμενης ὡς διαδόχου τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ Δικέφαλος τοῦ Γεωργίου Δροσίνη

Στὴν πόρτα τῆς Ἁγία-Σοφίᾶς, ποὺ σφάλισεν
ἐνὸς ἀγγέλου χέρι,
διπλοσφαγμένος ἔπεσ' ὁ Δικέφαλος
ἀπ' τ' ἄπιστο μαχαίρι.

Στὴν πόρτα τῆς Ἁγία-Σοφίᾶς, σπαράζοντας
μὲ ματωμένα στήθη,
τὶς δυὸ φτεροῦγες ἄπλωσ' ὁ Δικέφαλος
καὶ πάλι ὀρθὸς ἐστήθη.

Ἔνα ἄλλο πολὺ ἀναγνωρίσιμο καὶ δημοφιλὲς ἐλληνικὸ σύμβολο εἶναι ὁ δικέφαλος ἀετός, τὸ αὐτοκρατορικὸ ἔμβλημα τῆς τελευταίας δυναστείας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κοινὸ σύμβολο στὴν Αὐτοκρατορία τῆς Νίκαιας στὴ Μικρὰ Ἀσία, μετὰ τὴν Ἀλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους.

2 Θυρεός: ἔμβλημα ἀριστοκρατικῆς οἰκογένειας ἢ ἔθνους σὲ σχῆμα ἀσπίδας, οἰκόσημο.

*Και στοίχειωσε και θέριψε και πλήθυνεν
ὁ νεκραναστημένος
κι ἔγιν' ὁ ἕνας μύριοι Ἄϊτοι Δικέφαλοι
σὸ δουλωμένο Γένος.*

*Και πέταξε στὰ πέρατα και φώλιασεν,
ὅπου σκεπή τὸν κρύβει:
Σὲ μοναστήρι, σ' ἐκκλησιά και σ' ἄρχοντα
και σὲ πτωχοῦ καλύβι.*

*Στὴν πλάκα τοῦ μοναστηριοῦ τὸν σκάλισε
καλόγερος τεχνίτης,
ἢ καλομάννα φυλαχτὸ τὸν φόρεσε
σ' ἀνήμπορο παιδι της.*

*Στὸν ἀργαλειό της καθιστὴ μερόνυχτα
τὸν ὕφαν' ἡ βοσκοῦλα,
περήφανος ὁ ἄρχοντας τὸν ἔδεσε
σὸ δαχτυλίδι βουίλα.*

*Κρεμάστηκε ἀπ' τὰ νύχια του τ' ἀκοίμντο
τῆς Παναγιᾶς καντήλι
κι ἄγιασε στοῦ Χριστοῦ τὸ Τετραβάγγελο
γραμμένος μὲ κοντύλι.*

*Τέσσερα μαῦρα ἀτέλειωτα ἑκατόχρονα
βουβὸς κι ἀποκρυμμένος
κλωσσοῦσε τὴν ἐκδίκηση ὁ Δικέφαλος
σὸ δουλωμένο γένος.*

*Ξάφνου μιὰ μέρα βρόντησ' ὁ ἀντίπαλος:
«Ὡς πότε, παλληκάρια!»
Και μύριοι Ἄϊτοι Δικέφαλοι φτερούγισαν
ἀπὸ σπαθίων θηκάρια.*

Ὁ Δικέφαλος δὲν ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς σύγχρονης Ἑλληνικῆς σημαίας ἢ τοῦ θυρεοῦ, ἀν καὶ εἶναι ἐπίσημα ἔμβλημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς σημαίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἶχε ἐνσωματωθεῖ στὸν Ἑλληνικὸ θυρεὸ, μεταξύ 1925 καὶ 1926.

5) Ἐθνικὸς ὕμνος

Ὁ ἔθνικὸς ὕμνος τῆς Ἑλλάδος προέρχεται ἀπὸ τὸ ποίημα *Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν*, ποὺ ἔγραψε ὁ ποιητὴς Διονύσιος Σολωμὸς τὸν Μάιο τοῦ 1823 στὴ Ζάκυνθο. Τὸ 1828, ὁ Νικόλαος Μάντζαρος, φίλος τοῦ Σολωμοῦ, ἔγραψε τὴ μουσική, καὶ ἀπὸ τότε τὸ τραγουδοῦσαν ὡς πολεμικὸ τραγούδι.

Τὸ 1861 ὁ μουσικὸς ἀλλοίωσε τὸν ρυθμὸ τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ Σολωμοῦ, δίνοντάς του τὸν ρυθμὸ μιᾶς παρέλασης, καὶ ἔτσι τὸ 1864, μετὰ τὴν ἔνωση τῶν Ἰονίων Νήσων μὲ τὴν Ἑλλάδα, ὁ *Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν* καθιερώθηκε ὡς ὁ Ἐθνικὸς μας Ὕμνος. Τυπώθηκε δὲ μαζὶ μὲ τὴ μουσική του γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Λονδίνο τὸ 1873 σὲ 27 ἀντίτυπα.

Τὸ ποίημα τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ *Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν* ἀποτελεῖται ἀπὸ 158 στροφὲς τεσσάρων στίχων, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ πρῶτες 24 καθιερώθηκαν τὸ 1865 ὡς ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος τῆς Πατρίδος μας. Ἡ 1^η καὶ ἡ 2^η στροφή ψάλλονται πάντα κατὰ τὴν ἔπαρση καὶ τὴν ὑπόστολὴ τῆς σημαίας. Ὄταν παιρνίζει ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος, ὀφείλουμε νὰ στεκόμαστε σὲ στάση προσοχῆς, ἀποδίδοντας τιμὴ καὶ σεβασμὸ στὰ ἱερὰ καὶ ὄσια τῆς Φυλῆς μας, καθὼς καὶ στοὺς πεσόντες ἥρωες ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος.

6) Ἐθνικὲς Ἐπέτειοι

Οἱ Ἐθνικὲς μας Ἐπέτειοι, 25^η Μαρτίου 1821 καὶ 28^η Ὀκτωβρίου 1940, ἐορτάζονται πανηγυρικῶς κάθε ἔτος καὶ ἀποτελοῦν τὶς συμβολικὲς ἡμερομηνίες ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος καὶ σημασίας, ἀφοῦ μᾶς ὑπενθυμίζουν τοὺς ἀγῶνες ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν τῶν προγόνων μας, τὶς θυσίες καὶ τοὺς ποταμοὺς αἱμάτων ποὺ ἔχυσαν τότε γιὰ τὴν Ἐλευθερία, τὴν ὁποία ἀπολαμβάνουμε σήμερα ἐμεῖς.

Υπάρχουν, ὅπως προαναφέραμε, καὶ ἄλλες ἐπέτειοι, ὅπως τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα 1904-1908, τῶν Ἀπελευθερωτικῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912-13, ποὺ διπλασίασαν τὴν ἔκταση τῆς Πατρίδας μας, τῆς Αὐτονομίας τῆς Βορείου Ἠπείρου στὶς 17 Φεβρουαρίου τοῦ 1914, τῆς Ποντιακῆς Γενοκτονίας 1914-1923, τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς καὶ τοῦ Ξεριζωμοῦ ἀπὸ τὶς πανάρχαιες Ἑλληνικὲς κοιτίδες τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου καὶ τὶς ἀρχὲς Σεπτεμβρίου τοῦ 1922, τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πλῆθυσμῶν τὸ 1923, τῆς ἔναρξης τοῦ Κυπριακοῦ ἔπους τῆς Ε.Ο.Κ.Α. τὴν 1^η Ἀπριλίου τοῦ 1955,

της τουρκικής εισβολής του ΑΤΤΙΛΑ I και II στις 20 Ιουλίου και 14 Αυγούστου 1974 αντίστοιχα. Για όλες αυτές τις Έπετειους τελούνται Έθνικά Μνημόσυνα και γίνονται πορείες και καταθέσεις στεφάνων στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτου, αλλά και στα κατά τόπους Ήρωα.

Επίσης, η επέτειος της δολοφονίας του Πρώτου Έθνικού Κυβερνήτου Ιωάννου Καποδίστρια (27 Σεπτεμβρίου / 9 Οκτωβρίου 1831), του θανάτου του Θεοδώρου Κολλοκοτρώνη (4 Φεβρουαρίου 1843), της πτώσης του έλικοπτερου στα Ίμια στις 31 Ιανουαρίου του 1996 και η μνήμη των ήρωων Χριστόδουλου Καραθανάση, Παναγιώτη Βλαχάκου και Έκτορος Γιαλοψού, της δολοφονίας των Τάσου Ισαάκ και Σολωμού Σολωμού τον Αύγουστο του 1996 στην Πράσινη Γραμμή στην Κύπρο, των δολοφονιών του Άριστοτέλη Γκούμα στις 12 Αυγούστου 2010 στη Χειμάρα και του Κωνσταντίνου Κασιφά την 28^η Οκτωβρίου 2018 στους Βουλιάρατες (και οι δύο στη Βόρειο Ήπειρο), καθώς και του θανάτου του Μακαριστού κυρού Χριστοδούλου Άρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος (28 Ιανουαρίου 2008), άποτελούν για πολλούς συμπατριώτες μας σύμβολα, και τελούνται μνημόσυνα και γίνονται καταθέσεις στεφάνων ή ανθέων στους ανδριάντες, στις αναθηματικές στήλες ή τους τάφους των προαναφερθέντων ήρωων.

Άλλα κοινά έθνικά σύμβολα

- Άλλα κοινά έθνικά σύμβολα είναι:
- Η σφραγίδα του Έθνους ή της κυβερνώσας δυναστείας σε κράτη με μοναρχία.
 - Ο Άρχηγός του κράτους, ιδιαίτερα σε μοναρχικά κράτη.
 - Τα έθνικά χρώματα, τα όποια συχνά προέρχονται από τα άνωτέρω.
 - Τα έθνικά συνθήματα.
 - Άφηρημένα σύμβολα.

- Έθνικοί, βασιλικοί και αυτοκρατορικοί ύμνοι. Μαζί με τους επίσημους ύμνους, ή συνήθεια μπορεί να αναγνωρίζει όρισμένα δημοφιλέστατα τραγούδια ως έθνικά σύμβολα (όπως π.χ. τα δημοτικά μας τραγούδια, τό «Πότε θα κάνει ξαστεριά», τό «Μακεδονία ξακουστή» κ.λπ).

Επίσης, μπορούν να θεωρηθούν έθνικά σύμβολα:

- Γνωστά άξιοθέατα μιās χώρας, όπως ο Παρθενώνας, ο Ήλιος της Βεργίνας, ή Παναγία της Τήνου, τό Άρκάδι, ή Παναγία Σουμελά κ.λπ.

- Τα παραδοσιακά είδη χειροτεχνίας, οί παραδοσιακές μας ένδυμασίες, τα έθνικά έπη (όπως του Όμηρου), οί έθνικοί μύθοι (στην πατρίδα μας έχουμε τεράστια μυθολογία), καθώς και μνημεία της φύσης, δηλαδή φυσικές περιοχές πού, σύμφωνα με Νομοθετικά Διατάγματα, κρίνονται προστατευόμενες, διότι έχουν φυσικά χαρακτηριστικά μεγάλης οικολογικής άξίας. Επίσης, Σπήλαια με σταλακτίτες (Διρού, Ίωαννίνων κ.λπ.), ύπόγειες λίμνες (τά Σπήλαια των Λιμνών στα Καστριά Καλαβρύτων), Καταρράκτες (της Έδέεσης, της Νέδας, του Πάπιγκου κλπ.), φαραγγια, όπως της Σαμαριάς, του Βίκου κ. άλ.

- Τα σύμβολα πού χρησιμοποιούνται από έθνικές άθλητικές ομάδες και τους ύποστηρικτές τους.

Συμπεράσματα

Όλοκληρώνοντας τό θέμα, πρέπει να υπενθυμίζουμε στα παιδιά μας, τους γύρω μας, αλλά και σ' έμάς τους ίδιους, τον σεβασμό πού όφείλουμε πρὸς τα Έθνικά μας Σύμβολα, τον τρόπο με τον όποιο τα άτενίζουμε, τα συλλογιζόμαστε και στεκόμαστε άπέναντί τους: με δέος, συγκίνηση, συναισθήματα ουσιαστικά και βαθιά, και όχι έπιφανειακά, κούφια και έπιδερμικά.

Τό όφείλουμε στους άξιους προγόνους μας, στον έαυτό μας και κυρίως στους άπογόνους μας, στον αυτοσεβασμό και την άξιοπρέπεια μας, στην τιμή και την ύπερηφάνεια μας, γιατί, όπως λέει και ο μέγάλος Κωστής Παλαμās, στο περίφημο ποίημά του «Ό Δωδεκάλογος του Γύφτου» (Πρόλογος, 1907):

*Γνώμες, καρδιές, όσοι Έλληνες,
ό,τι είστε, μὴν ξεχνάτε,
δὲν είστε ἀπὸ τὰ χέρια σας
μονάχα, όχι. Χρωστάτε
και σὲ όσους ἤρθαν, πέρασαν,
θα ῥθοῦνε, θα περάσουν.
Κριτὲς θα μᾶς δικάσουν
οί άγέννητοι, οί νεκροί».*

ΕΛΙΝΑ ΜΑΣΤΕΛΛΟΥ-ΓΙΑΝΝΑΚΕΝΑ

Πρέπει να υπενθυμίζουμε στα παιδιά μας, τους γύρω μας, ἀλλὰ καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς ἴδιους, τὸν σεβασμὸ που ὀφείλουμε πρὸς τὰ Ἐθνικά μας Σύμβολα, τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὰ ἀτενίζουμε, τὰ συλληγοιζόμαστε καὶ στεκόμαστε ἀπέναντί τους: μὲ δέος, συγκίνηση, συναισθήματα οὐσιαστικὰ καὶ βαθιά, καὶ ὄχι ἐπιφανειακά, κούφια καὶ ἐπιδερμικά. Τὸ ὀφείλουμε στοὺς ἄξιους προγόνους μας, στὸν ἑαυτό μας καὶ κυρίως στοὺς ἀπογόνους μας, στὸν αὐτοσεβασμὸ καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά μας, στὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπερηφάνεια μας.

‘Ο ‘Αδαμάντιος Κοραΐς καὶ ἡ ‘Ελληνικὴ ‘Επανάσταση

Στὸν χώρο της νεολαίας, στὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ σὲ θέση περίοπτη, ἡ ‘Ελληνικὴ Πολιτεία ἔχει ὑψώσει τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ. Μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο ἐκφράζει εὐγλωττα τὴν εὐγνωμοσύνη της στὸν μεγάλο Διδάσκαλο τοῦ Γένους μας, παιδαγωγὸ τῆς ἐποχῆς του καὶ κορυφαῖο ἐθνοφωτιστὴ καὶ ἐθνεγέρτη. ‘Ο Ἀδαμάντιος Κοραΐς ἦταν ὁ πιὸ χαρακτηριστικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ ‘Ελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, καὶ μάλιστα τῆς περιόδου ἐκείνης ποὺ μπορούμε νὰ ὀνομάζουμε ἐλληνικὴ παλιγγενεσία καὶ ποὺ τελειώνει μὲ τὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821. Ἦταν ὁ ἄξιος πνευματικὸς ἡγέτης τοῦ νέου ‘Ελληνισμοῦ. Σχεδίαζε μὲ ἀκρίβεια τὰ θεμέλια ποὺ θὰ στηρίζουν τὴν καινούργια Ἑλλάδα, ἐνῶ συνάμα προέτρεπε μὲ ἀποτελεσματικὴ στὴ δημιουργία της. Ὁλητὴ ἡ ζωὴ του ἀφιερωμένη στὴν παιδεία καὶ τὴν προκοπὴ τῶν Ἑλλήνων!

τοῦ βιβλίου), ἀνατράφηκε μέσα στὸ πλαίσιο μιᾶς παραδοσιακῆς παιδείας καὶ ἀσφυκτικὰ συντηρητικῆς ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κληρονόμησε τὴ βιβλιοθήκη τοῦ ἐπιφανοῦς λογίου θεοῦ του, καὶ φιλομαθῆς ὅπως ἦταν, ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλήσε τοὺς πρώτους θησαυροὺς γνώσεων, ἰδίως κλασικῶν. Τότε ἤλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ πνεῦμα, μελετώντας μὲ πάθος ἀρχαίους συγγραφεῖς. Ἀλλὰ καὶ μὲ ζῆλο μάθαινε ξένες γλῶσσες, τὴ γαλλικὴ καὶ τὴν ἰταλική, ἀσχολήθηκε δὲ καὶ μὲ τὴν ἑβραϊκή. Μποροῦσε νὰ μάθει καὶ τὴν ἀραβικὴ. Τὸν παρεμπόδιζε ὅμως τὸ μῖσός του πρὸς τοὺς Τούρκους, ἐπειδὴ δάσκαλο τῆς ἀραβικῆς ἔπρεπε νὰ ἀναζητήσει ἀνάμεσα σὲ Τούρκους. Ἀπὸ τὸν πόθο δὲ νὰ μνηθεῖ βαθύτερα στὸν λατινικὸ πολιτισμὸ, ἔμαθε καὶ λατινικὰ κοντὰ στὸν ἱερέα τοῦ Ὀθλιανδικοῦ προξενείου τῆς Σμύρνης Βερνάρδο Κεῦνο, ἀνθρωπο ἐξαιρετικῆς μορφώσεως, φίλο τοῦ πατέρα του. Ὁ Κεῦνος

Στὸν χώρο της νεολαίας, στὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ σὲ θέση περίοπτη, ἡ ‘Ελληνικὴ Πολιτεία ἔχει ὑψώσει τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ. Μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο ἐκφράζει εὐγλωττα τὴν εὐγνωμοσύνη της στὸν μεγάλο Διδάσκαλο τοῦ Γένους μας, παιδαγωγὸ τῆς ἐποχῆς του καὶ κορυφαῖο ἐθνοφωτιστὴ καὶ ἐθνεγέρτη. ‘Ο Ἀδαμάντιος Κοραΐς ἦταν ὁ πιὸ χαρακτηριστικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ ‘Ελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, καὶ μάλιστα τῆς περιόδου ἐκείνης ποὺ μπορούμε νὰ ὀνομάζουμε ἐλληνικὴ παλιγγενεσία καὶ ποὺ τελειώνει μὲ τὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821. Ἦταν ὁ ἄξιος πνευματικὸς ἡγέτης τοῦ νέου ‘Ελληνισμοῦ.

‘Ο Κοραΐς γεννήθηκε στὴ Σμύρνη, στὶς 17 Ἀπριλίου τοῦ 1748, μὲ καταγωγὴ ἀπὸ ἐμπορικὴ οἰκογένεια τῆς Χίου, στὴν ὁποία ὑπῆρχε λαμπρὴ παράδοση ἐνασχόλησης μὲ τὰ γράμματα. Ὁ ἀπὸ πατέρα παπποῦς του, Ἀντώνιος Κοραΐς, ἦταν λόγιος, ἰατροφιλόσοφος καὶ ποιητής. Ὁ θεῖός του, Διαμαντὴς Ρύσιος, λόγιος ἐλληνοεὐρωπαϊκός, ἱεροκέρυκας, δημογέροντας καὶ ἀρχαιολόγος. Ὁ Ἀδαμάντιος, (Διαμαντὴ τὸν φώναζαν στὰ παιδικὰ του χρόνια καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα ὑπέγραφε τὰ πρῶτα

ἐξετίμησε τὴ φιλομάθεια τοῦ Ἀδαμαντίου καὶ μὲ πατρικὴ στοργὴ συντελοῦσε στὴν πνευματικὴ του ἀνέλιξη, βοηθώντας τον καὶ οικονομικὰ σὲ δύσκολες ἐποχές.

Εὐαίσθητος ὁ Κοραΐς, μὲ ἀνεξάρτητο χαρακτήρα καὶ ἐλεύθερο στοχασμὸ, ἐνιωθε νὰ πνίγεται στὴ Σμύρνη ἀνάμεσα στοὺς Τούρκους. Θέλει νὰ φύγει ἀπ’ τὴν Ἀνατολή. Βλέπει ἀνοικτοὺς ὀρίζοντες στὴ Δύση. Φλέγεται ἀπ’ τὴν ἐπιθυμία ἀνώτερης φιλοσοφικῆς μόρφωσης στὰ πνευματικὰ

κέντρα της Εύρωπης, ἀλλὰ ὁ πατέρας του τὸν θέλει ἔμπορο. Γίνεται ἕνας συμβιβασμός. Σὲ ἡλικία 24 ἐτῶν ἐγκαταλείπει τὴ Σμύρνη, γιὰ νὰ ἐγκατασταθεῖ στὸ Ἄμστερνταμ τῆς Ὀλλανδίας ὡς ἐμπορικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐταιρείας τῶν μεταξωτῶν τοῦ πατέρα του. Κρατᾷ ὅμως καὶ συστατικὲς ἐπιστολὲς τοῦ Βερνάρδου Κεῦνου πρὸς ἐπιφανεῖς Ὀλλανδοὺς ἑλληνιστὲς καὶ ἄλλοιους ἐπιστήμονες. Προσπαθεῖ νὰ συνδυάσει τὸν Λόγιο μὲ τὸν Κερδῶο Ἑρμῆ, τὰ γράμματα μὲ τὸ ἐμπόριο. Γρήγορα ὅμως στρέφεται σὲ συστηματικὲς ἔρευνες καὶ μελέτες. Συμπληρώνει τὴ μόρφωσή του στὸ ἐλεύθερο Πανεπιστήμιο «Ἀθηναίων». Μαθαίνει καὶ τὴ γερμανικὴ καὶ ἀγγλικὴ γλῶσσα, καὶ τὸ 1779 ἐπιστρέφει στὴ Σμύρνη καὶ βρίσκει τὴν οἰκογένειά του σὲ δραματικὴ κατάσταση.

Συζητᾷ καὶ ἐρμηνεύει τὰ Ἰπποκρατικὰ κείμενα. Ἀξιοθαύμαστες οἱ διατριβὲς του «Πυρετολογίας σύνοψις» καὶ «Ὁ καθ' Ἰπποκράτην ἰατρός». Μετὰ ἑξαετῆ διαμονὴ στὸ Μομπελιέ, δὲν ἐπιστρέφει στὴ Σμύρνη, ὅπου οἱ φίλοι του ἀνέμεναν τὸν ἰατρό. Καὶ ποτὲ δὲν ἄσκησε τὸ ἰατρικὸ λειτούργημα. Ὅμως ὑπέγραφε μ' ἕνα ἀχώριστο τίτλο: «Γιατρός». Ἦταν «ὁ πρῶτος νεοἑλληνας ἱστορικὸς τῆς Ἰατρικῆς», ἀλλὰ ἀκολούθησε τὴ φύση του, τὸ φιλολογικὸ του ταλέντο καὶ τὴν ἐθνολατρεία του καὶ ἐγκαθίσταται στὸ Παρίσι (Μάιος 1788). Ἐπαναστατικὸ πνεῦμα ὁ Κοραῆς, ἐκεῖ θὰ δώσει τὴν πνευματικὴ του μάχη γιὰ τὴν ἀφύπνιση καὶ ἐκπαίδευση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι πιά σαράντα ἐτῶν καὶ αἰσθάνεται ὄριμος νὰ ἐγκαινιάσει τὴ φιλολογικὴ του δράση μὲ πρωτότυπες φιλολογικὲς συγγραφὲς καὶ κριτικὲς ἐκδόσεις

Μικρὸ διάστημα μετὰ τὴν ἐγκατάστασή του στὸ Παρίσι ξεσηπᾷ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση. Ζεῖ ἀπὸ κοντὰ τὸν δραματικὸ παῖλο τῶν ἰδεολογικῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν συγκρούσεων. Γίνεται αὐτόπτης μάρτυρας συγκλονιστικῶν σκηνῶν, ποὺ ξετυλίγονται στὴν πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας. Ὁ Κοραῆς καταγράφει ζωντανὰ καὶ παραστατικὰ σὲ ἐπιστολὲς πρὸς τὸν φίλο τοῦ Πρωτοψάλτη τῆς Σμύρνης, Δημήτριο Λῶτο, τὶς ἱστορικὲς στιγμὲς ποὺ βιώνει. Διανθίζει τὶς ἐντυπώσεις του μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἰδεῶν του γιὰ τὶς νέες πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐξελίξεις.

Ἔχουν ναυαγήσει οἱ ἐμπορικὲς ὑποθέσεις τοῦ πατέρα του, καὶ τὸ σπίτι του ἀποτεφρώθηκε ἀπὸ πυρκαϊά, ποὺ κατέστρεψε πολλὰ συνοικίες τῆς Σμύρνης. Μένει «ἄοικος καὶ ἀνέστιος» ὁ Ἄδαμάντιος. Κόλαση ἢ παραμονή του στὴ Σμύρνη. Τέσσερα χρόνια ζεῖ μὲ στερήσεις καὶ πικρίες, μὲ μόνη παρηγοριὰ τὶς προσφιλεῖς του φιλολογικὲς μελέτες καὶ τὴ συναναστροφή του μὲ τὸν Ὀλλανδὸ πάστορα Βερνάρδο Κεῦνο. Τὸ ὄνειρό του εἶναι ἡ ἀναχώρηση σὲ χώρες τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ἰδίως στὴ Γαλλία, νὰ συνεχίσει τὶς μελέτες του, ἀλλὰ καὶ νὰ σπουδάσει τὴν Ἰατρικὴ. Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1782 ὁ Κοραῆς ἐπὶ τέλους πείθει τὴν οἰκογένειά του καὶ ἐγκαταλείπει τὴ Σμύρνη. Δὲν θὰ τὴν ξαναδεῖ ποτὲ πιά στὴ ζωὴ του.

Σπουδὲς στὸ Μομπελιέ τῆς Γαλλίας. Στὴ λαμπρὴ Ἰατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πυρῆνα φιλελεύθερου πνεύματος. Ἐκεῖ φοιτᾷ καὶ τὸν τιμοῦν μὲ τὸν τίτλο τοῦ «ἀρίστου τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν». Διαπρέπει ὡς βαθύς γνώστης τοῦ ἀρχαίου πνεύμα-

ἀρχαίων κειμένων. Ἀλλὰ γεγονότα ἀπρόοπτα καὶ καταγιστικὲς ἐξελίξεις ἀλλιάζουν τὰ σχέδιά του. Μικρὸ διάστημα μετὰ τὴν ἐγκατάστασή του στὸ Παρίσι ξεσηπᾷ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση. Ζεῖ ἀπὸ κοντὰ τὸν δραματικὸ παῖλο τῶν ἰδεολογικῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν συγκρούσεων. Γίνεται αὐτόπτης μάρτυρας συγκλονιστικῶν σκηνῶν, ποὺ ξετυλίγονται στὴν πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας. Ὁ Κοραῆς καταγράφει ζωντανὰ καὶ παραστατικὰ σὲ ἐπιστολὲς πρὸς τὸν φίλο τοῦ Πρωτοψάλτη τῆς Σμύρνης, Δημήτριο Λῶτο, τὶς ἱστορικὲς στιγμὲς ποὺ βιώνει. Διανθίζει τὶς ἐντυπώσεις του μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἰδεῶν του γιὰ τὶς νέες πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐξελίξεις. Μνημεῖα τῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς ἱστορίας χαρακτηρίζονται οἱ ἐπιστολὲς του, ποὺ μεταφρασμένες ἀργότερα στὴ γαλλικὴ καὶ ἀγγλικὴ γλῶσσα ἀπετέλεσαν ἑκκληση στὴν Εύρωπὴ καὶ στὴ Γαλλία.

Ὁ μεγάλος σοφὸς ὅμως κατὰ τὰ ἔτη τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης στὸ Παρίσι ζεῖ σὲ ἔσχατη πενία.

«Λεπτὴ καὶ νοσηρὴ κρίση», βασανίζεται ἀπὸ ἀσθένειες. Βλέπει νὰ φτάνει τὸ τέλος του. Συνέρχεται καὶ ἀποδίδει τὴ βελτίωση τῆς υγείας του στὴ Θεία Πρόνοια. Τὸν ἐνισχύουν Γάλλοι λόγιοι ποὺ ἐκτιμοῦν τὴ σοφία του, ἢ ἐξοικονομεῖ τὰ ἀπαραίτητα μεταφράζοντας ἱατρικὰ συγγράμματα κατ' ἐντολὴ ξένων ἐκδοτῶν. Κι ὅμως, σ' αὐτὴ τὴ δεινὴ κατάσταση δὲν κάμπτεται ὁ ἐνθουσιασμός του γιὰ τὶς δημοκρατικὲς ἰδέες, τὸ μῖσός του κατὰ τῶν τυράννων καὶ ἡ ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑθνους του. Ἀπὸ τότε γράφει, νοθετεῖ καὶ ἐπιδιώκει νὰ διεγείρει στὶς ψυχὲς τῶν Ἑλλήνων τὸ πάθος γιὰ τὴν ἐλευθερία.

Καὶ ὅταν τὰ πολεμικὰ γεγονότα τῆς Γαλλίας μεταφέρονται στὴ Μεσόγειο καὶ ἀντηχοῦν οἱ θρίαμβοι τοῦ Ναπολέοντα Βοναπάρτη στὴν Ἰταλία, ἐνθουσιάζεται μὲ τὴν ἰδέα ὅτι πλησιάζει ἡ ὥρα τῆς ἀπολύτρωσης τῶν Ἑλλήνων. Τότε ὅμως ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἀνθίμος, πιθανῶς κατ' ἐντολὴ τῆς Πύλης, ἐκδίδει φυλλάδιο μὲ τίτλο «Πατρικὴ διδασκαλία». Ἦταν ἓνα κήρυγμα δουλικῆς ὑποταγῆς «*εἰς τὴν ὑψηλὴν βασιλείαν τῶν Ὀθωμανῶν*» καὶ λίβελλος κατὰ τῶν Γάλλων. Στὸ φυλλάδιο αὐτό, ποὺ διασκορπίστηκε στὴν Ἑλλάδα μὲ φροντίδα τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, καταδικάζονται οἱ ἰδέες τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης ὡς ἀντιχριστιανικὲς, οἱ διακηρύξεις περὶ ἐλευθερίας θεωροῦνται κατασκευάσμα τοῦ διαβόλου, «*διὰ νὰ κατακρημίσῃ τοὺς λαοὺς εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἀκαταστασίαν*», καὶ συνιστᾶται στοὺς Ἑλληνας: «*κλείσατε τὰ αὐτίσας καὶ μὴ δώσετε καμμίαν ἀκρόασιν εἰς ταύτας τὰς νεοφανεῖς ἐλπίδας τῆς ἐλευθερίας [...] φυλάξατε στερεὰν τὴν πατροπαράδοτον σας πίστιν καί, ὡς ὁπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπαρασάλευτον τὴν ὑποταγὴν εἰς τὴν πολιτικὴν διοίκησιν (τῶν Ὀθωμανῶν)...*».

Ὁ Κοραῖς διαβάζοντας τὴν «Πατρικὴ Διδασκαλία» ἐκπλησσεταί, ἀγανακτεῖ καὶ ἀποφασίζει νὰ ἀφυπνίσει τὸ Ἔθνος του καὶ νὰ τὸ ὑποκινήσει σὲ ἐπανάσταση. Ἐκδίδει τὸ 1798 φυλλάδιο μὲ τίτλο «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία». Καταστηλιτεύει τὴν «*ἐθελοδοουλεία*», κηρύσσει ἐθνικὴ ἀντίσταση, ἀναιρεῖ μὲ μαχητικότητα καὶ δεινὴ ἐπιχειρηματολογία τὶς ἰδέες τῆς «Πατρικῆς Διδασκαλίας», τὴν ὁποία θεωρεῖ ὅτι ψευδῶς ἀποδίδεται στὸν Πατριάρχη καὶ τὴ θεωρεῖ ὡς ἔργο κάποιου ἐχθροῦ τοῦ Γένους καὶ τῆς Θρησκείας. Στηριζόμενος δὲ σὲ χωρία τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Ἀποστόλων, θέλει νὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ἔργο τοῦ διαβόλου.

Καὶ δὲν παραλείπει ὁ ἐθναπόστολος νὰ ὑπενθυμίσει στοὺς ἀναγνώστές του ὅτι τὶς ἡμέρες ποὺ ἔγραφε καὶ τύπωνε τὴν «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία» ἡ Αὐστρία εἶχε παραδώσει «*εἰς τὸν Τύραννον τῆς*

Ἑλλάδος ὀκτῶ Γραικοὺς, οἱ ὅποιοι ἐν Βιέννῃ τὴ Ἀουστρίας ἐζήτουν ἡσυχῶς τὰ ἀρμόδια μέσα τοῦ νὰ φωτίσωσι καὶ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας νὰ ἐλευθερώσωσι τοὺς ἰδίους ὁμογενεῖς». Ἦταν ὁ Ρήγας καὶ οἱ ἐφτά ἀπὸ τοὺς συντρόφους του ποὺ εἶχαν παραδοθεῖ μαζί του στὸν πασᾶ του Βελιγρადίου, γιὰ νὰ σταλοῦν στὴν Κωνσταντινούπολη. «*Ἴσως ταύτην τὴν ὥραν, καταβαίνει εἰς τὰς ἱεράς των κεφαλὰς ἡ μάχαιρα τοῦ δημίου, ἐκχέεται τὸ γενναῖον ἑλληνικὸν αἷμα ἀπὸ τὰς φλέβας των, καὶ ἵπταται ἡ μακαρία ψυχὴ των... Ἀλλὰ τοῦ ἀθῶου αὐτοῦ αἵματος ἡ ἐκχυσις αὕτη, ἀντὶ τοῦ νὰ καταπλήξῃ (=καταποθήσῃ) τοὺς Γραικοὺς, θέλει μᾶλλον τοὺς παροξύνει εἰς ἐκδίκησιν*»...

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Ναπολέων ἐπιχειρεῖ τὴν ἐκστρατεία στὴν Αἴγυπτο, ὁ Σουλτᾶνος παρορμώμενος ἀπὸ τὴν Ἀγγλία καὶ Αὐστρία κηρύσσει τὸν πόλεμο κατὰ τῆς δημοκρατικῆς Γαλλίας, ἐνῶ ὁ Κοραῖς γνωρίζει πῶς στὴν Ἑλλάδα ἐπικρατεῖ ἐπαναστατικὸς ἀναβρασμός, ὑποκινούμενος ἀπὸ Γάλλους πράκτορες. Συνεπαρμένος ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅτι ὁ Ναπολέων πολεμᾷ ἐναντίον τῶν Μουσουλμάνων καὶ γνωρίζοντας ὅτι στὴ στρατιά του συμμετέχει καὶ μικρὸ σῶμα Ἑλλήνων πολεμιστῶν, γίνεται Τυρταῖος καὶ γράφει εἶδος πολεμικοῦ παιᾶνα. «*Ἄσμα πολεμιστήριον*» τὸ ἀποκαλεῖ καὶ ἐξεγείρει τοὺς Ἑλληνας σὲ πόλεμο κατὰ τῶν Τούρκων στὸ πλεῦρό τῶν Γάλλων:

*«...δοῦλοι νὰ ἴμαστε ὡς πότε
τῶν ἀχρείων Μουσουλμάνων*

*τῆς Ἑλλάδος τῶν τυράννων;
Ἐκδικήσεως ἡ ὥρα
ἔφθασεν, ὦ φίλοι, τώρα...».*

Μετὰ ἓνα ἔτος ἐξαπολύει δεύτερο ἐπαναστατικό φυλλιάδιο μὲ τίτλο: «Σάλπισμα πολεμιστήριον». Εἶναι μιὰ φλογοερὴ πολεμικὴ ἰαχὴ γιὰ ἐξέγερση. Ἀλλὰ ἡ ἐξέλιξη τῶν πολιτικῶν ζητημάτων δὲν εὐνοεῖ ἐνθουσιώδεις ἐπαναστατικὲς παρορμήσεις. Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάσταση ἔχει χάσει τὴν ἀρχικὴ τῆς μορφῆ. Τὸ αὐτοκρατορικὸ καθεστῶς τοῦ Ναπολέοντα κυριαρχεῖ στὴν Εὐρώπη, καὶ τὰ ἀπολυταρχικὰ καθεστῶτα θέλουν νὰ προβάλουν τὸν δεσποτισμὸ τους γιὰ τὴ διακυβέρνηση τῶν λαῶν. «*Λατρεύω τὴν ἐλευθερίαν*», γράφει τότε, «*ἀλλὰ θά*

ἀναβαπτιστοῦν στὴν παράδοσή τους, καὶ ἂν μὲ τὴν πνευματικὴ τους ἀναγέννηση ἀποκτήσουν πολιτικὴ ὠριμότητα, θὰ ἐπιτύχουν καὶ τὴν πολιτικὴ τους ἀναγέννηση. Σὲ κάθε εὐκαιρία ὁ ἴδιος ἀγωνίζεται νὰ διαφωτίσει τὸ εὐρωπαϊκὸ κοινὸ γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ.

Τὸ 1803 ἐκφωνεῖ στὴ γαλλικὴ, ἐνώπιον Γάλλων σοφῶν καὶ λογιῶν, βαρυσήμαντο Ὑπόμνημα «Περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι», τὸ κυκλοφορεῖ δὲ σὲ φυλλιάδιο στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη. Πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη πραγματικὴ «διαφώτιση» τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κοινοῦ γιὰ τὴ σύγχρονη Ἑλλάδα καὶ προξενεῖ τεράστια ἐντύπωση στοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους. Ἐκθέτει μὲ ἐπιχειρήματα πὼς ὁ νέος Ἑλληνισμὸς ἀφυπνίζεται

Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ Διαφωτισμὸ, ὁ Κοραῆς παρατηροῦσε μὲ διαύγεια πὼς «*οἱ τύραννοι ἀποστρέφονται τὰ φῶτα καὶ ἐπινοοῦν τρόπους παντοίους νὰ τὰ σβέσωσιν ὀλίποτε*». Καὶ ἐπέμενε ὅτι «*διὰ μόνης τῆς ἀληθινῆς παιδείας ἀποκτᾶται ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία*».

Ὁ διορατικὸς Κοραῆς βλέπει πὼς καμιά εὐρωπαϊκὴ Δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑθνους του. Οἱ Ἑλληνας πρέπει νὰ στηριχθοῦν στὶς δικές τους δυνάμεις. Νὰ συνειδητοποιήσουν τὸ ἔνδοξο παρελθόν τους, νὰ ἀναβαπτιστοῦν στὴν παράδοσή τους, καὶ ἂν μὲ τὴν πνευματικὴ τους ἀναγέννηση ἀποκτήσουν πολιτικὴ ὠριμότητα, θὰ ἐπιτύχουν καὶ τὴν πολιτικὴ τους ἀναγέννηση. Σὲ κάθε εὐκαιρία ὁ ἴδιος ἀγωνίζεται νὰ διαφωτίσει τὸ εὐρωπαϊκὸ κοινὸ γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ.

Ἔθλα νὰ τὴν βρῶσκω πάντοτε θρονιασμένη ἀνάμεσα στὴ δικαιοσύνη καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν. Ἐλευθερία χωρὶς δικαιοσύνη εἶναι καθαρὰ ληστεία. Ἐξάλλου, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ Διαφωτισμὸ, ὁ Κοραῆς παρατηροῦσε μὲ διαύγεια πὼς «*οἱ τύραννοι ἀποστρέφονται τὰ φῶτα καὶ ἐπινοοῦν τρόπους παντοίους νὰ τὰ σβέσωσιν ὀλίποτε*». Καὶ ἐπέμενε ὅτι «*διὰ μόνης τῆς ἀληθινῆς παιδείας ἀποκτᾶται ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία*».

Ὁ διορατικὸς Κοραῆς βλέπει πὼς καμιά εὐρωπαϊκὴ Δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑθνους του. Οἱ Ἑλληνας πρέπει νὰ στηριχθοῦν στὶς δικές τους δυνάμεις. Νὰ συνειδητοποιήσουν τὸ ἔνδοξο παρελθόν τους, νὰ

ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς δουλείας καὶ εἶναι σὲ πορεία ἀκμῆς. Ἰδρύονται καὶ λειτουργοῦν σχολεῖα στὴν Τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα, συντελεῖται οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξη τῶν Ἑλλήνων, μὲ διεσπαρμένους πραγματευτὲς στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ἐνημερώνει γιὰ τὴ ναυτικὴ ἀκμὴ τῆς Ὑδρας καὶ τὴν οικονομικὴ εὐημερία τῶν Χίων συμπατριωτῶν του. Περιγράφει τὴν ἀξιοθαύμαστη ζωὴ τῶν Σουλιωτῶν, ἐπαινεῖ τοὺς Μανιάτες καὶ ἀσκεῖ σθεναρὴ πολεμικὴ ἐναντίον Εὐρωπαίων περιηγητῶν τῆς Ἀνατολῆς, ποὺ γράφουν συκοφαντικὲς κριτικὲς γιὰ τοὺς Ἑλληνας. Ὁραματιστὴς τῶν μεγάλων ἰδανικῶν τῆς πατρίδας του, ἀναστατώνει τὸν κόσμον μὲσα ἀπ' τὸ δωμάτιό του στὸ Παρίσι.

Παράλληλα με τὰ ἐθνεγερτικά φυλλάδια, ἐγκαινιάζει τὴ φιλολογικὴ του παραγωγή. Ἐκδίδει τοὺς ἐπιφανέστερους ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς με κριτικὲς σημειώσεις καὶ Προηγόμενα στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Στόχος του: νὰ διδάξει καὶ νὰ φρονηματίσει τὸ Γένος του. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀπαιτοῦσε κατὰ τὸν Καθηγητὴ Ἄπ. Δασκαλάκη «*πρωτοφανοῦς ἐκτάσεως σοφίαν, μακροχρόνιον προεργασίαν καὶ χαλκέντερον φιλοπονίαν*». Δεκάδες ὀγκῶδεις τόμοι ἐκδίδονται. Τεράστιες οἱ δαπάνες. Πῶς νὰ τὴ ἀναλάβει ὁ ἀμφοτῶχος Κοραΐς; Φιλογεροὶ πατριῶτες καὶ θαυμαστές του τὸν συντρέχουν, ὅπως οἱ πλούσιοι ἔμποροι ποὺ ζοῦσαν στὸ ἐξωτερικόν, οἱ Ἠπειρώτες ἀδελφοὶ Ζωσιμάδες καὶ οἱ Χῖοι συμπατριῶτες του ἐπιχειρηματίες.

Τὸ ἔργο του γίνεται γνωστὸ παντοῦ. Ἡ ἑλληνικὴ παροικία τῶν Παρισίων, ἀποτελούμενη κυρίως ἀπὸ σπουδαστὲς καὶ διανοούμενους, πανηγυρίζει. Ὁ Κοραΐς θεωρεῖται αὐθεντία στὰ θέματα τῆς ἀρχαίας φιλολογίας. Ἡ φήμη του ὡς μεγάλου φιλολόγου ὑψώνεται στὸν πνευματικὸ ὀρίζοντα τῆς Εὐρώπης. Καὶ δὲν σταματᾷ νὰ ἐκδίδει πραγματεῖες, φιλολογικὲς μελέτες, νὰ ἀπευθύνει χιλιάδες ἐπιστολῶν σὲ συμπατριῶτες καὶ φίλους, παραινέσεις καὶ κατηχήσεις πρὸς τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ μελέτες γλωσσικῆς.

Γράφει ὁ Καθηγητὴς Γ. Μπαμπινιώτης: «*Ὁ Κοραΐς φλεγόταν ἀπὸ ἔρωτα παιδείας, πίστη φιλοπατρίας, φρόνημα δημοκρατικὸ καὶ πάθος γιὰ τὴ γλῶσσά μας [...]. Συνδέει ἄρρηκτα τὴ γλῶσσα μὲ τὴν παιδεία, διὰ τῆς ὁποίας προσδοκᾷ τὸ φωτισμὸ τοῦ Γένους καὶ*

τὴν ἀνάστασή του ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγόν». Ὁ μέγας στοχαστὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσας, ὁ Κοραΐς, θεωρεῖ τὴ γλῶσσα ἐθνικὴ ὑπόθεση. Μαχητικὸς καὶ ἐπιθετικὸς, πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες, κήρυξε τὴν ἀνάγκη ἢ «*κοινὴ γλῶσσα*», δηλ. ὁ προφορικὸς λόγος, νὰ ἀναχθεῖ σὲ ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ ἔθνους, φράζοντας ἔτσι τὸν δρόμο στοὺς νεοαττικιστές, ποὺ ἤθελαν ὡς ἑλληνικὴ γλῶσσα (προφορικὴ καὶ γραπτὴ) μιὰ ἀρχαῖζουσα κακόζηλη ἀπομίμηση τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς. Ὁ ἐμπνευσμένος παιδαγωγὸς ἤθελε ἐπίσημη «*τὴν κοινὴν γλῶσσαν, τὴν ποίαν ἐθνηλάσαμεν μὲ τὸ μητρικὸν γάλα [...]. Ἡ γλῶσσα εἶναι κτῆμα ὄθλου τοῦ ἔθνους καὶ κτῆμα ἱερόν*».

Ἄλλὰ πῶς ἔβλεπαν τὸν μεγάλο Διδάσκαλο καὶ ἐθνεγέρτη οἱ σύγχρονοί του; Κατὰ τὸν Κ. Θ. Δημαρᾶ, προσέξτε πῶς περιγράφει τὸν Κοραῖ ἕνας νέος θαυμαστής του λίγο πρὶν τὸ ξέσπασμα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821: «*Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀπλότητα νηπίων καὶ ζωηρότητα νεανίσκων, ὁμοιάζει τῶ ὄντι τοὺς παλαιοὺς τῆς Ἑλλάδος σοφοῦς: τοὺς φιλογενεῖς, τοὺς εὐεργέτας τῆς πατρίδος θεωρεῖ ὑπε-*

Γράφει ὁ Καθηγητὴς Γ. Μπαμπινιώτης: «*Ὁ Κοραΐς φλεγόταν ἀπὸ ἔρωτα παιδείας, πίστη φιλοπατρίας, φρόνημα δημοκρατικὸ καὶ πάθος γιὰ τὴ γλῶσσά μας [...]. Συνδέει ἄρρηκτα τὴ γλῶσσα μὲ τὴν παιδεία, διὰ τῆς ὁποίας προσδοκᾷ τὸ φωτισμὸ τοῦ Γένους καὶ τὴν ἀνάστασή του ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγόν*».

ραδελφούς καὶ πατέρας· κάθε καλὸν εἰς τὸ γένος τὸν κάμνει νὰ πηδᾷ ἀπὸ τὴν χαρὰν του καὶ ὁ θρίαμβος τῆς κακίας τὸν κάμνει νὰ νεκρώνεται· διὰ τὸν ἑαυτὸν του δὲν ζῆ καθόλου· τὴν πατρίδα του πάντα μελετᾷ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀναπνέει».

Ἡ ἔκρηξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τὸν βρῖσκει στὰ 73 του χρόνια. Δὲν ἦταν μυημένος στὸ ἔργο τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, οὔτε περίμενε πῶς τόσο σύντομα ἐπρόκειτο νὰ κηρυχθεῖ ὁ Ἄγώνας τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων. Πίστευε ὅτι τὸ ἔθνος ἔπρεπε νὰ ὠριμάσει, καὶ ἔβλεπε τὴν συνθήκη κατάληπτες τοῦλάχιστον μετὰ μία τριακονταετία.

Ἦταν πεποίθηση του πὼς ἔπρεπε πρῶτα νὰ μορφωθεῖ ὁ λαός, κι αὐτὸ θὰ ἔπαιρνε πολλὲς δεκαετίες. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ παρακινουῖσε πλούσιους Ἕλληνες νὰ ιδρύουν Σχολεῖα σὲ διάφορες πόλεις τῆς Ἑλλάδας. Τό Ἔθνος ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἀναγεννηθεῖ πνευματικά, γιὰ νὰ ἀκολουθήσει ἡ πολιτικὴ του ἀναγέννηση. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Κοραῖς, χωρὶς νὰ γερνᾷ πνευματικά, διέθετε τὸν ἑαυτὸ του φρονιματίζοντας τὶς νέες ἑλληνικὲς γενεές, ἐκπλήσσεται, μόλις πληροφορεῖται τὴν ἔκρηξη τῆς Ἐπανάστασης, καὶ φοβᾶται μήπως εὐθύνεται ὁ ἴδιος καὶ μήπως –μὲ τὶς φιλελεύθερες κατηχήσεις καὶ παρορμήσεις του γιὰ μῖσος κατὰ τῶν τυράννων– ἔριξε τὸ Ἔθνος ἀνώριμο στὸν Ἀγῶνα.

συγγραφεῖς». Τώρα θὰ ἐκδώσει *Πολιτικά* ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη, ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα, τὸν Πλάτωνα, τὸν Λυκοῦργο, πάλι Πλούταρχο, Ἀρριανὸ κ.ἄ., μὲ Προηγόμενα σὲ διαλογικὴ μορφή, γιὰ νὰ καταστήσει τὸν λόγον παραστατικὸ καὶ πειστικὸ μὲ τὴν χρῆση ρητορικῶν σχημάτων. Στόχος του: ἡ πολιτικὴ, ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ διαπαιδαγώγηση τῆς ἀναγεννώμενης Ἑλλάδας. Γράφει ἀκούραστα, παρὰ τὸ βάρος τῶν χρόνων καὶ τὴν ἐπιδείνωση τῆς υγείας του, γιὰ νὰ καταστήσει τὸ Ἔθνος τοῦ ἄξιο καὶ ἱκανὸ νὰ γευθεῖ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας. Οἱ ἐκδόσεις αὐτές, χρηματοδοτούμενες καὶ πάλι ἀπὸ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ, στέλνονται κατὰ ἑκατοντάδες στὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα, νὰ

Ἡ ἔκρηξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τὸν βρίσκει στὰ 73 του χρόνια. Δὲν ἦταν μνημένος στὸ ἔργο τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, οὔτε περίμενε πὼς τόσο σύντομα ἐπρόκειτο νὰ κηρυχθεῖ ὁ Ἀγῶνας τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

Πίστευε ὅτι τὸ Ἔθνος ἔπρεπε νὰ ὠριμάσει, καὶ ἔβλεπε τὶς συνθήκες κατὰλληλῆς τοῦλάχιστον μετὰ μία τριακονταετία. Ἦταν πεποίθηση του πὼς ἔπρεπε πρῶτα νὰ μορφωθεῖ ὁ λαός, κι αὐτὸ θὰ ἔπαιρνε πολλὲς δεκαετίες. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ παρακινουῖσε πλούσιους Ἕλληνες νὰ ιδρύουν Σχολεῖα σὲ διάφορες πόλεις τῆς Ἑλλάδας. Τό Ἔθνος ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἀναγεννηθεῖ πνευματικά, γιὰ νὰ ἀκολουθήσει ἡ πολιτικὴ του ἀναγέννηση.

Κι ὅμως, δὲν ἀπογοτεύεται, ἀλλὰ δέχεται ὡς τετελεσμένο γεγονός τὴν ἔκρηξη τῆς Ἐπανάστασης καὶ ἀποφασίζει νὰ διαθέσει ὅλες του τὶς δυνάμεις στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀγωνιζόμενης Πατρίδας του. Ἐνα μόνον τὸν θλίβει, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ πολεμήσει. Τὸ 1821 γράφει: «*Εἴκοσι ἔτη ἡλικίας ὀλιγώτερα ἂν εἶχα, οὔτε θεοὶ οὔτε δαίμονες ἤθελαν μ' ἐμποδίσει*». Θὰ ἀγωνιστεῖ, ὅμως, ὅπως καὶ ὁ ἐθνικός μας Ποιητὴς Διονύσιος Σολωμός, μὲ τὴν πένα τοῦ σοφοῦ, ποὺ τὴν πυρακτώνει ὁ πατριωτικὸς του ζῆλος. Θέλει νὰ ἐμψυχώσει τοὺς συμπατριωτῆς του καὶ νὰ τοὺς νουθετήσῃ, νὰ ἀκολουθήσουν τὴ σωστὴ πολιτικὴ γραμμὴ.

Συνεχίζοντας τώρα τὴν ἐκδοτικὴ του δραστηριότητα, ἐκδίδει κείμενα ποὺ θεωρεῖ ὅτι μποροῦν νὰ ἐξυπηρετήσουν ἄμεσους ἐθνικοὺς σκοποὺς, ἠθικὰ καὶ πολιτικά. Ὁ ἴδιος γράφει τότε: «*Ἄν ἦτο δυνατὸν εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος καὶ εἰς τὴν χρηματικὴν μου κατάστασιν, ἤθελα δημοσιεύσει ἐνταύτῳ ὅλους τοὺς ἠθικοὺς καὶ πολιτικοὺς*

διαβάζουσι οἱ μορφωμένοι Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκονται οἱ μαθητὲς στὰ ἰδρυόμενα σχολεῖα.

Καὶ μὲ ἐπιστολὲς καὶ προσωπικὲς παραστάσεις ἐργάζεται γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Φιλελληνισμοῦ. Ἀλληλολογραφεῖ μὲ κορυφαίους ξένους, ὑποστηρίζοντας τὰ δίκαια τοῦ Ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων. Καὶ μὲ τὸν πρῶτον Πρόεδρον τῶν ΗΠΑ Τόμας Τζέφερσον ἀλληλολογραφεῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἐπανάστασης καὶ συμβάλλει στὴ δημιουργία Φιλελληνικῶν Ὄργανισμῶν γιὰ τὴ στήριξή της. Δίνει ὁδηγίες, κρίνει καὶ ἐπικρίνει ἐπίκαιρα προβλήματα τῆς Ἑλλάδας, νουθετεῖ καὶ διδάσκει. Τὸν διακατέχει πάθος «*θεόσδοτο*» νὰ πυροδοτήσῃ τὶς ψυχὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνα. «*... Ἐκδίδει παραινέσεις ὡς διαταγὰς σχεδὸν ἀκουομένας εἰς τόπους κατὰ τριακοσίας λεύγας ἀπέχοντας καὶ δι' αὐτῶν κληνίζει πεποιθήσεις καὶ καρδίας καὶ μάλιστα συντείνει εἰς τὸ νὰ διασειεῖ τὰ θεμέλια τῆς παλαιᾶς Τουρκικῆς ἐπικρατείας*» (Π. Ἀργυρόπουλος). Κανένα δημόσιο λειτούργημα δὲν τοῦ ἐπιβάλλει τέτοια ἀποστολή, κι ὅμως «*στὸν Κοραῖ προσβλήπουσι λόγοι καὶ σπουδαστὲς, δά-*

σκαλιοι και έφοροεπίτροποι σχολείων, πρόκριτοι και ιεράρχες, βαθύπλουτοι όμογενείς που ένισχύουν τις εκδόσεις του, άκόμη και εξέχοντες Φαναριώτες και κύκλοι του Πατριαρχείου» (Λ. Βρανούσης). Τόση δύναμη έπιρροής!

Άλλά τον βασανίζει ή δικόνοια των πολιτικών και στρατιωτικών άρχηγών του Άγώνα. Τό 1825, όταν ήταν σε έξαρση ή έμφύλια διαμάχη, έγγραφε ότι ό άγώνας άρχισε «πρό του πρέποντος». «Έλευθερώσαμεν την έλληνικήν γην από τους Τούρκους, άλλα και πόσοι και ποιοι έξ ήμών έλευθέρωσαν και τας ψυχάς των από τή μιανή των Τούρκων φρονήματα;». Άπευθύνει έπιστολές στους άγωνιστές. Τους έξορκίζει νά έγκαταλείψουν τή άδελφοκτόνα πάθη και «νά συνεργασθοῦν όλοι άδελφικώς δια τήν έλευθερίαν του γένους των». Οί έπιστολές, γραμμένες με αυθόρμητη διάθεση και άβιαστη έκφραση των συναισθημάτων του, μπορούν νά χαρακτηριστούν ως τή πιό ύψηλή δείγματα έλληνικού πατριωτισμού. Έπιστολές κατά τή διάρκεια του Άγώνα στέλνει ό Κοραής και στους προεστώτες τής Πελοποννήσου, στους Ύδραίους, στους άπανταχοῦ Χίους, στον Τομπάζη, τον Άθ. Μαυροκορδάτο, τον Γ. Κουντουριώτη, τον Όδ. Άνδροῦτσο, τον Πολυζωΐδη και άλλους Έλληνες. Γράφει πολυσέλιδες έπιστολές με έπιχειρηματολογία και παράθεση παραδειγμάτων, από τήν προγονική ιστορία, για τή καλή και τή κακή, κάποτε και σε έντονο ύφος με έπιτίμηση ή έπαίνου.

Ό έρημίτης των Παρισίων, «ό σοφός γέρων Κοραής», όπως τον άποκαλοῦσαν, άσκοῦσε τεράστια έπίδραση στον άγωνιζόμενο έλληνικό κόσμο. Άπό ποιῦ; Άπό τή πενιχρό του γραφεῖο, όπου έμενε κλεισμένος νύχτα και μέρα, έχοντας μόνο στον

νοῦ του τήν Έλλάδα. Η κραυγή τής πυρωμένης από τον έρωτα τής λευτεριάς καρδιάς του έφθανε ως τή πέρατα του Έλληνισμού. Τό όνομά του άντηχοῦσε στις συνελεύσεις και τή στρατόπεδα των Έλλήνων «ως σύμβολο του άγώνος». Τόν σέβονταν και τόν θαύμαζαν οί άγωνιστές, κι ως μην γνώριζαν καν γραφή και άνάγνωση· οὔτε είχαν ιδέα του περιεχομένου των συγγραμμάτων του, άλλα λήτρευαν τή όνομά του. Οί Μεσολλογγίτες δίνουν τή όνομά του σ' ένα πύργωμα. Ό λαϊκός ποιητής

Ό έρημίτης των Παρισίων, «ό σοφός γέρων Κοραής», όπως τον άποκαλοῦσαν, άσκοῦσε τεράστια έπίδραση στον άγωνιζόμενο έλληνικό κόσμο. Άπό ποιῦ; Άπό τή πενιχρό του γραφεῖο, όπου έμενε κλεισμένος νύχτα και μέρα, έχοντας μόνο στον νοῦ του τήν Έλλάδα. Η κραυγή τής πυρωμένης από τον έρωτα τής λευτεριάς καρδιάς του έφθανε ως τή πέρατα του Έλληνισμού. Τό όνομά του άντηχοῦσε στις συνελεύσεις και τή στρατόπεδα των Έλλήνων «ως σύμβολο του άγώνος». Τόν σέβονταν και τόν θαύμαζαν οί άγωνιστές, κι ως μην γνώριζαν καν γραφή και άνάγνωση· οὔτε είχαν ιδέα του περιεχομένου των συγγραμμάτων του, άλλα λήτρευαν τή όνομά του.

Τσοπανάκος, ο Τυρταῖος τῆς Ἐπανάστασης, ἔψηλλε τρέχοντας μέσα στὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα κατὰ τὶς ὥρες τῶν μαχῶν:

*«Πλέον δὲν ἔμεινεν ἑλπίς
Καθὼς τὸ γράφει ὁ Κοραῖς
Κάλλιο ὁ θάνατος μὲ βία
Κι ὄχι πλέον τυραννία...».*

Ἄλλὰ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἀναφορά, ἀποτελεῖ ἔνδειξη τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς τὸν Ἀδαμάντιο Κοραῖ γιὰ τὸ μέγεθος τῶν ὑπηρεσιῶν του ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων ὁ ἀκόλουθος χαιρετισμός, ποὺ ψήφισε ἡ Γ' Ἐθνοσυνέλευση στὴν Τροιζῆνα στὶς 9 Ἀπρι-

συνομιλεῖ μὲ τὰ βιβλία σου καὶ φωτίζει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν του εὐχόμενον νὰ μὴν παύσης του νὰ κοινοποιεῖς τὰ ἀγαθὰ σου φρονήματα εἰς τοὺς συμπολίτας σου, συμβουλεύων τὰ κοινὰ συμφέροντα. Εἶθε ζῆς ὑγιαίνων, σεβασμιώτατε γέρον, τῆς ἐλευθερίας ὑπέρμαχε».

Μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, στὶς 6 Ἀπριλίου 1833, ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς ἐργαζόμενος μὲ νεανικὴ ὁρμὴ δὲν παύει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὶς ἀποφάσεις τῶν μεγάλων Δυνάμεων ὡς πρὸς τὰ τελειωτικὰ ὄρια τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν Ἑλληνοπαίδων, γιὰ τὴν τύχη τῶν περιπλανωμένων Χίων, γιὰ τὴ διανομὴ βιβλίων στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, γιὰ τὰ ὅσα ἔγραφαν ἔχθροι

Σήμερα ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς, ὁ παιδαγωγὸς τοῦ νεοελληνισμοῦ, «ὁ Σωκράτης τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας», ὅπως τὸν εἶπαν γιὰ τὸ ἀδιάκοπο ἐνδιαφέρον του πρὸς τοὺς νέους, κάθεται «μαρμαρωμένος» στὴν ἱερότητα τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, ἐκεῖ στὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἀτενίζει τὴν πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναγέννηση τῶν Ἑλλήνων καὶ εὐχεται, ὅπως ἔγραψε ὁ ξενιτεμένος σοφός: «*Ποθεινὴ Πατρίς, εὐτύχει!*».

ἡίου 1827, ἐνῶ ἀκόμη ἐξεπίσσεται ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση.

*Ἀριθμ. 126 Πρὸς τὸν σοφὸν Ἀδαμάντιον Κοραῖ
« Ἡ Ἑλλὰς σὲ συχαίρει, ἄριστε συμπολίτα,
χαίροντα διὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτῆς. Εὐγνωμονεῖ
εὐεργετηθεῖσα εὐεργεσίαν ἀνεκτίμητον ἕνεκα τῶν
ἀρίστων συγγραμμάτων σου. Ὁ πρὸς τὴν παιδείαν
ἔρως τῶν Ἑλλήνων ἐπήγαγεν ἀπὸ τὰ φῶτα, ὅσα
πρὸ τινῶν χρόνων ἐνέσπειραν εἰς τὰς καρδίας των
τὰ Προλεγόμενά σου, ἀπὸ τὰ βιβλία, ὅσα ἤγειραν αἰ
σοφαὶ συμβουλαί σου. Τοιούτων ἀγαθοποιῶν αἰτιῶν
ἀποτελέσματα εἶναι τὰ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἀγαθὰ, ὅσα
οἱ συμπολίται σου ἀπολαύουσιν τὴν σήμερον· τοιαῦτα
ἀνεκτίμητα ἀγαθὰ εἶναι ἄξια εὐγνωμοσύνης τῶν γε-
νεῶν καὶ τῶν αἰώνων.*

*Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος συνηγμένον εἰς τὴν Γ'
Ἐθνικὴν Συνέλευσιν διὰ τὰ μεγάλα του συμφέρο-
ντα σὲ προσφέρει τὸ σέβας καὶ τὴν ἐκ μέσης καρδίας
ἀγάπην του· ἀλγεῖ αἰσθανόμενον ὅτι δὲν ἠμπορεῖ
νὰ κατασπασθεῖ τὴν ἱεράν σου κορυφὴν· καταφιλεῖ
ὁμως τὰ χρυσὰ σου λόγια, τὰ σοφὰ σου κηρύγματα·*

ἢ φίλοι περὶ τῆς Ἑλλάδας. Εἶχε κλείσει μέσα στὴν ψυχὴ του γιὰ πάντα τὴν Ἑλλάδα, κι ὡς ἔμενε στὴν ἀγαπημένη ἐξ ἴσου μὲ τὴν πατρίδα, «*πεφιλημένη ἴσα τῇ πατρίδι γῆ τῶν Παρισίων*», ὅπου ἐτάφη. Τὰ ὀστᾶ του ἀργότερα μεταφέρθηκαν στὴν Πατρίδα μας καὶ κεῖνται σὲ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖο στὸ Ἀΐ Νεκροταφεῖο τῶν Ἀθηνῶν. Σήμερα ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς, ὁ παιδαγωγὸς τοῦ νεοελληνισμοῦ, «ὁ Σωκράτης τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας», ὅπως τὸν εἶπαν γιὰ τὸ ἀδιάκοπο ἐνδιαφέρον του πρὸς τοὺς νέους, κάθεται «μαρμαρωμένος» στὴν ἱερότητα τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, ἐκεῖ στὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἀτενίζει τὴν πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναγέννηση τῶν Ἑλλήνων καὶ εὐχεται, ὅπως ἔγραψε ὁ ξενιτεμένος σοφός: «*Ποθεινὴ Πατρίς, εὐτύχει!*».

A. K. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ

«Ρήγας Βελεστινλής-Φεραῖος»

Θεατρικὸ ἔργο τοῦ Τάκη Χρυσούλη

Πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι ποὺ ἀγωνίστηκαν στὴ μεγάλη νύχτα τῆς Τουρκοκρατίας, γιὰ νὰ φέρουν στὸ Γένος τὸ ξημέρωμα τοῦ 1821. Ἀφανεῖς καὶ διάσημοι, ἀγράμματοι καὶ λόγιοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν κῶρο τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας. Ἕνας ἀπὸ τοὺς διακεκριμένους σποριάδες τῆς ἐλευθερίας ἦταν ὁ Ρήγας Φεραῖος (1757-1798). Ὁ Ρήγας ἀναγκάστηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὴ γενέτειρά του, τὸ Βελεστῖνο τῆς Θεσσαλίας, καὶ νὰ ζήσει στὴν ξενιτιά: Κωνσταντινούπολη, Βουκουρέστι, Βιέννη, Τεργέστη. Ἐκεῖ σπούδασε, ἐργάστηκε καὶ ἀνέπτυξε τὴν ἐθνικὴ δράση του.

Ὅπως στὴν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα ἡ στυγνὴ τυραννία τοῦ βάρβαρου κατακτητῆ δὲν μπορεῖ νὰ σβήσει τὸ κερὶ τοῦ κρυφοῦ σχολειοῦ, τὰ ὑποτάξει ἀρματολοὺς καὶ κλέφτες, νὰ περιορίσει τοὺς ριψοκίνδυνους ναυτικούς, ἔτσι καὶ στὸν αὐταρχισμό τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Φραγκίσκου οἱ φυγάδες Ἑλληνας δροῦν. Μὲ μύριες προφυλάξεις δροῦν, γιὰτὴ Ἄστυνομία ἀγρυπνεῖ. Ἀγωνίζονται νὰ ἐπιβιώσουν, καὶ μερικοὶ ἐπιτυχάνουν νὰ διακριθοῦν σὲ διάφορους τομεῖς.

Στὶς πρώτες σκηνὲς τοῦ θεατρικοῦ ἔργου τοῦ Τάκη Χρυσούλη (1946-2011) βλέπουμε τὶς συνθήκες ζωῆς τῶν Ἑλλήνων ποὺ εἶναι ἐγκατεστημένοι στὴ Βιέννη. Τὸ ἀπολυταρχικὸ καθεστῶς τοῦ Φραγκίσκου τοὺς παρακολουθεῖ. Γιατὴ δὲν ἔχουν ξεχάσει τὴν πατρίδα τους. Τὴ νοσταλγοῦν, ὁραματίζονται τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν πρόοδό της. Ἀλλὰ ἀντὶ τὸ ἀπολυταρχικὸ καθεστῶς καὶ ἡ συγγένειά του μὲ τὴν Ὀθωμανικὴ τυραννία καθιστοῦν τὴ σύνεση καὶ τὴ λήψη προφυλάξεων ἀναγκαῖες, τὸ ἠθικὸ τους εἶναι ἀκμαῖο καὶ τὸ χιοῦμορ διαποτίζει τὸν λόγος τους.

Διαπιστώνουμε ὅτι ἡ δραστηριότητα τοῦ Ρήγα ἔχει καρποφορήσει. Οἱ Ἑλληνας ἔχουν ἀφυπνισθεῖ. Οἱ ὄριμοι στὴν ἡλικία καὶ ἐμπειροὶ προσπαθοῦν νὰ χαλιναγωγοῦν τὸν ἐνθουσιασμό τῶν νέων, ποὺ ξεχειλίζει ἐπικίνδυνα. Ὅλοι ἀνυπομονοῦν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἑλλάδα, νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὸν γενικὸ ξεσηκωμό, νὰ συμμετάσχουν στὸν ἀγῶνα.

Τὰ βιβλία τοῦ Ρήγα ἀνάγνωσμά τους. Ὁ Θούριός του δονεῖ τὶς καρδιές τους καὶ κινεῖ τὰ χεῖρά τους. Οἱ στίχοι τοῦ Θούριου ἀποτελοῦν τὸ σημόνι ὅπου ὑφαίνεται ὁλοὸ τὸ ἔργο. Ὅραμα τοῦ Ρήγα ἡ μόρφωση, ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια ποὺ ἀναβαθμίζει τὸν ἄνθρωπο σὲ ἐλεύθερο πρόσωπο. Τὸ

ὄραμά του γιὰ ἐλευθερία δὲν περιορίζεται στοὺς συμπατριῶτές του Ἑλληνας. Ἀγκαλιάζει ὅλους τοὺς βαλκανικοὺς λαοὺς καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γιὰτὴ ἔχει διαπιστώσει ὅτι ἡ τυραννία δὲν φέρει μόνον τὸ ἐμβλημα τῆς Ἡμισελήνου.

Ὁ συνεργάτης του στὴ Βιέννη τὸν ἀγαποῦν, τὸν ἐκτιμοῦν, τὸν θεωροῦν ἀρχηγό τους. Τὸν περιμένουν νὰ ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴ Βενετία. Ἐκεῖ τύπωσε προκηρύξεις, βιβλίον καὶ τὴ Χάρτα του. Ὅταν ἔρχεται, μυστικά, τοὺς ἐμψυχώνει καὶ τοὺς πληροφορεῖ ὅτι συνάντησε τὸν πρέσβη Μπερναντότι, ποὺ τοῦ ὑποσχέθηκε τὴ βοήθεια τῆς Γαλλίας. Ἀλλὰ ὁ Ρήγας πιστεύει ὅτι οἱ ὑπόδουλοι λαοὶ πρέπει νὰ ξεσηκωθοῦν μόνοι τους καὶ νὰ μὴν περιμένουν νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ ἄλλες κῶρες.

Ὁ Ρήγας φιλοξενεῖται στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ εὔπορου ἐμπόρου Εὐστράτιου Ἀργέντη, ποὺ ἔχει διαθέσει σχεδὸν ὅλη τὴν περιουσία του γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα. Ἡ κόρη του Μαργαρίτα φιλοδοξεῖ νὰ μάθει «γράμματα σὰ λεύτερα Ἑλληνόπουλα». Καὶ ὁ παραγίος του Παναγιῆς διακηρύττει: «Τὴ ζωὴ μου γιὰ τὸν ἀγῶνα τὴν ἔταξα».

Ἐφθασε ἡ ὥρα γιὰ κάθοδο στὴν Ἑλλάδα. Δυστυχῶς ὅμως, μετὰ ἀπὸ προδοσία, ὁ Ρήγας καὶ

μερικοί συνεργάτες του συλλημβάνονται στην Τεργέστη, απ' όπου θα ξπαιρναν πλοίο για την Ελλάδα. Μεταφέρονται και φυλακίζονται στη Βιέννη. Παρακολουθούμε την ανάκριση του Ρήγα και του Άργέντη από τον αστυνομικό διευθυντή. Παραμένουν θαρραλέοι, αδάμαστοι, προσηλωμένοι στον σκοπό τους. Ο Άργέντης αρνεϊται να σώσει τη δική του ζωή με δωροδοκία του διοικητή.

Μετά τους βρίσκουμε σε φυλακή του Βελιγραδίου. Ο Ρήγας, ο Άργέντης και ο Παναγιής επικοινωνούν με τους άλλους συντρόφους τους, φυλακισμένους σε άλλα κελιά, με στίχους του Θούριου. Μια συζήτηση ανάμεσα στον Ρήγα και τον Πασά αποκαλύπτει το άπαισιο πρόσωπο της τυραννικής εξουσίας, αλλά και την ευγένεια, την παρηγορία, την όμορφη πνευματική ελευθερία, που άψηφά τις χειροπέδες, τα βασανιστήρια, τον θάνατο.

Αν τους μεταφέρουν στην Κωνσταντινούπολη, υπάρχει ελπίδα να ελευθερωθούν κατά τη μεταγωγή τους από άνδρες του Πασά του Βιδινίου Πα-

σβάνογλου. Συνεννοούνται και συμφωνούν πώς θα ενεργήσουν σε τέτοιο ένδεχόμενο. Οί Τουρκοί όμως τους έξοντώνουν στο Βελιγράδι, γιατί φοβούνται μήπως ο Ρήγας και οί συνεργάτες του δραπετεύσουν.

Τελευταία σκηνή του έργου στο Ναύπλιο. Ο συνεργάτης του Ρήγα Περραιβός, που είχε διαφύγει τη σύλληψη, έχει συναντήσει μετά είκοσι πέντε χρόνια την κόρη του Άργέντη Μαργαρίτα, που έχει σωθει από τη σφαγή της Χίου. Η Έπανάσταση έχει φουντώσει. Ο σπόρος της ηευτεριάς, που έσπειραν ο Ρήγας και οί συνεργάτες του και πότισαν με το αίμά τους αυτοί και άλλοι αγωνιστές, έχει βλαστήσει, και το δέντρο μεγαλώνει, εκτείνοντας όλο και περισσότερο τους θαληρούς κλώνους του.

Το έργο τελειώνει με δύο στίχους από τον Θούριο, πίστη του Ρήγα και υπόμνηση σ' έμάς για την αξία της ηευτεριάς: «Καλύτερα μιās ώρας ελευθερη ζωή, παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή».

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

Το ράσο

Μα πώς αλήθειες θα διαβώ,
στα δίκια πώς θα φτάσω,
χωρίς στο διάβα μου να ιδώ
τη δόξα μας, το ράσο;

Το ράσο μπρός στην Παναγιά
γι' αγάπη στην καρδιά μας.
Το ράσο σ' όλη τη σκλαβιά
για φώς, παρηγορία μας.

Το ράσο στο Κρυφό Σχολεϊό.
Το ράσο στην άγχονη.
Το ράσο -φρέσκο και παλιό-
κοντά με το κανόνι.

Αυτό στον ήχο το θλιβό,
αυτό και στην κορώνα.
Αυτό στην Κύπρο μας κι έδω.
Σε κάθε μας αγώνα!

Γι' αυτό κι έγώ τ' αξιοτιμώ.
Κι αν βλέπω και κηλίδα,
σ' αγάπης μέσα ποταμό
το πλένω με φροντίδα.

Αυτό στον ήχο το θλιβό,
αυτό και στην κορώνα.
Αυτό στην Κύπρο μας κι έδω.
Σε κάθε μας αγώνα!

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ

Δικαίωμά μου!...

Κρατώντας τὸ κεφάλι μέσα στὰ δύο μου χέρια, προσπαθῶ νὰ μαζέψω τοὺς λογισμοὺς ποὺ μπαينوβγαίνουν μὲ ἔξαψη στὸ μυαλό μου. Νὰ τοὺς βάλω σὲ μιὰ σειρά, σὲ μιὰ τάξη, γιὰ νὰ βγάλω ἕνα τελικὸ συμπέρασμα· μὰ δὲν τὰ καταφέρνω...

Τὸ ρώτημα ποὺ μὲ βασανίζει, μὲ ὅ,τι συμβαίνει –πρὸ παντός– τελευταῖα, εἶναι:

Τὸ ΠΑΙΔΙ ἔχει δικαιώματα; Καὶ ἐὰν ναί, ποιὸς τὰ διεκδικεῖ γιὰ λογαριασμό του; Τὸ ἴδιο, βέβαια, δὲν μπορεῖ νὰ κατεβῆ στους δρόμους, συνασπισμένο μὲ τὰ συνομήλικά του, γιὰ νὰ φωνάξει καὶ νὰ διεκδικήσει. Τι νὰ διεκδικήσει; Πρῶτα πρῶτα, τὸ

Ξέρω, ἀκόμα, πὼς καὶ τὰ ζῶα δὲν μποροῦν νὰ κατεβοῦν στους δρόμους καὶ νὰ διεκδικήσουν τὰ δικαιώματά τους. Γιὰ δικὸ τους λογαριασμό, ὅμως, τὰ διεκδικοῦν οἱ ζῴοφιλοι, ποὺ καταγγέλλουν, εὐθύς, τὴν παραμικρὴ κακοποίησή τους, ζητώντας τὴν ὑποδειγματικὴ τιμωρία ὅσων τὰ ἔβλαψαν.

Κι ἐδῶ νὰ πῶ πὼς κατεβήκαμε κι ἐμεῖς στὸ Σύνταγμα –ὅσοι εἴχαμε ἀντίθετη ἄποψη ἀπὸ τὰ «νομοθετημένα»– γιὰ νὰ ὑπερασπιστοῦμε τὸ παιδί καὶ τὴν παραδοσιακὴ ἑλληνικὴ οἰκογένεια. Καὶ θὰ ἔπρεπε, ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν συγκεντρωμένων καὶ τὴν κατακραυγὴ (καὶ ὡς δεῖγμα δημοσκόπησης), νὰ βουλιάξει ἡ Ἀθήνα· ἀλλὰ δὲν βούλιαξε...

Τὸ παιδί σήμερα κακοποιεῖται παγκοσμίως. Ἀμέτρητα τὰ παιδιά τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκμετάλλευσης· τῆς σεξουαλικῆς κακοποίησης, καὶ τώρα, παιδιά ποὺ ὀδηγοῦνται νὰ ζήσουν μέσα σὲ μιὰ ἀφύσικη «οἰκογένεια». Τί μπερδεμα μέσα στὸ παιδικὸ μυαλό, νὰ ζεῖ σ' ἕνα τέτοιο περιβάλλον!...

αὐτονόητο δικαίωμά του στὴν ὕπαρξη· νὰ φωνάξει: «Θέλω νὰ ζήσω... ἀφῆστέ με νὰ ζήσω...». Νὰ διεκδικήσει τὸ μεγάλωμά του μέσα σὲ μιὰ φυσιολογικὴ οἰκογένεια, μὲ μάννα καὶ πατέρα.

Νὰ διεκδικήσει ἀγωγή καὶ παιδεία, ποὺ θὰ τὸ κατευθύνουν πρὸς ὅ,τι ὠραῖο, ἀληθινὸ καὶ ἀγαθὸ, ἀφοῦ, ἀλλήλωστε, καθὼς τὸ λέμε, εἶναι ἡ ἐλπίδα τοῦ αὔριο...

Ἐπιστρέφω στὰ δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ, γιὰ νὰ πῶ πὼς ὑπάρχουν, βέβαια, οἱ Παγκόσμιες Ἡμέρες οἱ ἀφιερωμένες σ' αὐτό, ὅπου ἐκφωνοῦνται ἐξαιρετικοὶ λόγοι γιὰ τὰ δικαιώματά του, ἀλλὰ αὐτοὶ λόγοι εἶναι καὶ λόγοι μένουν, δίχως πειστικὸ ἀντίκρουσμα.

Τὸ παιδί σήμερα κακοποιεῖται παγκοσμίως. Ἀμέτρητα τὰ παιδιά τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκμετάλλ-

λειψης· τῆς σεξουαλικῆς κακοποίησης, καὶ τώρα, παιδιὰ ποὺ ὀδηγοῦνται νὰ ζήσουν μέσα σὲ μιὰ ἀφύσικη «οἰκογένεια». Τί μπερδεμα μέσα στὸ παιδικὸ μυαλό, νὰ ζεῖ σ' ἓνα τέτοιο περιβάλλον!... Καθημερινά, στὰ σπίτια τῶν φίλων καὶ συμμαθητῶν, θὰ διαπιστώνει τὴ δική του διαφορετικὴ, ἀφύσικη κατάσταση.

Καὶ βέβαια, θὰ ἐπιστρατευτεῖ στὰ σχολεῖα σχετικὴ διδασκαλία, γιὰ νὰ γίνεῖ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἡ ἄλλη «οἰκογένεια». Στους ὤμους τῶν εκπαιδευτικῶν, θὰ πέσει ἡ «κατήχηση» γιὰ τὴν «πρόοδο» ποὺ πέτυχε ἡ Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ

προέκυψε αὐτό; Πῶς ἀγρίεψαν οἱ ψυχὲς τέτοιαις τρυφερῆς ἡλικίας; Αὐτὴ ἡ ἀνείπωτη κατάντια δὲν δείχνει τὴν παραμέληση τῆς παιδικῆς ἡλικίας; Δὲν δείχνει νὰ νοσεῖ ἡ οἰκογένεια; Δὲν δείχνει νὰ νοσεῖ ἡ Παιδεία;

Δημοσιογράφος προχθές, ὑπερασπιζόμενος τὰ «νομοθετημένα» γιὰ τὰ ὁμόφυλα ζευγάρια καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν παιδιὰ, ἔλεγε: «Ἡ ἐποχὴ μας πάει μπροστά... στὴν πρόοδο... ἀλλοίμονο, πῶς μπορούμε νὰ γυρίσουμε πίσω; στὸν σκοταδισμό;». Θὰ ἤθελα νὰ τοῦ ἀπαντήσω πῶς πᾶμε πίσω ὀλοταχῶς... σὲ πρὸ Χριστοῦ ἐποχές... τότε ποὺ τὰ

Καὶ τώρα; Τί μπορούμε νὰ κάνουμε ἐσεῖς καὶ ἐγώ; Ἐὰν δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε τίποτ' ἄλλο, ἄς βγάλουμε ἓνα στεναγμό· μιὰ κραυγὴ στὸν οὐρανό· ἄς ποῦμε ἓνα Κύριε ἐλέησον, μιὰ παράκληση στὴν Παναγία μας γι' αὐτὰ τὰ παιδιὰ, ποὺ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ βίου κρατοῦν τὸν σταυρό τους...

Ἐλλάδα... Κομφούζιο καὶ ἀλαλούμ, καὶ «ένος κακοῦ μύρια ἔπονται».

Τὸ παιδί στὴ βούληση μιᾶς πολιτείας ποὺ τὸ χειρίζεται ὡς κακὴ μητριά. Στὴ βούληση ἀνθρώπων ποὺ τὸ ἀντιμετωπίζουν ὡς ἓνα ἀξεσουάρ, ποὺ συμπληρώνει τὴν εἰκόνα πρὸς τοὺς ἕξω· «τὰ ἔχουμε ὅλα, δὲν μᾶς λείπει τίποτα».

Σήμερα καὶ σὲ καθημερινὴ βάση, ἀκοῦμε καὶ βλέπουμε στὰ ΜΜΕ ἀπαράδεκτες συμπεριφορὲς παιδιῶν... Παιδιὰ, ἀκόμα καὶ ἡλικίας δημοτικοῦ σχολείου, νὰ συνασπίζονται σὲ συμμορίες καὶ νὰ κλέβουν, νὰ ἐπιτίθενται σὲ συνομηθίκους, νὰ τοὺς γρονθοκοποῦν καὶ νά... τοὺς μαχαιρώνουν!... Πῶς

ἀνεπιθύμητα παιδιὰ τὰ ἔριχναν στὸν Καιάδα... Κι ἀκόμα, ναί, νὰ πᾶμε πίσω... πίσω στὴν παραδοσιακὴ ἐλληνικὴ οἰκογένεια, ποὺ στὶς πιὸ δύσκολες ὥρες τῆς πατρίδας μᾶς ἔδινε τοὺς ὑπερασπιστὲς της, τοὺς εὐεργέτες της, τοὺς μάρτυρες καὶ ἀγίους...

Καὶ τώρα; Τί μπορούμε νὰ κάνουμε ἐσεῖς καὶ ἐγώ; Ἐὰν δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε τίποτ' ἄλλο, ἄς βγάλουμε ἓνα στεναγμό· μιὰ κραυγὴ στὸν οὐρανό· ἄς ποῦμε ἓνα Κύριε ἐλέησον, μιὰ παράκληση στὴν Παναγία μας γι' αὐτὰ τὰ παιδιὰ, ποὺ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ βίου κρατοῦν τὸν σταυρό τους...

ΝΑΥΣΙΚΑ ΙΕΣΣΑΙ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Ἦ τοῦ παραλογισμοῦ!

Πολλὸ καλὸ κάνουμε, ὅταν σὲ θέματα σύνθετα καὶ ἀπαιτητικὰ καταφεύγουμε στὴ γνώμη τῶν εἰδικῶν. Γιὰ ἓνα θέμα νομικὸ θὰ ἀναζητήσουμε τὴν τοποθέτηση ἑνὸς νομικοῦ, γιὰ ἓνα θέμα σχετικὸ μὲ τὴν ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ θὰ θελήσουμε νὰ μάθουμε τὴ γνώμη ἑνὸς παιδοψυχολόγου. Πολλὸ συχνὰ ὅμως παρατηρεῖται ὅτι αὐτὸ ποὺ κατεξοχὴν λείπει δὲν εἶναι ἡ γνώμη τοῦ εἰδικοῦ, ἀλλὰ ἡ ἴδια... ἡ κοινὴ λογική...

Ἀφορμὴ γιὰ τὶς σκέψεις αὐτὲς στάθηκε ἡ δημόσια συζήτηση ποὺ προηγήθηκε τῆς νομοθετικῆς ρύθμισης γιὰ τὸν «γάμο» ὁμόφυλων ζευγαριῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐπὶ μακρὸν συστηματικὴ προώθηση τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ ἀτζέντας. Κατανοοῦμε, ἀσφαλῶς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ μπορούσαμε νὰ διαφωνοῦμε σὲ

ἀναθεώρησης τῆς παγιωμένης ἀντίληψης περὶ τοῦ τί ἐστὶ γάμος. Τὰ περὶ δικαιωμάτων καὶ ἰσότητας εἶναι ἐκτὸς λογικῆς. Καὶ προσέξτε γιατί:

Τὰ δικαιώματα ἐξ ὀρισμοῦ διακρίνονται σὲ δύο κατηγορίες: α) τὰ δικαιώματα ἐκεῖνα ποὺ συνδέονται μὲ μιὰ συγκεκριμένη ιδιότητα καὶ ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτήν, καὶ β) τὰ λεγόμενα ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπορρέουν ἀπὸ καμία ἄλλη ιδιότητα, παρὰ ἀπὸ τὸ γεγονὸς καὶ μόνον ὅτι κάποιος εἶναι ἄνθρωπος.

Εἶναι σημαντικό νὰ καταλάβουμε τὸ –κανονικά– αὐτονόμο: ὅτι τὰ περὶ καθολικῆς ἰσότητας μποροῦν νὰ βροῦν ἐφαρμογὴ μόνον στὴ δευτέρη κατηγορία δικαιωμάτων, στὰ λεγόμενα ἀνθρώπινα δικαιώματα, καὶ προφανῶς ὄχι στὴν πρώτη. Δεῖτε δύο

Κατανοοῦμε, ἀσφαλῶς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ μπορούσαμε νὰ διαφωνοῦμε σὲ πολλὰ, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα καὶ πάνω στὸ τί εἶναι ἄμαρτία καὶ τί δὲν εἶναι· θὰ θεωρούσαμε ὡστόσο αὐτονόμο ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ μπορούσαμε τοῦλάχιστον νὰ συμφωνοῦμε πάνω στὸ τί εἶναι λογικὸ καὶ τί παράλογο. Ἄμ δέ! Σὲ ὅλη τὴ δημόσια συζήτηση ποὺ προηγήθηκε τῆς νομοθετικῆς ρύθμισης γιὰ τὸν «γάμο» ὁμόφυλων ζευγαριῶν, δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε ὅτι κυριάρχησε ὁ ἔσχατος παραλογισμός.

πολλὰ, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα καὶ πάνω στὸ τί εἶναι ἄμαρτία καὶ τί δὲν εἶναι· θὰ θεωρούσαμε ὡστόσο αὐτονόμο ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ μπορούσαμε τοῦλάχιστον νὰ συμφωνοῦμε πάνω στὸ τί εἶναι λογικὸ καὶ τί παράλογο. Ἄμ δέ! Σὲ ὅλη τὴ δημόσια συζήτηση ποὺ προηγήθηκε τῆς νομοθετικῆς ρύθμισης γιὰ τὸν «γάμο» ὁμόφυλων ζευγαριῶν, δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε ὅτι κυριάρχησε ὁ ἔσχατος παραλογισμός.

* * *

Ὁ παραλογισμὸς ξεκινáει ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ σκεπτικὸ τῆς προώθησης τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου: Ὁ «γάμος» ὁμόφυλων ζευγαριῶν παρουσιάσθηκε ὡς θέμα δικαιωμάτων καὶ ἰσότητας. Ἀλλὰ ἤδη αὐτὸ εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ πέρα γιὰ πέρα παράλογο! Στὴν πραγματικότητα, ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἐκστρατεία

παραδείγματα: Οἱ νέοι ποὺ ὑπηρετοῦν τὴ στρατιωτικὴ τους θητεία, ὡς ἐκ τῆς ιδιότητάς τους αὐτῆς, δικαιοῦνται δωρεὰν μετακίνηση μὲ τὰ μέσα μαζικῆς μεταφορᾶς – ἀλλὰ βέβαια θὰ ἦταν παράλογο νὰ ἀξιώσει αὐτὸ τὸ δικαίωμα χάριν... ἰσότητας ἑνὸς ἐργαζόμενος. Ἄλλο παράδειγμα: Ὅσοι ἔχουν ἐργασθεῖ, βάσει τῶν ἐνσήμων ποὺ ἔχουν συγκεντρώσει καὶ τῶν ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν ποὺ ἔχουν καταβάλλει, δικαιοῦνται σύνταξη μετὰ τὴν ἀποχώρησή τους ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα – ἀλλὰ θὰ ἦταν παράλογο νὰ ἀξιώσει σύνταξη χάριν... ἰσότητας κάποιος ποὺ οὐδέποτε ἔχει ἐργασθεῖ. Τέτοια παραδείγματα θὰ μπορούσε κανεὶς βεβαίως νὰ σκεφθεῖ πολλὰ.

Μὲ τὴν κοινὴ λογική, λοιπόν, ὁ γάμος, ὡς σύζευξη βίου ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ὅπως κανονικὰ γίνεται ἀντιληπτός (καὶ ὅπως ὀρίζεται ρητῶς καὶ στὸ ἄρθρο 12 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σύμβασης τῶν Δικαιω-

μάτων του Ἀνθρώπου), δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ προβληθεῖ ὡς θέμα δικαιωμάτων καὶ καθολικῆς ἰσότητας, ὅταν τὰ δύο πρόσωπα τὰ ἐρχόμενα «εἰς γάμου κοινωνίαν» δὲν συγκεντρώνουν τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὸν γάμο. Ἐκτὸς καὶ ἄν... ἀλλήλαςουμε ἄρδην αὐτὸ πού καταλαβαίνουμε ὡς γάμο. Ἐξ οὗ καὶ αὐτὸ πού σημειώσαμε παραπάνω, ὅτι κάκιστα τὸ θέμα τοῦ «γάμου» τῶν ὁμοφυλοφίλων προωθήθηκε ὡς θέμα δικαιωμάτων καὶ ἰσότητας, τὴ στιγμή πού ἐπρόκειτο, πολὺ ἀπλῶ, γιὰ μιὰ ἐκστρατεία ἀναθεώρησης τῆς παγιωμένης ἀντίληψης περὶ τοῦ τί ἐστὶ γάμος.

Καὶ κάτι ἀκόμα, συγγενὲς μὲ τὰ παραπάνω: Ὅταν ἡ ἰδιότητα μὲ τὴν ὁποία συνδέεται καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπορρέει ἓνα δικαίωμα ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸ φύλο –ὅπως κανονικὰ θὰ περίμενε κανεὶς νὰ συμβαίνει μὲ τὸν γάμο–, τότε ἡ ἀξίωση γιὰ

Ἦ, αὐτὸ ἀκριβῶς ἰσχύει καὶ στὴν περίπτωση τοῦ γάμου. Γιὰ νὰ μιλήσουμε γιὰ «γάμο» ὁμοφυλοζευγαριῶν, θὰ ἔπρεπε... νὰ ξεχάσουμε ὅ,τι ξέραμε γιὰ τὸν γάμο. Ἄς εἴμαστε λοιπὸν εἰλικρινεῖς: Αὐτὸ ἦταν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ θέμα, θέμα ριζικῆς ἀναθεώρησης τῆς κατανόησής μας γιὰ τὸν γάμο. Τὰ περὶ δικαιωμάτων καὶ ἰσότητας εἶναι ξεκάθαρος παραλογισμὸς.

* * *

Πᾶμε τώρα σὲ κάτι ἄλλο, πού κρύβει σφάλμα λογικῆς, ἂν δὲν κρύβει καὶ δοσιότητα.

Στὴ δημόσια συζήτηση πάνω στὸ θέμα τῆς νομοθετικῆς πρόβλεψης γιὰ «γάμο» ὁμοφυλίων ζευγαριῶν, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλες ἀνεξαιρέτως τὶς σχετικὲς δημοσκοπικὲς ἐρευνες πού εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας, γινόταν διάκριση ἀνάμεσα στὸ δικαίωμα τοῦ «γάμου» καὶ τὸ δικαίωμα τῆς τεκνοθεσίας. Τὸ

Μὲ τὴν κοινὴ λογικὴ, ὁ γάμος, ὡς σύζευξη βίου ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ὅπως κανονικὰ γίνεται ἀντιληπτός (καὶ ὅπως ὀρίζεται ρητῶς καὶ στὸ ἄρθρο 12 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σύμβασης τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου), δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ προβληθεῖ ὡς θέμα δικαιωμάτων καὶ καθολικῆς ἰσότητας, ὅταν τὰ δύο πρόσωπα τὰ ἐρχόμενα «εἰς γάμου κοινωνίαν» δὲν συγκεντρώνουν τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὸν γάμο. Ἐκτὸς καὶ ἄν... ἀλλήλαςουμε ἄρδην αὐτὸ πού καταλαβαίνουμε ὡς γάμο. Ἐξ οὗ καὶ αὐτὸ πού σημειώσαμε παραπάνω, ὅτι κάκιστα τὸ θέμα τοῦ «γάμου» τῶν ὁμοφυλοφίλων προωθήθηκε ὡς θέμα δικαιωμάτων καὶ ἰσότητας, τὴ στιγμή πού ἐπρόκειτο, πολὺ ἀπλῶ, γιὰ μιὰ ἐκστρατεία ἀναθεώρησης τῆς παγιωμένης ἀντίληψης περὶ τοῦ τί ἐστὶ γάμος.

«ἰσότητα» δὲν εἶναι ἀπλῶς παράλογη, ἀλλὰ ἐγγίζει καὶ τὰ ὅρια τῆς κωμωδίας. Φαντασθεῖτε, γιὰ παράδειγμα, ἓνας ἄνδρας νὰ ἀξίωνε γιὰ τὸν ἑαυτό του τὸ δικαίωμα σὲ ἄδεια τοκετοῦ καὶ ἰσοχειρίας... Δὲν θὰ ἦταν αὐτὸ παράλογο; Δὲν θὰ κινδύνευε νὰ εἶναι κωμικό; Ἐκτὸς βέβαια... ἂν ἀλλήλαςουμε ἄρδην τὶς ἔννοιες τῶν ὄρων, ἰλέγοντας ὅτι καὶ ὁ ἄνδρας μπορεῖ νὰ... «τίκτει» μιὰ σημαντικὴ ἰδέα, κατόπιν μακρᾶς καὶ ἐπίπονης «κυοφορίας», καὶ χρειάζεται μετὰ χρόνον, γιὰ νὰ συνέλθει ἀπὸ τὴν ἐπίπονη διαδικασία (νὰ καὶ ἡ «ἰσοχειρία»)... Ναί, ἀλλὰ αὐτὸ θὰ ἦταν ἐντελῶς φανερὰ ζήτημα ριζικῆς ἀλλοίωσης τῶν ὄρων, καὶ ὄχι βεβαίως θέμα ἰσότητας καὶ δικαιωμάτων.

δικαίωμα «γάμου» ξένιζε ἀσφαλῶς, ἀλλὰ ὑπῆρχε καὶ ἓνα ποσοστὸ τῆς κοινῆς γνώμης πρόθυμο νὰ τὸ συζητήσει ἢ νὰ τὸ ἀποδεχθεῖ, μὲ τὴ λογικὴ ὅτι ὁ καθένας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κάνει ὅ,τι θέλει στὴν προσωπικὴ του ζωὴ. Ἀντίθετα, τὸ δικαίωμα τῆς τεκνοθεσίας ἦταν κάτι στὸ ὅποιο ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῆς κοινῆς γνώμης ἐμφανιζόταν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους κάθετα ἀρνητικὴ.

Καὶ ὅμως, ὅπως ἦλθε πολὺ εὐστοχα νὰ ἐπισημάνει ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πού ἀπεστάλη στὶς Ἱερᾶς Μητροπόλεις πολὺ νωρὶς, μὲ ἡμερομηνία 18 Δεκεμβρίου 2023, αὐτὴ ἡ διάκριση εἶναι πλῆσματος καὶ πέρα γιὰ πέρα παραπλανητικὴ. Καὶ αὐτὸ γιὰ δύο λόγους:

Πρώτον, διότι όλα τα άλλα δικαιώματα της συζυγίας αναγνωρίζονταν ήδη μεταξύ ομόφυλων με το σύμφωνο συμβίωσης. Το μόνο που έμεινε εκτός ήταν το δικαίωμα της τεκνοθεσίας. Άρα, για να είμαστε ειλικρινείς και να μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας, όλη η σπουδή για νομοθετική πρόβλεψη «γάμου» ομόφυλων ζευγαριών, ευθύς εξ αρχής, απέβληπε σε τούτο ακριβώς: στην αναγνώριση σε ζεύγη ομοφυλοφίλων του δικαιώματος της τεκνοθεσίας.

Δεύτερον, όπερ και σημαντικώτερο, διότι, από τη στιγμή που ο όρισμός του γάμου «άνοιγε», ώστε να καλύπτει και τα ομόφυλα ζευγάρια, θα ήταν πλέον νομικά θέμα ισότητας να αναγνωρίζονται σε αυτά όλα –μὰ ΟΛΑ– τα δικαιώματα που προβλέπονται δια του γάμου και για τα ετερόφυλα ζευγάρια. Έτσι, ευθύς εξ αρχής, «γάμος» χωρίς τεκνοθεσία πολύ απλά ΔΕΝ νοεῖτο, διότι διαφορε-

μεγαλώσει ένα παιδί, από μια νοσηρή συμβατική οικογένεια; Πράγματι, δεν βλέπουμε σε συμβατικές ετερόφυλες οικογένειες φρικτές γυναικοκτονίες και αποτρόπαιες πράξεις κακοποίησης ανηλίκων; Και δεν μπορούμε να φαντασθούμε μια αρμονική ομόφυλη «οικογένεια» που να αντιπροσωπεύει ένα πολύ πιο υγιές περιβάλλον για ένα παιδί; Άρα...

Όλα τα άλλα δικαιώματα της συζυγίας αναγνωρίζονταν ήδη μεταξύ ομόφυλων με το σύμφωνο συμβίωσης. Το μόνο που έμεινε εκτός ήταν το δικαίωμα της τεκνοθεσίας. Άρα, για να είμαστε ειλικρινείς και να μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας, όλη η σπουδή για νομοθετική πρόβλεψη «γάμου» ομόφυλων ζευγαριών, ευθύς εξ αρχής, απέβληπε σε τούτο ακριβώς: στην αναγνώριση σε ζεύγη ομοφυλοφίλων του δικαιώματος της τεκνοθεσίας.

τικά θα προέκυπτε θέμα διακρίσεως εις βάρος των ομόφυλων «γάμων».

Για τους λόγους αυτούς, η πρακτική της διάκρισης του θέματος του γάμου από το θέμα της τεκνοθεσίας, τόσο στη δημόσια συζήτηση όσο και στις δημοσκοπήσεις, έκρυβε ένα σφάλμα λογικής – αν όχι και μια δολιότητα.

* * *

Και αφού μπαίνει εξ όρισμού στο «παιχνίδι» το θέμα της τεκνοθεσίας (όπερ άλλωστε τελικά προβλέφθηκε ρητώς και στη νομοθετική ρύθμιση που προωθήθηκε), έρχομαστε πια στο άλλο περισπούδαστο «έπιχειρημα», που ακούστηκε κατά κόρον, αλλά, κατά την εκτίμησή μας, αποτελεί το άκρον άωτον του παραλογισμού:

Αντικειμενικά, σε κάποιες περιπτώσεις, ένα αρμονικό ομόφυλο ζευγάρι δεν μπορεί άραγε να αντιπροσωπεύει ένα πιο υγιές περιβάλλον, για να

δεν υπάρχει διαφορά. Αυτό είναι το περισπούδαστο «έπιχειρημα», που προβλήθηκε κατά κόρον.

Άραγε, τόσο πολύ έχουμε πάρει διαζύγιο από την κοινή λογική, ώστε να μην αντιλαμβανόμαστε τον κατάδηλο παραλογισμό αυτού του «έπιχειρήματος»;

Για να γίνει φανερό ο παραλογισμός, αρκεί να σκεφθούμε το εξής: Αυτό το περισπούδαστο «έπιχειρημα» μοιάζει με το να έβαζε κάποιος το πιο ρωμαλέο και γερό γαϊδούρι να παραβγεί με το πιο άρρωστο και καχεκτικό άλογο, για να συμπεράνει κατόπιν πανηγυρικά ότι... τα γαϊδούρια τρέχουν εξίσου με τα άλογα, ή και πιο γρήγορα από αυτά. Και διερωτώμεθα: Πόσο λογικό θα ήταν ένα τέτοιο συμπέρασμα; Πώς θα χαρακτηρίζαμε όποιον θα έλεγε κάτι τέτοιο, και δη μετά στόμφου, σαν να έλεγε κάτι σπουδαίο και ευφυές; Και πόση ένδεια έπιχειρημάτων και λογικής δείχνει ή καταφυγή σε τέτοια... «έπιχειρήματα»;

Σημειώτέον ὅτι ἡ εἰκόνα δὲν εἶναι δική μας. Εἶναι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἀπὸ ἓνα ποίημα του, μὲ τὸν τίτλο «Σύγκρισις βίων»: «μή μοι τὸν ἄκρον τῶν ὄνων ἴππων κακῶ ἀντεξετάζειν»¹.

* * *

Καὶ ὁ παραλογισμὸς συνεχίζεται: Αὐτὸ ποῦ ἔχει σημασία γιὰ ἓνα παιδί –καὶ αὐτὸ τὸ ἀκούσαμε νὰ λέγεται κατὰ κόρον– εἶναι νὰ μεγαλῶνει μέσα σὲ ἓνα περιβάλλον ἀγάπης καὶ φροντίδας. Καὶ αὐτὸ μπορεῖ κάλλιστα νὰ τὸ ἐξασφαλίζει ἓνα ὁμόφυλο ζευγάρι.

Πάει καλῶς, ἄς τὸ δεχθοῦμε. Ἄλλα μπαίνουμε στὸν πειρασμὸ νὰ σκεφθοῦμε τὸ ἐξῆς:

Λιβαδεῖα ἢ τὸ «Λύρειο Ἴδρυμα» ἢ ἡ Ἑστία Κοριτσιοῦ «Φιλοθέη ἢ Ἀθηναία» στὴν Ἀθήνα (καὶ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ φέρει στὴ σκέψη του καὶ ἄλλα πολλὰ), ἔχω μπεῖ στὸν πειρασμὸ νὰ τὰ μακαρίσω, σκεπτόμενος ὅτι αὐτὰ τὰ παιδιά μεγαλώνουν σὲ ἓνα πολὺ πιὸ ὑγιὲς καὶ ἰσορροπημένο περιβάλλον, περιβάλλον ἀγάπης καὶ φροντίδας, ἀπὸ πολλὰ συνομήλικά τους παιδιά σὲ συμβατικές οἰκογένειες. Ἐνα Ἴδρυμα μπορεῖ νὰ ἀντιπροσωπεύει ἓνα πολὺ ὑγιὲς περιβάλλον, μὲ ἀγάπη καὶ φροντίδα, γιὰ νὰ μεγαλώσει ἓνα παιδί. Ὁ ἀντίλογος τῆς Πολιτείας; Λιτὸς καὶ σαφής: Τὰ παιδιά δὲν ἔχουν ἀνάγκη μόνο τὴν ἀγάπη καὶ τὴ φροντίδα, ἀλλὰ χρειάζονται πρωτίστως μιὰ φυσιολογικὴ οἰκογένεια, μὲ μητέρα

Ἐνα Ἴδρυμα μπορεῖ νὰ ἀντιπροσωπεύει ἓνα πολὺ ὑγιὲς περιβάλλον, μὲ ἀγάπη καὶ φροντίδα, γιὰ νὰ μεγαλώσει ἓνα παιδί. Ὁ ἀντίλογος τῆς Πολιτείας; Λιτὸς καὶ σαφής: Τὰ παιδιά δὲν ἔχουν ἀνάγκη μόνο τὴν ἀγάπη καὶ τὴ φροντίδα, ἀλλὰ χρειάζονται πρωτίστως μιὰ φυσιολογικὴ οἰκογένεια, μὲ μητέρα καὶ πατέρα, ὅπως πιστοποιοῦν καὶ ὅλες οἱ ἐπιστημονικὲς ἔρευνες.

Πολὺ ὠραῖα! Καὶ ὅταν, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, σὲ ὅλη αὐτὴ τὴ σπουδὴ τῆς Πολιτείας γιὰ τὴ νομιμοποίηση τοῦ ὁμόφυλου «γάμου» καὶ τὴν πρόβλεψη γιὰ τεκνοθεσία ἀπὸ ὁμόφυλα ζευγάρια, τοῦμα νὰ διαμαρτυρηθοῦμε ὅτι τὰ παιδιά χρειάζονται πρωτίστως μιὰ φυσιολογικὴ οἰκογένεια, μὲ μητέρα καὶ πατέρα, προσέξτε τὸν ἀντίλογο: Τὰ παιδιά χρειάζονται μόνο ἀγάπη καὶ φροντίδα!

Μὲ συγχωρεῖτε ποῦ θὰ τὸ πῶ: Πιὸ ἀντίφαση... πεθαίνεις...

Ἡ Πολιτεία, ἡ ἴδια Πολιτεία ποῦ προώθησε μὲ τόση σπουδὴ τὸν ὁμόφυλο «γάμο» καὶ τὸ δικαίωμα ὁμόφυλων ζευγαριῶν στὴν τεκνοθεσία, παράλληλα, ἐδῶ καὶ πολὺ καιρὸ, ἔχει ἀναλάβει μιὰ συστηματικὴ ἐκστρατεία γιὰ τὴν ταχύτερη δυνατὴ προώθηση πρὸς υἰοθεσία παιδιῶν ποῦ μεγαλώνουν σὲ ἰδρύματα, κάνοντας λόγος γιὰ ἀνάγκη «ἀπο-ἱδρυματοποίησης» κτλ.

Βέβαια, γιὰ νὰ λῆω ὅλη τὴν ἀλήθεια, ἐγὼ ὁ ἴδιος στὸ παρελθόν, βλέποντας παιδιά ποῦ μεγαλώνουν σὲ Ἴδρυμα μὲν, ἀλλὰ σὲ ἓνα ὑγιὲς περιβάλλον ἀγάπης καὶ φροντίδας, ὅπως ἡ «Ἁγία Ταβιθά» στὴ

καὶ πατέρα, ὅπως πιστοποιοῦν καὶ ὅλες οἱ ἐπιστημονικὲς ἔρευνες.

Πολὺ ὠραῖα! Καὶ ὅταν, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, σὲ ὅλη αὐτὴ τὴ σπουδὴ τῆς Πολιτείας γιὰ τὴ νομιμοποίηση τοῦ ὁμόφυλου «γάμου» καὶ τὴν πρόβλεψη γιὰ τεκνοθεσία ἀπὸ ὁμόφυλα ζευγάρια, τοῦμα νὰ διαμαρτυρηθοῦμε ὅτι τὰ παιδιά χρειάζονται πρωτίστως μιὰ φυσιολογικὴ οἰκογένεια, μὲ μητέρα καὶ πατέρα, προσέξτε τὸν ἀντίλογο: Τὰ παιδιά χρειάζονται μόνο ἀγάπη καὶ φροντίδα!

Μὲ συγχωρεῖτε ποῦ θὰ τὸ πῶ: Πιὸ ἀντίφαση... πεθαίνεις... Πῶς μποροῦν ἄνθρωποι νὰ ἀντιφάσκουν τόσο ἀπροκάληπτα; Πῶς μποροῦν νὰ κάνουν ὅτι δὲν τρέχει τίποτα, μὲ τέτοιο... ἐγκεφαλικὸ βραχυκύκλωμα;

* * *

¹ Γρηγορίου Ναζιανζινοῦ, «Σύγκρισις βίων», ed. H. M. Werhahn (*Klassisch-philologische Studien* 15, Harrassowitz, Wiesbaden 1953), σσ. 234-235 (= Ἔνν ἠθικά Η', ed. J.-P. Migne, PG 37, 665).

‘Ο παραλογισμὸς καὶ οἱ ἀντιφάσεις δὲν ἔχουν τέλος. Δεῖτε ἓνα ἀκόμα παράδειγμα:

Μιὰ ἔννοια κεντρικὴ στὴν προώθηση τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ ἀτζέντας εἶναι ἡ ἔννοια τῆς «δυσφορίας φύλου». Ὡς τέτοια ὀρίζεται τὸ ἄγχος ποὺ βιώνει ἕνας ἄνθρωπος ἐξαιτίας τῆς σύγκρουσης ἀνάμεσα στὸ φῦλο ποὺ τοῦ ἀποδόθηκε μὲ τὴ γέννησή του καὶ τὸ φῦλο μὲ τὸ ὁποῖο νιώθει νὰ ταυτίζεται.

Στὸ πλαίσιο τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ ἀτζέντας, βλῆπουμε νὰ προωθοῦνται σὲ ἄλλες χώρες νόμοι μπροστὰ στοὺς ὁποίους ἡ πρόσφατη νομοθετικὴ ρύθμιση στὴν Ἑλλάδα φαντάζει ἀπλή παρονυχίδα. Πρόσφατο παράδειγμα ἡ Σκωτία, ὅπου ἡ κυβέρνησις ἔδωσε στὴ δημοσιότητα σειρά προτάσεων, ποὺ μεταξὺ ἄλλων ἀφοροῦν τὴν «ἀλλοτρίωσιν ἢ καταστολὴν τῆς ταυτότητας φύλου». Μεταξὺ ἄλλων, προβλέπεται ὅτι οἱ γονεῖς ποὺ θὰ ἀρνοῦνται νὰ ἐπιτρέψουν στὰ παιδιά τους τὴν ἀλλοτρίωσιν φύλου, ἂν οἱ ἐνέργειές τους γίνονται «καταναγκαστικὲς ἢ ἐλεγκτικὲς», ἀκόμη καὶ ἂν «ἡ ἐπιθυμία τους εἶναι νὰ βοηθήσουν ἢ νὰ προστατεύσουν τὸ παιδί», θὰ βρίσκονται ἀντιμέτωποι μὲ ποινὴ καθείρξεως... ἑπτὰ ἐτῶν!

“Ὅταν πρωτοδιάβασα αὐτὴ τὴν εἴδηση, ὁ νοῦς μου δὲν μποροῦσε νὰ τὸ χωρέσει. Προσέξτε ὅτι, ὅταν μιλάμε γιὰ παιδιά, ἐννοοῦμε ἀνηλίκους! Ἐννοοῦμε, μὲ ἄλλα λόγια, παιδιά ποὺ κρίνονται ἀνίκανα νὰ ὀδηγήσουν, ἀνώριμα νὰ ψηφίσουν. Παιδιά ποὺ, ἂν παρανομήσουν, δὲν θὰ ὀδηγηθοῦν στὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου, ἀλλὰ στὴ χειρότερη περίπτωση οἱ γονεῖς τους θὰ βρεθοῦν ἀντιμέτωποι μὲ τὴν κατηγορία περὶ «παραμέλησις ἐποπτείας ἀνηλίκου». Καὶ ὅμως –ὦ τοῦ παραλογισμοῦ!– αὐτὰ τὰ παιδιά, τὰ κατὰ τ’ ἄλλα ἀνίκανα καὶ ἀνώριμα, θεωροῦνται ἀπολύτως ἱκανὰ καὶ ὠριμα νὰ πάρουν μιὰ ἀπόφαση ἀλλοτρίωσιν φύλου, ἀκόμη καὶ μὲ χημικὲς ἢ χειρουργικὲς παρεμβάσεις – καὶ ἂν τυχὸν οἱ γονεῖς τους θελήσουν νὰ τὰ ἐμποδίσουν, θὰ κλείνονται στὴ φυλακὴ γιὰ ἑπτὰ χρόνια!

“Ὅμως ἡ προώθηση τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ ἀτζέντας κρύβει καὶ μία ἀκόμη ἀντίφαση. Προσέξτε τὴν:

Θὰ κατανοοῦσαμε ἀπολύτως τὸ αἴτημα νὰ γίνετα ἀπολύτως σεβαστὴ ἡ προσωπικότητα καὶ ἡ φωνὴ ἐνὸς ἀνθρώπου, ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΑΝ ὁ ἴδιος δηλώνει μέλος τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Ἀλλὰ ἐδῶ ἔχουμε φθάσει σὲ ἓνα πολὺ ἐπικίνδυνο σημεῖο, ὅπου ἡ προβολὴ τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητας ἔχει καταλήξει νὰ εἶναι ΜΕΣΟ διεκδίκησης. Μὲ ἄλλα λόγια, αὐτὸ ποὺ λέγεται πλεόν δὲν εἶναι τὸ «δικαιοῦμαι νὰ γίνετα σεβαστὴ ἡ προσωπικότητα καὶ ἡ φωνὴ μου, ΑΝ ΚΑΙ εἶμαι ΛΟΑΤΚΙ+», ἀλλὰ: «δικαιοῦμαι νὰ γίνετα σεβαστὴ ἡ προσωπικότητα καὶ ἡ φωνὴ μου, ΕΠΕΙΔΗ εἶμαι ΛΟΑΤΚΙ+».

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ πῶ ὅτι ἔχω δεῖ ποῦ ὀδη-

γεῖ αὐτό. “Ὅταν ὑπηρετοῦσα στὴν Ἐκπαίδευση, θυμᾶμαι ἓνα κορίτσι, στὸ γυμνάσιο τότε καὶ τὸ λύκειο, εὐφυὲς ἀλλὰ ὄχι μὲ τὴν ἐπιμέλεια καὶ ἐργατικότητα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ ὀδηγήσει σὲ μιὰ διάκριση μὲσω τῆς σχολικῆς ἐπίδοσης, κάπως εὐσωμο καὶ περιθωριοποιημένο ἀπὸ τοὺς συμμαθητικούς του, ποὺ πολὺ λογικὰ λατaroῦσε κάτι περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ εἰσέπραττε. Μετὰ τὸ σχολεῖο αὐτὸ τὸ κορίτσι κατέφυγε σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ ἔωλες περιπλανήσεις, μέχρι ποὺ ἄρχισε νὰ δηλώνει... οὐδετέρου φύλου... Καὶ ξαφνικά, αὐτὸ τὸ κορίτσι –αὐτὸ τό... ΤΟ πλεόν– ἀπέκτησε τὴ φωνὴ ποὺ λατaroῦσε. Ξαφνικά, ὁ λόγος της/του εἶχε πέραση, ἀκουγόταν – μποροῦσε πλεόν νὰ τὴ/τὸ βρεῖς καὶ μὲ μιὰ ἀπλή ἀναζήτησις στὸ διαδίκτυο.

Καὶ ἰδοὺ αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἕνας ἀσθητικὸς φόβος, ἀλλὰ ἕνας ἐντελῶς ἀπτός καὶ συγκεκριμένος κίνδυνος: Αὔριο-μεθαῦριο –καὶ ἀπὸ σήμερα κίθλας– πολλὰ παιδιά, στὴν κρίσιμη ἡλικία

Οἱ νομοθετικὲς ρυθμίσεις ὑπὲρ τῆς ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας ποὺ προωθοῦνται παγκοσμίως ὀδηγοῦν σὲ τραγελαφικὰ ἀποτελέσματα, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι κανεὶς τυφλός, γιὰ νὰ κάνει ὅτι δὲν τὰ βλῆπει.

ποὺ λατaroῦν νὰ ἀφήσουν τὸ στίγμα τους καὶ νὰ γίνετα ἡ φωνὴ τους σεβαστὴ, θὰ στραφοῦν στὴ ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα, ἐνδεχομένως δὲ θὰ προχωρήσουν καὶ σὲ ἀπονενομημένες κινήσεις, ὅπως μιὰ ἀπόφαση ἀλλοτρίωσιν φύλου μὲ χημικὲς ἢ χειρουργικὲς παρεμβάσεις, ὄχι γιὰ ἄλλο λόγο, ὄχι γιὰτι κάποια ἀστοχία τῆς φύσις τὰ προσανατολίζει πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ἀλλὰ ἀπλῶς καὶ μόνο γιὰ νὰ ἀφήσουν τὸ στίγμα τους καὶ νὰ γίνετα ἡ φωνὴ τους σεβαστὴ. Νὰ τὰ ἐμποδίσει κανεὶς... οὔτε λόγος, οὔτε σκέψη!

Καὶ τί θὰ γίνετα μὲ αὐτὰ τὰ παιδιά, ὅταν κάποια στιγμή συνειδητοποιήσουν ὅτι πῆραν τὴ ζωὴ τους λάθος; Αὐτὸ ποὺ θὰ βιώσουν τότε, τόσο τραυματικά, δὲν θὰ εἶναι... δυσφορία φύλου; Προφανῶς! Καὶ μάλιστα, καὶ τὸ χειρότερο, θὰ εἶναι μιὰ δυσφορία φύλου τὴν ὁποία ἐμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ ἔχουμε ἐν ψυχρῶ καὶ ἀσυλλλόγιστα προκαλέσει – καὶ βεβαίως σὲ δραματικὰ μεγαλύτερο ἀριθμὸ παιδιῶν ἀπὸ αὐτὰ

που βιώνουν τη δυσφορία φύλου από άστοχία της φύσης.

* * *

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις υπέρ της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας που προωθούνται παγκοσμίως οδηγούν σε τραγελαφικά άποτελέσματα, που θα έπρεπε να είναι κανείς τυφλός, για να κάνει ότι δεν τα βλέπει.

Όταν πριν από δύο χρόνια η ισπανική κυβέρνηση, σε ένα ξέσπασμα «προοδευτικότητας», είχε εισαγάγει ένα νέο νόμο, ο οποίος είχε καταστήσει εξαιρετικά εύκολη τη δήλωση αλληλαγής φύλου, κάποιοι είχαν προειδοποιήσει για τις τραγικές συνέπειες που θα είχε μια τέτοια κίνηση. Και όμως, δεν είχαν απόλυτα δίκιο. Στην πραγματικότητα, οί συνέπειες κινδυνεύουν να είναι... ακόμη και κωμικές!

Παράδειγμα αυτό που συμβαίνει στον ισπανικό στρατό, όπου όλο και περισσότεροι στρατιωτικοί... δηλώνουν γυναίκες! Μόνο στον ισπανικό θύλακα της Θεούτα στη Βόρειο Αφρική (άκριβως απέναντι από το Γιβραλτάρ), τον τελευταίο καιρό 41 άνδρες στρατιωτικοί δήλωσαν επίσημα ότι είναι... γυναίκες. Έτσι εξασφάλισαν υψηλότερες απολαβές – γιατί στον ισπανικό στρατό οί γυναίκες λαμβάνουν υψηλότερους μισθούς, ως αποζημίωση για την καταπολέμηση των ανισοτήτων. Πέραν τούτου, οί «γυναίκες» (πλέον) αυτές εξασφάλισαν και ιδιωτικά καταλύματα στους στρατώνες, με ιδιωτικό μπάνιο – διότι βέβαια ως «γυναίκες» δεν θα μπορούσαν να καταλύουν στους ίδιους χώρους με τους άνδρες, αλλά και ως βιολογικά άνδρες δεν θα μπορούσαν να καταλύουν στους ίδιους χώρους με τις γυναίκες. Και το άκρον άωτον του παραλογισμού: Μην νομίζετε ότι χρειαζόταν, για να γίνουν «γυναίκες», να

επικαλεσθούν η να επιδεικνύουν μια έλξη για το ανδρικό φύλο. Όχι! Ένας δεκανέας που επέλεξε να δηλώσει «γυναίκα» δήλωσε χαρακτηριστικά: «Έξωτερικά είμαι έτεροφυλόφιλος άνδρας, αλλά μέσα μου νιώθω λεσβία. Κι αυτό είναι που μετράει. Γι' αυτό και δήλωσα ότι είμαι γυναίκα»...

Μην βιασθείτε, λοιπόν, να πείτε ότι όλα αυτά που βλέπουμε να γίνονται γύρω μας θα έχουν τραγικές συνέπειες· οί συνέπειες μπορεί κάλλιστα να είναι... άπληως κωμικές!

* * *

Ήδη έχουμε διαπιστώσει ότι η προώθηση της ΛΟΑΤΚΙ+ ατζέντας προχωράει πολύ πέρα από την αναγνώριση του δικαιώματος «γάμου» σε όμοφυλόφιλους. Ο παραλογισμός πραγματικά δεν έχει όρια.

Πρόσφατο παράδειγμα ο σάβλος που προκάλεσε η νέα δραματοποιημένη σειρά ντοκιμαντέρ του Netflix για τον Μέγα Αλέξανδρο, με τον τίτλο "Alexander: The Making of a God". Εκεί ο Αλέξανδρος εμφανίζεται ως ανοικτά όμοφυλόφιλος. Ήδη στο πρώτο επεισόδιο, που συζητήθηκε ιδιαίτερα, ο Αλέξανδρος εμφανίζεται να ανταλλάσσει περιπαθή φιλία με τον Ήφαιστίωνα, με το σχόλιο ότι αυτός για τον Αλέξανδρο «δεν ήταν άπληως επιστήθιος φίλος, αλλά ίσως ο μεγάλος του έρωτας».

Εύλογα θα αναζητούσε κανείς –στον βαθμό που έχει μείνει ίχνος λογικής– αν υπάρχει στις πηγές το παραμικρό έστω ξρειασμα για μια τέτοια παρουσίαση της έμβληματικής μορφής του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Η απάντηση των ιστορικών είναι όμοφωνη: Όχι! Πουθενά δεν υπάρχει η παραμικρή νύξη για κάτι τέτοιο!

Και όχι μόνο αυτό. Τα πράγματα είναι ακόμα χειρότερα. Διότι στις πηγές υπάρχει το έξης. Παρακαλώ διαβάστε το. Το παραδίδω στην κρίση σας:

Μετά τη μάχη της Ίσσοϋ, κάποιος Φιλόξενος, που είχε όρισθει από τον Αλέξανδρο επικεφαλής των παράκτιων φρουρών της Μικρής Ασίας, έστειλε στον Αλέξανδρο επιστολή, στην οποία του έγραφε ότι κάποιος Θεόδωρος από τον Τάραντα πωλοϋσε δύο πανέμορφα νεαρά αγόρια, τα όποια πρότεινε να αγοράσει και να τα δωρίσει στον Αλέξανδρο. Όταν ο Αλέξανδρος διάβασε αυτή την επιστολή, έγινε έξω φρενών, και όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Πλούταρχος, ξραήλος ρωτοϋσε και ξαναρωτοϋσε τους φίλους του «τί τόσο αισχρό είχε ακούσει γι' αυτόν ο Φιλόξενος, για να κάθεται να τον προσβάλλει έτσι» («τί πάποτε Φιλόξενος αισχρόν αυτόϋ συνεγνωκώς τοιαϋτ' όνειδη προξενών κάθεται»). Στο τέλος, ο Αλέξανδρος έγραψε στον Φιλόξενο μια άκρως επιτιμητική επιστολή, στην οποία τον κα-

λούσε να στείλει τον Θεόδωρο και τό «εμπόρεμά» του στον διάολο («εις τὸν ὄλεθρον»)².

Λοιπόν, όταν οί πηγές λένε αυτό, και τὸ λένε τόσο ρητά, τὸ να προβάλῃται σήμερα ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ὡς... ὁμοφυλόφιλος δὲν εἶναι, ἄραγε, τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ παραλογισμοῦ; Ἡ μήπως τὸ να ποῦμε ὅτι εἶναι παραλογισμὸς εἶναι τὸ λιγώτερο πού θὰ μπορούσαμε να ποῦμε; Ἡ μήπως ὁ μὲν

οἱ Εὐρωπαῖοι τὸν 18^ο και 19^ο αἰῶνα τὴ φυλὴ τῆς νοτιοδυτικῆς Ἀφρικῆς Κόικοι. Ἔτσι, με αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ, κρίθηκε ὅτι ἡ ταινία «Μαίρη Πόππινς» περιέχει διχαστικὴ και ρατσιστικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὴν ὁποία τὰ παιδιὰ πρέπει να προστατευθοῦν...

Λοιπόν, μπορούμε να νιώθουμε ἀσφαλεῖς! Μπορεῖ τὰ παιδιὰ να ἐκτίθενται σὲ ἀκατάλληλες γιὰ τὴν ἡλικία τους εἰκόνας πού θὰ ἔκαναν και ἐνη-

Ἄν θὰ θέλαμε να ἐκθέσουμε συνοπτικὰ τὸ συμπέρασμά μας ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω, θὰ λέγαμε ἀνοικτὰ ὅτι, ναί, μᾶς ξενίζει ὅλη αὐτὴ ἡ ΛΟΑΤΚΙ+ ἀτζέντα και ἡ σπουδὴ γιὰ τὴ νομοθέτηση τοῦ «γάμου» ὁμοφυλόφιλων και γιὰ τὴν παραχώρηση σὲ αὐτοὺς τοῦ δικαιώματος τῆς τεκνοθεσίας. Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ ἠθικὴ μας πού ἐξεγείρεται. Δὲν εἶναι μόνο ἡ πίστη μας. Εἶναι ἐπίσης και ἡ λογικὴ μας!

Ἀλέξανδρος τῆς ἱστορίας μπορεῖ να ἦταν ὅ,τι ἤθελε, ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος τῆς ἐποχῆς τῆς “Woke Culture” πρέπει ὁπωσδήποτε να εἶναι ὁμοφυλόφιλος;

* * *

Και πᾶμε σὲ ἕνα ἀκόμα δεῖγμα παραλογισμοῦ.

Με ὅλα ὅσα εἶπαμε παραπάνω, εἶναι λογικὸ να μᾶς διακατέχει ἡ πιὸ μεγάλη ἀνησυχία γιὰ τὸν κόσμο σὸν ὁποῖο θὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιὰ μας. Γιὰ τὰ ἐρεθίσματα και τὶς προσλαμβάνουσες πού θὰ ἔχουν, ἀπὸ τὶς παρέες τῶν συνομηθῶν τους, ἀπὸ τὴν τηλεόραση, ἀπὸ τὸ διαδίκτυο. Μακάρι να ὑπῆρχε κάτι να προειδοποιήσει τὰ παιδιὰ –και τοὺς γονεῖς– γιὰ τὸν κίνδυνο.

Και να πού ὑπάρχει! Σὲ μιὰ πολὺ πρόσφατη εἶδση, διαβάσαμε ὅτι τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο Ταξινόμησης Ταινιῶν (BBFC) ἔκρινε καλὸ να βάλει μιὰ τέτοια προειδοποίηση και να ἀξιολογήσει ὡς ἀπαραίτητη τὴ γονικὴ συναίνεση γιὰ τὴν παρακολούθηση ἀπὸ παιδιὰ τῆς ταινίας... «Μαίρη Πόππινς». Ναί, μιλήσαμε γιὰ τὴ γνωστὴ ταινία τοῦ Disney τοῦ 1964, με τὴν ὑπέροχη ἐρμηνεία τῆς Τζούλυ Ἀντριους. Ἡ συγκεκριμένη ταινία ἀξιολογήθηκε ὡς ἐπικίνδυνη γιὰ παιδιὰ, διότι, λέει, τὰ ἐκθέτει σὲ ἐπικίνδυνη γλῶσσα και σὲ διακρίσεις.

Ὁ λόγος; Σὲ μιὰ σκηνή, ὅταν ὁ ἐκκεντρικὸς συσταξιοῦχος ναύαρχος Μπούμ ἀντικρίζει ἀπὸ μακριὰ τοὺς καπνοδοχοκαθαριστές, πού ἔχουν τὰ πρόσωπα μαῦρα ἀπὸ τὴ στάχτη, φωνάζει: «Δεχόμαστε ἐπίθεση ἀπὸ hottentots!» “Hottentots” ἀποκαλοῦσαν

λίλους να ντραποῦν, μπορεῖ να βλέπουν σκηνὲς ἀπροκάλυπτης βίας ἀκόμα και σὲ σειρὲς κινουμένων σχεδίων με τέρατα και δύσμορφα ρομπότ, μπορεῖ να τοὺς προβάλῃουν σὸ σχολεῖο ταινίες με ἔφηβα ἀγόρια να ἀνταγιάσουν φιλιὰ (θυμώμαστε πρόσφατο παράδειγμα πού ἀπασχόλησε τὴν ἐπικαιρότητα) ἢ να βλέπουν σὲ βιβλία σὸ σχολεῖο ὡς πρότυπο οἰκογένειας δύο ἄνδρες να γέρνουν προστατευτικὰ πάνω ἀπὸ ἕνα μικρὸ παιδί (πρόσφατο και ἐδῶ τὸ παράδειγμα ἀπὸ τὴν Κύπρο, και μάλιστα σὲ νηπιαγωγεῖα!), μπορεῖ να συμβαίνουν ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ, τοῦλάχιστον, δὲν θὰ κινδυνεύουν να ἐκτεθοῦν σὲ διχαστικὴ και ρατσιστικὴ γλῶσσα πού προωθεῖ ἡ ταινία «Μαίρη Πόππινς»...

Και ἐρωτᾶται: Ἄν δὲν εἶναι αὐτὸ παραλογισμὸς, τότε τί εἶναι;

* * *

Ἄν θὰ θέλαμε να ἐκθέσουμε συνοπτικὰ τὸ συμπέρασμά μας ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω, θὰ λέγαμε ἀνοικτὰ ὅτι, ναί, μᾶς ξενίζει ὅλη αὐτὴ ἡ ΛΟΑΤΚΙ+ ἀτζέντα και ἡ σπουδὴ γιὰ τὴ νομοθέτηση τοῦ «γάμου» ὁμοφυλόφιλων και γιὰ τὴν παραχώρηση σὲ αὐτοὺς τοῦ δικαιώματος τῆς τεκνοθεσίας. Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ ἠθικὴ μας πού ἐξεγείρεται. Δὲν εἶναι μόνο ἡ πίστη μας. Εἶναι ἐπίσης και ἡ λογικὴ μας!

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

2 Πηλοτάρχου, Ἀλέξανδρος, κβ' 1.1-5.

Δημογραφικό καὶ τεκνογονία

Κάθε τόσο ἐμφανίζονται δημοσιεύματα καὶ ἀκούγονται δηλώσεις ἀνησυχητικές γιὰ τὴν δημογραφικὴν προοπτικὴν τῆς χώρας μας. Φτωχαίνουμε πληθυσμιακὰ ὡς Ἑλλιάδα, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν τελευταία ἀπογραφή, τοῦ 2021. Δὲν γεννοῦμε παιδιά, παίρνουμε καὶ τῶν ὀμματιῶν μας καὶ ἀποδημοῦμε στὴν Ἑσπερία, τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα γιὰ τὸν πληθυσμὸ εἶναι ἀρνητικὸ. Ἀκούγονται ἰδέες γιὰ ἐνσωμάτωση μεταναστῶν, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μᾶς ἀποκαθιστᾷ φυλετικά. Δημογραφικὸ πρόβλημα δὲν σημαίνει ἀπλῶς ἔλλειψη ἐργατικῶν χεριῶν ἢ ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν, γιὰ νὰ καλύπτουν τὴν ἀνάγκην τῶν ταμείων. Μιὰ τέτοια ἀντίληψη εἶναι καθαρὰ λογιστικὴ, στενὴ καὶ ἐπιπόλαια. Ἄς δοκιμάσουμε νὰ δοῦμε κάποιες πιὸ οὐσιαστικὰς πτυχὲς τοῦ θέματος.

Μὲ ἀπλᾶ λόγια, ἡ Ἑλλιάδα χρειάζεται παιδιά. Γιὰ νὰ γεννηθεῖ ἓνα παιδί, ἀπαραίτητες βιολογικὲς προϋποθέσεις εἶναι πατέρας καὶ μητέρα. Ἡ βασικὴ βιολογία προβλέπει τὴν ὕπαρξιν δύο φύλων, χρωμοσωματικὰ καθορισμένων ὡς XY (ἄνδρας) καὶ XX (γυναίκα), ποὺ ἀλληλοσυμπληρῶνται καὶ μὲ τὴν φυσικὴν ἔνωσίν τους δημιουργοῦν νέους ἀνθρώπους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πολλαπλασιαζόταν τὸ ἀνθρώπινο εἶδος ἀπὸ τὴν πρώτη του ἐμφάνισιν πάνω στὴ γῆ, ἔτσι ἤρθαμε στὴ ζωὴ καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς, τοὐλάχιστον μέχρι κάποια ἐποχὴ. Αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ παραδοσιακὴ μορφή τῆς οἰκογενείας: ἓνας πατέρας (μὲ κύριον ρόλον τὴν ἐργασία καὶ τὸν πορισμὸ τῶν ἀπαραίτητων γιὰ τὴ ζωὴ), μιὰ μητέρα (μὲ κύριον ρόλον τὴν ἀνατροφή καὶ ἐπιμέλεια τῶν παιδιῶν μέχρι τὴν ἡλικιακὴν τους ὠρίμανσιν) καὶ παιδιά ποὺ μεγάλωναν ὑπὸ τὴ γονικὴ φροντίδα καὶ ἔπαιρναν τὴν βίβαν, τὰ παραδείγματα καὶ τὰ ἐφόδια γιὰ τὴ δική τους μετέπειτα αὐτόνομη ζωὴ ὡς ἐνήλικες. Ὅλα αὐτὰ ἀνατράπηκαν τοὺς τελευταίους αἰῶνες.

Ἡ ἀρχὴ ἔγινε ἀπὸ τὴ βιομηχανικὴ ἐπανάστασιν, ποὺ εἶδε τὴ σταδιακὴ ἔξοδο τῆς γυναίκας στὸν ἐπαγγελματικὸ στίβο καὶ τὸν ἀντίστοιχον περιορισμὸ τοῦ πρωταρχικοῦ ρόλου τῆς μητέρας-τροφοῦ. Ἡ ἰσορροπία τῶν ρόλων προοδευτικὰ ἔγειρε ὄλο καὶ περισσότερο πρὸς τὴν καταξίωσιν τῆς γυναίκας ἐκτὸς σπιτιοῦ, μὲ τὸ κυνήγι μιᾶς καριέρας (ἐπαγγελματικῆς, ἐπιστημονικῆς κτλ.) νὰ κυριαρχεῖ καὶ νὰ ἀπωθεῖ σὲ ὄλο καὶ μεγαλύτερη ἡλικία τὴ δημιουργία οἰκογενείας. Σ' αὐτὸ συνετέλεσε ὁ ἔλεγχος τῶν γεννήσεων (ἀντισύλληψιν / οἰκογενειακὸς προγραμματισμὸς), ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλευθεριότητα στὴν σχέσιν τῶν φύλων (τὰ δύο αὐτὰ εἶναι ἀλληλεπένδετα). Ἔτσι, ὅταν κάποια στιγμὴ οἱ γυναῖκες φθάνουν νὰ ἐπιδιώξουν τὴ μητρότητα, συχνὰ διαπιστώνουν ὅτι ἡ προχωρημένη ἡλικία περιορίζει ἢ καὶ ἀκυρώνει πλήρως τὴ δυνατότητα φυσικῆς σύλληψιν καὶ τεκνογονίας.

Ἐδῶ ἤρθε ἡ ἐπιστῆμιν νὰ «ἐπιλύσει» τὸ πρόβλημα. Οἱ μέθοδοι τεχνητῆς ἀντιμετώπισιν τῆς ὑπογονιμότητας ἔχουν γίνει περισσότερες καὶ πιὸ σύνθετες ἀπ' ὅ,τι μπορούμε νὰ περιγράψουμε μὲ ἀπλᾶ λόγια, καὶ ἡ ἀναπαραγωγικὴ ἱατρικὴ ἔχει γίνει χωριστὴ εἰδικότητα (ἰδιαίτερα ἐπικερδῆς, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ). Πολλὰ ἀπὸ τὴς μεθόδους αὐτὰς εἶναι δεοντολογικὰ καὶ ἠθικὰ

Κάθε τόσο ἐμφανίζονται δημοσιεύματα καὶ ἀκούγονται δηλώσεις ἀνησυχητικὲς γιὰ τὴν δημογραφικὴν προοπτικὴν τῆς χώρας μας. Φτωχαίνουμε πληθυσμιακὰ ὡς Ἑλλιάδα, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν τελευταία ἀπογραφή, τοῦ 2021. Δὲν γεννοῦμε παιδιά, παίρνουμε καὶ τῶν ὀμματιῶν μας καὶ ἀποδημοῦμε στὴν Ἑσπερία, τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα γιὰ τὸν πληθυσμὸ εἶναι ἀρνητικὸ.

Μετά την άδρη αυτή σκιαγράφηση ενός συνθέτου και πολυμόρφου φαινομένου, τί γίνεται με τὸ δημογραφικό; Μὲ δυὸ λόγια, ἡ λύση τοῦ προβλήματος προϋποθέτει ἄνδρες καὶ γυναῖκες (μὲ κεφαλαῖο καὶ τὰ δύο), καλλιεργημένους καὶ «πεπαιδευμένους» ἀπὸ μικρὴ ἡλικία, γιὰ νὰ ἀναλάβουν τὸν κύριο ρόλο τους ὡς Πατέρες καὶ Μητέρες γιὰ τὴ δημιουργία φυσικῶν οικογενειῶν. Ὅλες οἱ ἄλλες προτεινόμενες λύσεις εἶναι εἴτε μπαλώματα εἴτε ἀποκλειστικά «ἐκ τοῦ πονηροῦ».

ἀπαράδεκτες, ἐνῶ ἄλλες ἔχουν εἰσαχθεῖ στὴν κλινικὴ πράξη, χωρὶς νὰ γίνῃ καμμία συζήτηση γιὰ τὰ δεοντολογικὰ προβλήματα ποὺ δημιουργοῦν (π.χ. ἐμφύτευση πολλαπλῶν γονιμοποιημένων ὠαρίων καὶ ἐκλεκτικὴ θανάτωση τῶν περισσοτέρων, ὥστε νὰ μείνουν ἓνα ἢ δύο βιώσιμα). Δὲν συζητοῦμε γιὰ τὴ «λύση» τῶν παρενθέτων μητέρων, ποὺ καταργεῖ κάθε οὐσιαστικὴ ἔννοια μητρότητας, ἀποτελεῖ μιὰ ιδιαίτερη μορφή δουλείας εὐάηλων γυναικῶν καὶ οὐσιαστικὰ μετατρέπει τὸ «κατὰ παραγγελίαν» παιδί σὲ ἐμπορεύσιμο εἶδος.

Κοντὰ σὲ ὅλα αὐτά, στὶς μέρες μας ἀντιμετωπίζουμε καὶ τὴ συστηματικὴ καὶ σκόπιμη καταπολέμηση τῆς παραδοσιακῆς-φυσικῆς μορφῆς οἰκογενείας, μὲ τὴν προβολὴ καὶ προαγωγή τῆς ὁμοφυλοφιλίας,

βουλή). Βασικὴ ἐπιδίωξη ὄλων αὐτῶν τῶν ρευμάτων δὲν εἶναι ἡ δημιουργία φυσικῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ ἡ κοινωνικὴ ἀνάδειξή τους ὡς «φυσιολογικῶν» παραλλήλων. Ὅλα τὰ παραπάνω προβάλλονται ὡς «δικαιώματα» εἰς βάρος τοῦ θεμελιώδους φυσικοῦ δικαιώματος τῶν παιδιῶν, ποὺ εἶναι νὰ ἔχουν ἄνδρα πατέρα καὶ γυναῖκα μητέρα, καὶ ὄχι γονεῖα Α καὶ Β ἢ 1 καὶ 2 ἀνεξαρτήτως φύλου.

Μετά την άδρη αυτή σκιαγράφηση ενός συνθέτου και πολυμόρφου φαινομένου, τί γίνεται με τὸ δημογραφικό; Μὲ δυὸ λόγια, ἡ λύση τοῦ προβλήματος προϋποθέτει ἄνδρες καὶ γυναῖκες (μὲ κεφαλαῖο καὶ τὰ δύο), καλλιεργημένους καὶ «πεπαιδευμένους» ἀπὸ μικρὴ ἡλικία, γιὰ νὰ ἀναλάβουν τὸν κύριο ρόλο τους ὡς Πατέρες καὶ Μητέρες γιὰ τὴ δημιουργία φυσικῶν

Στὶς μέρες μας ἀντιμετωπίζουμε καὶ τὴ συστηματικὴ καὶ σκόπιμη καταπολέμηση τῆς παραδοσιακῆς-φυσικῆς μορφῆς οἰκογενείας, μὲ τὴν προβολὴ καὶ προαγωγή τῆς ὁμοφυλοφιλίας, τῆς «ρευστότητας φύλου» (ἓνα τεχντὸ νοτικὸ κατασκεύασμα, ποὺ προβάλλεται ὡς δῆθεν... μείζον κοινωνικὸ πρόβλημα) καὶ τῶν ποικίλων φυλετικῶν «φαινοτύπων» (τράνς, ἀμφι, ντράγκ, queer, ἄφυλοι καὶ πάει λέγοντας...) καὶ τοῦ «γάμου» καὶ τῆς τεκνοθεσίας ἀπὸ ὁμόφυλα ζευγάρια (εἶναι ἄλλωστε πολλὴ νωπὴ ἢ ψήφισμα τοῦ σχετικοῦ νόμου στὴν ἐλληνικὴ βουλή).

τῆς «ρευστότητας φύλου» (ἓνα τεχντὸ νοτικὸ κατασκεύασμα, ποὺ προβάλλεται ὡς δῆθεν... μείζον κοινωνικὸ πρόβλημα) καὶ τῶν ποικίλων φυλετικῶν «φαινοτύπων» (τράνς, ἀμφι, ντράγκ, queer, ἄφυλοι καὶ πάει λέγοντας...) καὶ τοῦ «γάμου» καὶ τῆς τεκνοθεσίας ἀπὸ ὁμόφυλα ζευγάρια (εἶναι ἄλλωστε πολλὴ νωπὴ ἢ ψήφισμα τοῦ σχετικοῦ νόμου στὴν ἐλληνικὴ

οἰκογενειῶν. Ὅλες οἱ ἄλλες προτεινόμενες λύσεις εἶναι εἴτε μπαλώματα εἴτε ἀποκλειστικά «ἐκ τοῦ πονηροῦ». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὅλοι οἱ ὑπεύθυνοι φορεῖς (κράτος, Ἐκκλησία, ἐκπαίδευση) θὰ ἔπρεπε ἀφ' ἐνὸς σταθερὰ νὰ προβάλλουν καὶ νὰ στηρίζουν τὴν παραδοσιακὴ οἰκογένεια καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ περιορίσουν τὴ «ρευστότητα» ποὺ ὑπονομεύει τὴ φυσικὴ τάξη τῶν πραγμά-

των. Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο νὰ τὸ βλέπαμε νὰ συμβαίνει, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα κάθε ἄλλο παρὰ ἐνθαρρυντικὴ εἰκόνα προσφέρει.

Ἄς συμπληρώσουμε κάτι ἀκόμη, γιὰ τὸ θέμα τῆς τεκνογονίας.

Ἄν θεωροῦμε τὴν ἀπόκτηση τέκνων ἀπλῶς ὡς μιὰ βιολογικὴ διαδικασία ποὺ ἐπιτελεῖται κατὰ βούληση καὶ παραγγελία καὶ ὀδηγεῖ σὲ προκαθορισμένο τελικὸ ἀποτέλεσμα, τότε μποροῦμε νὰ κάνουμε ὅ,τι θέλουμε στὸ θέμα τῆς ἀναπαραγωγῆς. Νὰ κατασκευάζουμε «μωρὰ στὸν δοκιμαστικὸ σωλήνα», νὰ χρησιμοποιοῦμε δότες σπέρματος καὶ ὠαρίων ἢ παρένθετες μητέρες, νὰ ὀρίζουμε ἐπιθυμητὲς σωματικὲς καὶ ψυχολογικὲς προδιαγραφές, νὰ ἐπι-

σέρχεται ὁ Θεὸς σὲ κάτι ποὺ εἶναι βιολογικὰ τεκμηριωμένο πέρα ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία; Εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀφελῆς νὰ θεωροῦμε ἀπολύτως ἐγγυημένη τὴν ἐπιτυχή ἔκβαση μιᾶς κίνησης, ἂν σκεφθοῦμε ὅτι σὲ κάθε στιγμή τῶν ἐννέα μηνῶν ὅτιδήποτε, ἀκόμη καὶ ἐλάχιστο, μπορεῖ νὰ «στραβώσει», μὲ ἀποτέλεσμα κατώτερο τοῦ τελείου ἢ καὶ ἐντελῶς καταστροφικὸ γιὰ τὸ κυοφορούμενο πλάσμα. Ἡ βιολογία τῆς ἐνδομήτριας ἀνάπτυξης καὶ διαφοροποίησης εἶναι τόσο πολυσύνθετη, ὥστε νὰ εἶναι πραγματικὰ θαῦμα τὸ ὅτι χιλιάδες βρέφη γεννιοῦνται καθημερινὰ χωρὶς ἰδιαίτερα προβλήματα, τοῦλάχιστον στὸν ἀνεπτυγμένο κόσμο. Ὅταν ὅμως διαπιστώνουμε (ἢ καὶ ἀπλῶς ὑποπευόμαστε) κάποια ἀνωμαλία, ἢ

Καὶ στὸ θέμα τῆς ἀνθρώπινης ἀναπαραγωγῆς (ὅπως καὶ σὲ τόσα ἄλλα) ἔρχεται σὲ εὐθεῖα ἀντιπαράθεση ἡ ἀνθρώπινη ἀλαζονεία καὶ ὕβρις μὲ τὴν ἀληθινὴ καὶ ταπεινὴ ἐπιστήμη, ποὺ ἀναγνωρίζει τόσο τὰ φυσικὰ ὅσο καὶ τὰ ἠθικὰ ὅρια τῶν δυνατοτήτων καὶ τῶν δικαιωμάτων της καὶ δὲν παραβιάζει οὔτε ἐκβιάζει ἀπερίσκεπτα καὶ προκλητικὰ τὸ ἄβατο τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν εὐόδωση τῶν θεμιτῶν προσπαθειῶν της καὶ

Τὸν εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα.

νοήσουμε ἀκόμη καὶ αὐτόματες «κλιωσομηχανές» ἐμβρύων χωρὶς χρῆση ἀνθρώπινης μήτρας. Τί μᾶς ἐμποδίζει; «Πάντα ἡμῖν ἔξεστιν», θὰ ποῦν οἱ διάφοροι εἰδικοί. Ἡ τεχνολογικὴ δυνατότητα μᾶς νομιμοποιεῖ νὰ χρησιμοποιήσουμε ὅποιαδήποτε μέθοδο, ὅπως ἀκριβῶς κάνουμε καὶ μὲ τὴν παραγωγή κάθε ἄλλου προϊόντος. Κατὰ προέκταση τοῦ σκεπτικοῦ αὐτοῦ, ὁ γονέας μετατρέπεται σὲ ἰδιοκτῆτη τοῦ παιδιοῦ: «Σὲ “κατασκεύασα” (ἢ «σὲ ἀγόρασα», μιὰ καὶ συχνὰ ὑπεισέρχεται καὶ ἀδρὴ οἰκονομικὴ παράμετρος), ἄρα εἶσαι κτῆμα μου».

Ἄν ὅμως ἡ γέννηση ἐνὸς παιδιοῦ θεωρηθεῖ ὡς γεγονός δημιουργίας, ὅπου δύο ἐτερόφυλοι γονεῖς συνέρχονται κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ ἡ ἔνωσή τους δίνει γένεση σὲ ἕνα νέο ἀνθρώπινο πλάσμα μὲ τὴν ἀόρατη καὶ ἀκατάληπτη, ἀλλὰ πάντοτε παρούσα καὶ ἐνεργοῦσα συνεργία τοῦ Θεοῦ, τότε πρέπει νὰ δοῦμε τελειῶς διαφορετικὰ τὸ «παιδί». Ὅχι ὡς κατασκεύασμα ἢ προϊόν παραγωγῆς μὲ ὅποιοδήποτε τρόπο, ἀλλὰ ὡς δῶρο καὶ εὐλογία πρὸς τοὺς γονεῖς, ποὺ ζητοῦν καὶ ἀποδέχονται αὐτὴ τὴν ἀόρατη συνεργία.

Προλαβαίνω τὸ ἐπικριτικὸ ἐρώτημα: Ποῦ ὑπεί-

συνήθης μέθοδος «ἐπιδιόρθωσης» ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἡ καταστροφή τοῦ ἐμβρύου. Μὲ τόσα καὶ τόσα θαῦματα νὰ συμβαίνουν γύρω μας, τί πρέπει νὰ ἀποδεχθοῦμε καὶ νὰ ὁμολογήσουμε; Αὐτὸ ποὺ ἐπιγραμματικὰ ἴλενε οἱ Ψαλμοί: «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες» (Ψαλμ. 126:1). Κι ἂν αὐτὸ λέγεται γιὰ σπίτια καὶ γιὰ ἄλλες ἄψυχες κατασκευές, ἀσύγκριτα περισσότερο ἰσχύει γιὰ ἀνθρώπους, γιὰ λογικὰ ὄντα «βραχὺ τί παρ’ ἀγγέλου ἠλαττωμένα» (Ψαλμ. 8:6).

Σὲ τελικὴ ἀνάληψη, καὶ στὸ θέμα τῆς ἀνθρώπινης ἀναπαραγωγῆς (ὅπως καὶ σὲ τόσα ἄλλα) ἔρχεται σὲ εὐθεῖα ἀντιπαράθεση ἡ ἀνθρώπινη ἀλαζονεία καὶ ὕβρις μὲ τὴν ἀληθινὴ καὶ ταπεινὴ ἐπιστήμη, ποὺ ἀναγνωρίζει τόσο τὰ φυσικὰ ὅσο καὶ τὰ ἠθικὰ ὅρια τῶν δυνατοτήτων καὶ τῶν δικαιωμάτων της καὶ δὲν παραβιάζει οὔτε ἐκβιάζει ἀπερίσκεπτα καὶ προκλητικὰ τὸ ἄβατο τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν εὐόδωση τῶν θεμιτῶν προσπαθειῶν της καὶ Τὸν εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα.

Δρ ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ
Ἱατρός Πνευμονολόγος

Μονάχος

Ἀπόντες! Ἐκλείσαν παράθυρα καὶ θύρες.
Μεγάλη Πέμπτη! Κρέμεται καὶ πάλι Μοναχός!
Θαρρεῖς, αἷμα καὶ δάκρυα, μακριὰ Του ἐσὺ πὼς πῆρες;
Πὼς ἀρκετὸς εἶναι γι' Αὐτὸν ἕνας σου ἀσπασμός;

Μονάχος πάνω στὸν Σταυρό! Τ' ἀκάνθινο στεφάνι
σκιάζει τ' ἅγια βλέφαρα μὲ θλίψη ὡς τὴν ψυχή.
Ποιὸς θὰ σταθεῖ στὸ πηλαί Του ὡς τὴν αὐγὴ ποὺ φθάνει;
Ὅπως παλιὰ, ποιὸς θ' ἀγρυπνᾷ μέχρι ν' ἀναστῆθῃ;

Τὶς βλήπω σὸν σὲ ὄνειρο.
Συναγμένες ὄλες γύρω Του. Κάποτε, παλιὰ.
Οἱ περισσότερες μεγάλης ἡλικίας καὶ μαυροφοροῦσες.
Τῆς γειτονιάς μας οἱ νοικοκυρὲς καὶ οἱ καλοκυράδες.
Τῆς ἐνορίας του Ἄν Νικόλα μας οἱ πιστές.
Κάποιες ἀνάμεσά τους, χαροκαμμένες μανάδες.
Φευγάτες ὄλες τώρα. Ἀπὸ καιρό!
Κι ὅσες θυμᾶμαι, ἀνιστορῶ.

Ἄθηνᾶ Γρίβα, Λουλουδία Χαρδαβέλλη, Ἄλε-
ξάνδρα Τζαβέλλη, Χρυσαφούλα Μιχοπούλου,
Εὐθυμία Σκιαδᾶ, Ἀσπασούλα Βαρλάμη, Παρα-
σκευοῦλα καὶ Ἀσημούλα Πηλατώνη, Χριστίνα
Μίχου, Ἄρετὴ Γεωργούλη, Εὐγενία Κούτρα ἢ
πρεσβυτέρα...

Μαζὶ κι ἐκεῖνη. Μὲ κατακόκκινο φουστάνι –
μαῦρα μάτια, μαῦρα, κοντοκουτσουρεμένα μαλλιά.
Νεώτερη ἀπ' ὄλες τους. Ἡ Κατερίνη... Ἡ «Γκα-
ντεῖν», ὅπως ἡ ἴδια πρόφερε τ' ὄνομά της. Μονάχη
της αὐτὴ ἀπὸ πάντα... Ἀπὸ τότε ποὺ μπορούσα
νὰ θυμᾶμαι – κάθε Μεγαλοβδόμαδο στὴ γειτονιά
μου, στὸ Γαλαξειδάκι μου.

Ἡ Κατερίνη... ἡ ἀδικοσημαδεμένη τῆς μοίρας
της. Ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἀκατάληπτου δαιδάλιου

τοῦ μυαλοῦ καὶ τῆς στρεβλῆς λαλιᾶς της, ἡ ψυχὴ
της ἀναδυόταν παιδική, καθάρια, ἀκραιφνῆ καὶ
ἀμόλυντη. Ὅταν ὁ Ἐσταυρωμένος, μὲ ἀναμμένες
τὶς τρεῖς σκουρόχρωμες λαμπάδες στὴν κεφαλή,
ξεπρόβαλλε ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ, ἡ
Κατερίνα καὶ ἡ ψυχὴ της χυνόταν πάνω στὸ δάπεδο
τοῦ ναοῦ. Στὴν ἀρχὴ ἦταν δάκρυα βουβά, ὕστερα
λυγμὸς πληγωμένου ζώου. Τέλος, κραυγὴ σπα-
ρακτικοῦ θρήνου, ποὺ ἔσκιζε τὴν ἀπόλυτη σιωπὴ
καὶ τὴν ἄκρα κατάνυξη μὲς στὸ φῶς τῶν κεριῶν
τὸ πολὺ...

– Χριστέ μ', Χριστοῦλη μ', γκιατίι;;;

Μέχρι νὰ ἠχήσουν σκορπώντας πικρὸ, μονό-
τονο καὶ ἀργὸ τὸ πένθος στὸν ἀέρα οἱ ἐωθινὲς
καμπάνες τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς, κοντὰ στὴν
πελώρια Ἐθνηφδοῦσα Θεομήτορα μὲ τὴ ρομφαία
καρφωμένη στὴν καρδιά, ἡ θρηνητικὴ σύναξη τῶν
γυναικῶν τῆς Μεγάλῃς Πέμπτης, ἐκεῖνο τὸν καιρὸ,
ἀγρυπνοῦσε καὶ παρέστεκε...

Τὸν ἐπὶ ξύλου Κρεμάμενον,
Τὸν ἐν ὕδασι τὴν γῆν Κρεμάσαντα,
Τὸν τῶν Ἀγγέλων Βασιλέα,
Τὸν Περιβάλλοντα τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις,
Τὸν ἐν Ἰορδάνῃ Ἐλευθερώσαντα τὸν Ἀδάμ,
Τὸν Νυμφίον τῆς Ἐκκλησίας,
Τὸν Υἱὸν τῆς Παρθένου...

Μονάχος, ποτὲ δὲν ἦταν. Τότε!

ΓΕΩΡΓΙΑ ΕΜΜ. ΧΑΤΖΗ-ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Έλεύθερες ρίζες καὶ ἀντιοξειδωτικά

Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ὄλοι ψάχνουν τὸ ἐλιξίριο τῆς νεότητος καὶ νὰ πετύχουν τὴν πρόληψη τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν, καὶ γίνεται πολὺ λόγος γιὰ τὰ «ἀντιοξειδωτικά» καὶ τὶς δράσεις τους. Βεβαίως, ἔχει παρατηρηθεῖ αὐξηση στὴν κατανάλωση συμπληρωμάτων διατροφῆς ποὺ περιέχουν αὐτὲς τὶς οὐσίες. Καὶ γίνονται πολλὲς ἔρευνες, διότι αὐτὰ ἐνεργοῦν στὰ κύτταρα, ὅταν ἐκτελοῦν εἰδικὲς διεργασίες.

Ἐπίσης, τὰ τελευταῖα χρόνια ἀκοῦμε νὰ γίνεται λόγος γιὰ «ἐλεύθερες ρίζες». Τί εἶναι αὐτές;

Ἄς δοῦμε πρῶτα τί εἶναι οἱ ἐλεύθερες ρίζες. Εἰδικοί ἐπιστήμονες μᾶς πληροφοροῦν ὅτι οἱ ἐλεύθερες ρίζες εἶναι ἄτομα ἢ μόρια ποὺ διαθέτουν ἓνα «μονῆρες» ἀσύζευκτο ἠλεκτρόνιο στὴν ἐξωτερικὴ στοιβάδα τῶν κυττάρων καὶ ἔχουν μικρὸ χρόνο ζωῆς, καὶ ὅπως εἶναι μικρές, διαφοροποιοῦνται καὶ προσπαθοῦν ν' ἀρπάξουν τὸ ἠλεκτρόνιο ποὺ τοὺς λείπει ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο μόριο. Ὅταν ἡ παρουσία τους στὸν ὄργανισμό εἶναι ἀριθμητικὰ μεγάλη, δροῦν ἐπιθετικὰ κατὰ τῶν κυττάρων, προσβάλλοντας θανάσιμα τὴ μεμβράνη ποὺ προφυλάσσει τὴν ἐνδοκυττάρια ζωὴ, καταστρέφοντας τὸ γενετικὸ ὑλικό, δη-

γήρανση καὶ σὲ διάφορες παθήσεις. Συμβάλλουν συγχρόνως καὶ ἐξωτερικοὶ παράγοντες (ἄγχος, διατροφή, κάπνισμα) καὶ ἐνδογενεῖς, παράγοντας καὶ ἄλλες ἐλεύθερες ρίζες. Τότε εὐτυχῶς ἐπεμβαίνουν τὰ ἀντιοξειδωτικά συστήματα τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ ἐπιδιορθώνουν τὶς βλάβες ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴ δράση τους.

Τί εἶναι, τώρα, τὰ ἀντιοξειδωτικά; Εἶναι οὐσίες ποὺ οἱ ιδιότητές τους ἐμποδίζουν τὴ δράση τῶν

Τί εἶναι, τὰ ἀντιοξειδωτικά; Εἶναι οὐσίες ποὺ οἱ ιδιότητές τους ἐμποδίζουν τὴ δράση τῶν ἐλεύθερων ριζῶν. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς μποροῦν νὰ δράσουν καὶ νὰ ἐξουδετερώσουν ἀποτελεσματικὰ τὶς ἐλεύθερες ρίζες, προστατεύοντας τὸν ὄργανισμό ἀπὸ τὶς βλάβες ποὺ προκαλοῦν.

Ἡ δὴ τὸ DNA. Ἄλλὰ ἀδρανοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς «ἀντιοξειδωτικούς μηχανισμούς» ποὺ διαθέτει ὁ ὄργανισμός. Ὅταν ὑπάρχουν στὸν ὄργανισμό ὑπεράριθμες ἐλεύθερες ρίζες, τότε καταστρέφονται τὰ κύτταρα, κυρίως στὴ μεμβράνη, αὐτὴ γίνεται διαπερατὴ σὲ ξένα σώματα καὶ ὄργανισμός νοσεῖ, ἴσως καὶ θανάσιμα. Τότε χάνεται ἡ ἰσορροπία μεταξὺ ὀξειδωτικῶν καὶ ἀντιοξειδωτικῶν, αὐξάνει τὸ ἀντιοξειδωτικὸ στρές, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργεῖται μιὰ κατάσταση χρόνιας φλεγμονῆς, ποὺ ὀδηγεῖ σὲ

ἐλεύθερων ριζῶν. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς μποροῦν νὰ δράσουν καὶ νὰ ἐξουδετερώσουν ἀποτελεσματικὰ τὶς ἐλεύθερες ρίζες, προστατεύοντας τὸν ὄργανισμό ἀπὸ τὶς βλάβες ποὺ προκαλοῦν.

Βασικὴ λοιπὸν σημασία γιὰ τὴν προστασία καὶ διατήρηση τῆς υγείας ἔχει ἡ ἐπάρκεια τοῦ ὄργανισμοῦ σὲ ἀντιοξειδωτικὲς οὐσίες.

Ποῦ μποροῦμε ὅμως νὰ βροῦμε φυσικὲς ἀντιοξειδωτικὲς οὐσίες;

Στα διάφορα φρούτα και λαχανικά. Οί κυριώτερες είναι ή βιταμίνη E, ή όποία άσκει προστατευτική δράση στα κύτταρα και τή προφυλάσσει από διάφορες τοξίνες. Πηγές τους είναι τή έλαιόλαδο και οί ξηροί καρποί. Έπιπλέον, ή βιταμίνη E ένισχύει τή δραστηριότητα τών βιταμινών A και C.

Έτσι προφυλάσσεται ό όργανισμός από τισ έλεύθερες ρίζες και διατηρείται ή υγεία του.

Έπίσης, είναι οί *ταννίνες*, που βρίσκονται στο τσάι, ήλιή και ό καφές έχει μιή ποσότητα. Τό τσάι είναι άφέψημα, καταναλώνεται συχνά και έχει αντιβακτηριακές ιδιότητες. Έπίσης, οί *κατεχίνες* του τσαγιού έχουν αντικαρκινική ικανότητα.

Σέ μελέτη που διεξήγαγε τή Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, έγινε προσδιορισμός τής βιοδιαθεσιμότητας τών *αντιοξειδωτικών ούσιων*, μετά από κατανάλωση άφεψημάτων βοτάνων τής έλληνικής

Άν λοιπόν ακολουθήσουμε μιή υγιεινή και σωστή διατροφή, προσλαμβάνουμε τή άπαραίτητα αντιοξειδωτικά. Η *μεσογειακή διατροφή* περιέχει σημαντική ποσότητα αντιοξειδωτικών, που υπάρχουν στα λαχανικά, τή φρούτα, τους ξηρούς καρπούς, τή δημητριακά, τή όσπρια, τή έλαιόλαδο και τή κρασί.

Η ύπαρξη αντιοξειδωτικών στο αίμα συσχετίζεται με μειωμένη όξειδωτική βλάβη τών έλεύθερων ριζών στους ιστούς, και συνεπώς *μείωση του κινδύνου για προσβολή από άσθένειες*.

Έπίσης, σημαντικό είναι νή μνή καπνίζει κανείς, γιατί τή κάπνισμα δημιουργεί τεράστιο φόρτο όξειδωτικών βλαβών τών έλεύθερων ριζών, με άποτέλεσμα νή καταβάλλεται τή αντιοξειδωτικό σύστημα του όργανισμού.

Καταλήγοντας, συμπεραίνουμε όί όσοι θέλουν

Άν λοιπόν ακολουθήσουμε μιή υγιεινή και σωστή διατροφή, προσλαμβάνουμε τή άπαραίτητα αντιοξειδωτικά. Η *μεσογειακή διατροφή* περιέχει σημαντική ποσότητα αντιοξειδωτικών, που υπάρχουν στα λαχανικά, τή φρούτα, τους ξηρούς καρπούς, τή δημητριακά, τή όσπρια, τή έλαιόλαδο και τή κρασί.

Η ύπαρξη αντιοξειδωτικών στο αίμα συσχετίζεται με μειωμένη όξειδωτική βλάβη τών έλεύθερων ριζών στους ιστούς, και συνεπώς *μείωση του κινδύνου για προσβολή από άσθένειες*.

ύπαίθρου, και βρέθηκε ότι πιό πλούσιο σε αντιοξειδωτικά είναι τή πράσινο τσάι, και ακολουθούν τή φασκόμηλο, ή μέντα, τή δίκταμο, τή τσάι του βουνοϋ και τή χαμόμηλο. Έπίσης, ό βασιλικός και τή τζίντζερ είναι πλούσια σε αντιοξειδωτικά. Τό κόκκινο κρασί περιέχει πέντε φορές περισσότερες πολυφαινόλες σε σχέση με τή λευκό κρασί, γι' αυτό θεωρείται περισσότερο αντιοξειδωτικό.

Άπό φρούτα, πλούσια σε αντιοξειδωτικές ούσιες είναι τή πορτοκάλια, τή δαμάσκηνα και τή μήλα, και ήλιή βεβαίως, και από τή λαχανικά τή μπρόκολο και τή καρότα. Έπιδημιολογικές μελέτες έχουν συσχετίσει τή αύξηση του προσδόκιμου ζωής με τή διατροφή τήν πλούσια σε λαχανικά και φρούτα, λόγω τών αντιοξειδωτικών που αυτά περιέχουν. Έτσι, συστήνεται ή κατανάλωση *πέντε μερίδων φρούτων και λαχανικών*.

μιή πιό αντιοξειδωτική διατροφή, μπορούν νή τή πετύχουν με τή μεσογειακή διατροφή, έπομένως με τήν κατανάλωση λαχανικών, όσπρίων, με φρούτα και ένα ποτηράκι κόκκινο κρασί, παντού έλαιόλαδο, μαγειρεμένο και ώμό, και μιή κούπα πράσινο τσάι τή άπόγευμα, και όκτώ ποτήρια νερό, και όλα καλά!

Έτσι μπορεί νή έλπίζει κανείς σε μιή υγιεινότερη ζωή. Γι' αυτό επιδιώκουν πολλοί τή μεσογειακή διατροφή. Τήν υιοθετούν μάλιστα πολλοί και από τή έξωτερικό, όίτι με αυτήν άποφεύγουν άσθένειες και διάφορες φλεγμονές.

Έμεις είμαστε τυχεροί, όίτι αυτή είναι ή διατροφή μας. Μνή τήν έγκαταλείψουμε λοιπόν!

ΖΩΗ ΡΙΖΟΚΩΣΤΑ-ΑΓΓΕΛΗ
Έις

‘Ο ώραϊος λιμένας

Ένας ό λιμένας
κι ό Βαρκάρης ένας,
μόνον του Χριστού
πάει ή βάρκα αυτού.

Ώ, καλή Βαρκάρη,
σεϊλε μου τη χάρη,
δες τον ναυαγό,
ναυαγός εγώ.

Στό λιμάνι Σου όλα
εϊναι φεγγοβόλα,
ή γαλήνη εκεί
ή βασιλική.

‘Η ψυχή μου, εκείνη
θέλει τη γαλήνη,
μή μ’ αφήσεις, μή,
στην κακήν όρμή.

Σώσε με από τόν κύμα,
χάσκει έμπρός σάν μνήμα,
άπλωσέ μου τόν
χέρι που ζιτώ.

Βγάλε με κι έμένα
στόν ώραϊο λιμένα,
κάνε στόν ξανθό
τόπο Σου να ‘ρθώ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ

Μιά άφανής ευεργέτιδα

Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ παραφροσύνης, φόβου, ἀτομικισμοῦ, ἐγκληματικότητας καὶ ἀπάτης. Ὁ θάνατός σου ἢ ζωὴ μου. Οἱ δὲ πολῖτες ἀσχοιοῦνται μόνο μὲ τὸ συμφέρον τους. Προσπαθοῦν νὰ αὐξήσουν μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσο τὴν περιουσία τους, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸν γείτονα, τὸν ἐνδεὴ καὶ τὸν ἀσθενῆ. Ξεχνοῦν ὅτι οἱ περιουσίες εἶναι προσωρινές, καὶ κάποια ἡμέρα ἀπρόσμενα θὰ ἐγκαταλείψουμε τὴ ζωὴ καὶ ὅλα τα ὑπάρχοντα πού ἔχουμε συσσωρεύσει καὶ θὰ ἀναχωρήσουμε γυμνοί, ὅπως ὅταν ἤρθαμε στὸν κόσμο.

Ἀνάμεσά μας ζοῦν καὶ ἐκεῖνοι πού ταπεινὰ προσφέρουν ὄχι μόνο τὸν ὀβολό τους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ ὑστέρημα, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκουν τιμὲς καὶ ἐπαίνους, κάνοντας πράξη αὐτὸ πού λέγει ὁ Κύριος: «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». Καὶ αὐτοὶ εἶναι εὐτυχῶς πολλοί.

Μιά τέτοια ἀφανὴς ευεργέτιδα εἶναι ἡ κυρία Σοφία Προκοπίδου, συνταξιούχος δασκάλα. Συγκεκριμένα, πούλησε ἓνα διαμέρισμα πού κατεῖχε στὴ Θεσσαλονικὴ καὶ ἀγόρασε ἓνα ἀσθενοφόρο

τῆς ἀνήκει. Οἱ τοπικὲς ἐφημερίδες καὶ ἡ τηλεόραση ἀναφέρθηκαν ἐκτενῶς στὴ δωρεὰ της, καὶ οἱ ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ τὴν ἐβράβευσαν σὲ εἰδικὴ τελετῇ. Κάληλιο ἀργὰ παρὰ ποτέ, πού λέει καὶ ὁ λαός.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἁγία Γραφή στὸ *Κατὰ Λουκᾶν* Εὐαγγέλιο ἀναφέρει ὅτι ὁ Κύριος ἐθεράπευσε δέκα λεπρούς. Ὁ ἓνας ἐξ αὐτῶν «ιδὼν ὅτι ἐθεραπεύθη» ἐπέστρεψε καὶ εὐχαρίστησε τὸν Κύριο. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε: «Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκκαθαρίσθησαν;

Ἀνάμεσά μας ζοῦν καὶ ἐκεῖνοι πού ταπεινὰ προσφέρουν ὄχι μόνο τὸν ὀβολό τους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ ὑστέρημα, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκουν τιμὲς καὶ ἐπαίνους, κάνοντας πράξη αὐτὸ πού λέγει ὁ Κύριος: «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». Καὶ αὐτοὶ εἶναι εὐτυχῶς πολλοί.

πλήρως ἐξοπλισμένο, πού χάρισε στὸ νοσοκομεῖο τοῦ Κιλκίς, γιὰ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὶς ἀνάγκες τῶν συνανθρώπων μας. Ἐπιπλέον, ἔγινε γνωστὸ ὅτι ἔκανε καὶ ἄλλες δωρεὰς στὸν Ναὸ καὶ στὸ σχολεῖο τῆς γενέτειρας τῆς Μεγάλῃς Βρύσης. Προσέφερε, χωρὶς νὰ ζητήσει ἀπὸ κανέναν τιμὲς καὶ διακρίσεις.

Αὐτὸ ὅμως πού ἐξέπληξε τοὺς πάντες εἶναι ὅτι ἡ δωρεὰ ἔγινε πρὸ 12ετίας. Ἡ πολιτεία δὲν ἀντέδρασε, καὶ μόλις φέτος καὶ διὰ τοῦ στόματος τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης τῆς ἀπεδόθη ἡ τιμὴ πού

οἱ δὲ ἐννέα πού;». Διδάσκοντας τὴν ἀξία τῆς εὐγνωμοσύνης, πού δείχνει εὐγένεια καὶ ἀνωτερότητα.

Μόνο πού ἡ εὐγνωμοσύνη θὰ πρέπει νὰ ἐκφράζεται ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἀφυπνίζει καὶ ἐμᾶς τοὺς ὑπολοίπους γιὰ τὸ χρέος μας ἀπέναντι στὴν κοινωνία καὶ ἀπέναντι σὲ ὅσους μᾶς ἔχουν ἀνάγκη.

ΑΝΘΟΥΛΑ ΝΑΟΥΜΗ

“Όσα φέρνει ή ώρα κι ή ζωή

Άγαπητές μου φίλες,

Πέρασε περίπου ένα δίμηνο, χωρίς να το καταλάβω, που προσπαθώ να διαχειριστώ την απώλεια της φίλης μου Μαρίας. Αυτό έγινε κι ή αιτία ν’ αλλάξω και τον τίτλο του κειμένου μου. Θέλω δε να συνεχίσω να γράφω, γιατί νιώθω την ανάγκη να επικοινωνώ και πάλι μαζί σας. Τώρα, το τί θα καταφέρω, αυτό θα το διαπιστώσουμε στο μέλλον.

Πολύ συχνά συμβαίνει, αλήθεια, τό «όσα φέρνει ή ώρα...». Λές, ως ποῦμε, ότι αποφασίζεις να πῆς κάπου, και κείνη την ώρα αρχίζει να βρέχει καταρρακτωδῶς. “Η ὄτι ἀδιαθετεῖς, κι ὄλα τὰ σχέδια πᾶνε περίπατο.

Τώρα, τί να τοημήσεις να πῆς στα νιάτα; Γίνεται να σ’ ἀκούσουν; Να μην κάνουν ὄνειρα; Μπορεῖ να πληγωθοῦν, ν’ ἀπογοητευθοῦν, ἂν αὐτὰ τὰ ὄνειρα δὲν λάβουν σάρκα και ὄστα. Ἄλλὰ μπροστά τους ἔχουν ὀλόκληρη ζωή, και θα ξα-

ναπροσπαθήσουν, θα κάνουν και πάλι ὄνειρα. Γιατί θα θέλουν να κάνουν καριέρα, οικογένεια, να κατακτήσουν τῆ ζωή. Κι αὐτῆ ή προσπάθειά τους φέρνει τὴν «ἀνοιξη» στῆ ζωή μας.

Ἄντε ὄμως να συμβουλευσεις κι ἀνθρώπους που κουβαλᾶνε στὴν πλάτη τους κάποια χρόνια: «Πρόσεξε, αὐτὸ που θέλεις να κάνεις δὲν εἶναι για τὴν ἡλικία σου». Θα σ’ ἀκούσουν; Ἡ καρδιά δὲν συμβαδίζει με τὴν ἡλικία, βλέπεις. Κι ἂν κάνουν ὄνειρα, γεννιοῦνται κι ἐπιθυμίες. Κι ἂν τοημήσουν, παρ’ ὄλη τὴν ἀνημπόρια, τότε μπορεῖ να πληρῶσουν ἀκριβὰ τὸ τόημημά τους.

Ἄλλὰ σκέφτομαι, ἂν ὑπῆρχε μόνο ή λογική στῆ ζωή μας, θα ’ταν αὐτῆ ὑποφερτῆ;

“Όταν μεγαλώνει ὁ ἄνθρωπος, θέλει δε θέλει, ὄλο και πιὸ πολὺ σκέφτεται τὸ τί μπορεῖ να φέρει ή ζωή. Κι ὄσων χρονῶν κι ἂν εἶναι, αὐτῆ τῆ νιώθει πολὺ γλυκιὰ και δὲν θέλει να τῆ χάσει, παρ’ ὄλες τὶς δυσκολίες τῆς.

ΛΙΤΣΑ ΑΠΑΛΑΚΗ

Εἰς Ἀνημόσυνον

Λεωνίδας Χαριτίδης

Πῆγε νὰ μᾶς ἐτοιμάσει τόπο ὁ Λεωνίδας Χαριτίδης.

«Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος».

Ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε τὰ λόγια αὐτὰ πρὸς τὸν Τιμόθεο, τοῦ παρέδιδε πρότυπο ζωῆς καὶ τοῦ πρότεινε νὰ τὸ ἀκολουθήσει. Ποιός, ὅμως, τοῦ μᾶ νὰ κάνει ἀνάλογο δήλωσι;

Ἐγὼ τοῦ μᾶ νὰ πῶ ὅτι ὁ ἀδελφός μας Λεωνίδας ἀποτέλεσε πρότυπο! Σ' ὁλόκληρη τὴ ζωὴ του πορεύτηκε ἓνα δύσκολο δρόμο, ὄλο παγίδες, καταιγίδες, δοκιμασίες. Ὅμως, σ' αὐτὸν τὸν δρόμο μετ' ἐμποδίων, ἀγωνίστηκε τὸν καλὸ ἀγῶνα καὶ ξεχώρισε.

Ἀπὸ τὴν ἡλικία τῶν 5 ἐτῶν γνώρισε τὸ σκληρὸ πρόσωπο τοῦ πολέμου καὶ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς, στὰ Πορόϊα ποὺ γεννήθηκε, πάνω στὸ Μπέλλης, στὰ ἐλληνοβουλγαρικὰ σύνορα. Στὰ 12 χρόνια του, κατὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ἔχασε τὴ μητέρα του, ποὺ ἐξαφανίστηκε σὲ μιὰ νυχτερινὴ σύγκρουση. Νέα της ἔμαθε μετὰ ἀπὸ 35 χρόνια καὶ τὴ συνάντησε, ξανά, μετὰ ἀπὸ 40. Γιὰ νὰ τὸν γλιτώσει ἀπὸ τοὺς κινδύνους καὶ τὶς συγκρούσεις τῆς ἐποχῆς, ὁ πατέρας του τὸν ἔστειλε στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου ἔπιασε δουλειὰ στὸ παπλωματάδικο τοῦ θείου του, ἐξασφαλίζοντας παράλληλα τὴ συντήρησι καὶ τὴ στέγασιν του.

Ἀπὸ τὰ 13 χρόνια του δουλεῖ καὶ σπουδάζει με ἄριστες ἐπιδόσεις πρῶτα στὸ γυμνάσιο καὶ ἀκολούθως στὴ Φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Παράλληλα, συνδέθηκε με τὴ χριστιανικὴ κίνησι Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τῶν πατέρων Λεωνίδα, Φωτίου, καὶ τοῦ Ἀθανασίου Φραγκόπουλου, στὸ πλῆθος τοῦ ὁποῖου κέρδισε καὶ πρόσφερε πνευματικὴ κατάρτισι καὶ ζωὴ. Διακρίθηκε ὡς στέλεχος καὶ ἐπικεφαλῆς τῶν τομέων τῶν Χριστιανικῶν Μαθητικῶν Ὁμάδων, ἀρχηγὸς σὲ κατασκηνώσεις καὶ διευθυντὴς οἰκοτροφείου γιὰ ἐργαζόμενους νέους.

Τελειώνοντας τὸ στρατιωτικὸ, παντρεύεται τὴν συμφοιτήτριά του Μαρία Μηνιάδου καὶ φεύγουν μαζὶ γιὰ τὴ «φλεγόμενη» Κύπρον, ὅπου προσκλήθηκαν νὰ ὑπηρετήσουν ὡς καθηγητὲς-φιλόλογοι στὸ Γυμνάσιον Πεδουλᾶ. Ἦταν ἡ ταραγμένη ἐποχὴ ποὺ

ἡ Τουρκία πραγματοποιοῦσε τὶς πρῶτες ἀπόπειρες γιὰ ἀπόβασιν, με συνεχεῖς προκλήσεις, μεταφορὰ πολεμικοῦ ὑλικοῦ καὶ Τούρκων ἀξιωματικῶν, με τὴ δημιουργία κλειστῶν τουρκικῶν θυλάκων (κράτη ἐν κράτος). Ὁ Λεωνίδας δίδασκε ἐλληνικὰ γράμματα, ἐλληνικὴ ἱστορία, Ἑλλάδα, στὸ γυμνάσιον τοῦ Πεδουλᾶ. Καὶ τὸ βράδυ ἦταν ὁ συντονιστὴς τῆς ἐκπαίδευσι τῶν ἀνδρῶν τῆς περιοχῆς, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζουν τὶς τουρκικὲς προκλήσεις καὶ νὰ ἀμύνονται σ' αὐτές.

Ὅταν γύρισε στὴν Ἑλλάδα, παρακολούθησε μεταπτυχιακὲς παιδαγωγικὲς σπουδὲς καὶ ὑπηρετήσε σὲ διάφορα σχολεῖα, ξεχωρίζοντας γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἔργου του. Διακρίθηκε ἰδιαίτερα ὡς διευθυντὴς τῆς Εἰδικῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία ἀπέβλεπε στὴ μόρφωσι μουσουλμάνων νέων ὡς δασκάλων ποὺ θὰ ὑπηρετοῦσαν σὲ περιοχὲς τῆς Θράκης, σὲ σχολεῖα με παιδιὰ ὁμοθρήσκων τους. Ὁ Λεωνίδας ἀγκάλιασε τοὺς σπουδαστὲς τῆς Ἀκαδημίας, προσφέροντας εὐκαιρίες γενικώτερης μόρφωσις στους ἴδιους καὶ ἐπαγγελματικὲς εὐκαιρίες σὲ ἄλλα

μέλη της οικογένειάς τους. Χαρακτηριστική ήταν ή οργάνωση μαθημάτων κοπτικής-ραπτικής για αδελφές και μητέρες σπουδαστών του, εξασφαλίζοντας και έξοπλισμό (ραπτομηχανές κτλ.) για την άσκηση της σχετικής δραστηριότητας.

Ός σύζυγος, πατέρας και παππούς αξιώθηκε να δει μιὰ μεγάλη οικογένεια, με τέσσερις κόρες, γαμπρούς, εγγόνια και δισέγγονα, σύνολο 30, όλα επιτυχημένα, αφού είχαν ως πρότυπα τὸν Λεωνίδα και τὴ σύζυγό του. Ἡ Μαρία, δυναμική, παροῦσα σὲ πολλὰ μέτωπα: εκπαιδευτικός, μητέρα, ἐθελόνητρια σὲ ἰδρύματα εἰδικῆς ἀγωγῆς γιὰ παιδιά με εἰδικὲς ἀνάγκες, γιὰ μιὰ εγγόνια οἰκότροφους, καὶ ὁ Λεωνίδας «συνευδοκῶν».

Τὰ τελευταῖα χρόνια, παρὰ τὰ προβλήματα τῆς υγείας του, ὁ Λεωνίδας μᾶς ἄφησε παραδείγματα

πνευματικῆς ὠριμότητας καὶ προσφορᾶς. Ἀναλάμβανε δωρεὰν φιλολογικὴ ἐπιμέλεια καὶ διορθώσεις σὲ βιβλία θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ περιεχομένου. Ἀφιέρωνε τὴν ἡμέρα τῆς Παρασκευῆς στὸ ζύμωμα καὶ τὸ ψήσιμο μεγάλου ἀριθμοῦ ἀπὸ λειτουργίες, ποὺ πρόσφερε σὲ διάφορους ναοὺς, ἐφαρμόζοντας μιὰ συνταγὴ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὅρος, παράλληλα με προσευχή. Συμμετείχε ἔτσι στὴν προετοιμασία τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἀδελφὲ Λεωνίδα, σὲ ζηλεύουμε. Πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ

Πρώην Δήμαρχος Θεσσαλονίκης καὶ ὑπουργός

Ἡ ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς μπορεῖ νὰ γίνεῖ με τοὺς ἑξῆς τρόπους:

Γιὰ συνδρομὴ Ἑσωτερικοῦ

α) Μὲ κατάθεση στὴν τράπεζα Eurobank, στὸν λογαριασμὸ ποὺ διατηρεῖ ἡ Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτίνων ὑπ' ἀριθμ.: 0026-0201-94-0100366081 (IBAN: GR1102602010000940100366081).

Νὰ ζητᾶτε νὰ σημειῶνεται ρητῶς τὸ ὄνοματεπώνυμό σας (καὶ μόνον) στὴν Αἰτιολογία.

β) Στὰ ΕΛΤΑ με ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ (Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα). Προβλέπεται ἐπιβάρυνση με ταχυδρομικὰ τέλη.

γ) Στὰ ΕΛΤΑ με ἔντυπο ταχυπληρωμῆς ποὺ συναποστέλλεται με τὸ τελευταῖο τεῦχος κάθε χρονιάς γιὰ ὅσους ἔχουν ὀφειλῆ. Σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωση δὲν προβλέπεται ἐπιβάρυνση με ταχυδρομικὰ τέλη.

δ) Στὰ Βιβλιοπωλεῖα «ΖΩΗ» καὶ συνεργαζόμενα βιβλιοπωλεῖα.

ε) Σὲ κατὰ τόπους συνεργάτες καὶ ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι καὶ θὰ κόβουν σχετικὲς ἀποδείξεις.

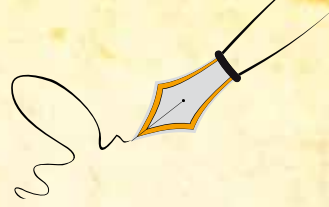
Γιὰ συνδρομὴ Ἐξωτερικοῦ

Παρακαλοῦμε μὴν ἀποστέλλετε ἐπιταγές, γιὰτὶ ἀδυνατοῦμε νὰ τὶς εἰσπράξουμε. Ἡ συνδρομὴ μπορεῖ νὰ καταθεθεῖ με τραπεζικὸ ἔμβασμα. Τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ χρειαστεῖτε εἶναι:

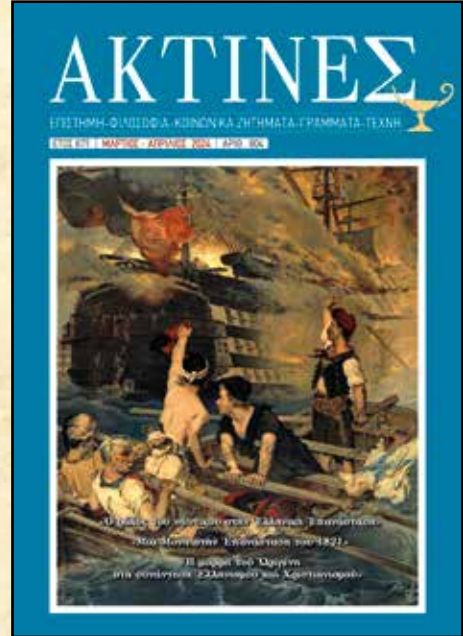
– IBAN: GR1102602010000940100366081

– BIC/Swift Code: ERBKGRAA

ΠΡΟΣΟΧΗ! Ὄταν κατατίθεται ἓνα ποσὸ στὸν τραπεζικὸ λογαριασμὸ, χωρὶς νὰ ἀναγράφεται στὴν Αἰτιολογία τὸ ὄνοματεπώνυμο τοῦ συνδρομητῆ / τῆς συνδρομητριάς (ἀκόμη καὶ ἀν ἀναγράφεται: «Κόσμος τῆς Ἑλληνίδος συνδρομὴ 2024» ἢ ὄ,τι ἄλλο), δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ γνωρίζουμε ποῖα συνδρομὴ ἀφορᾷ τὸ συγκεκριμένο ποσὸ! Ἄν τυχὸν ἔχετε κάνει κατάθεση, ἀλλὰ ἔχετε ἀμελήσει νὰ καταγράψετε τὰ στοιχεῖά σας στὴν Αἰτιολογία, παρακαλοῦμε ἐπικοινωνήστε με τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ (κατὰ προτίμηση με μήνυμα ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου), γιὰ νὰ μᾶς ἐνημερώσετε καὶ νὰ μπορέσουμε νὰ πιστώσουμε σωστὰ τὸ ποσὸ.

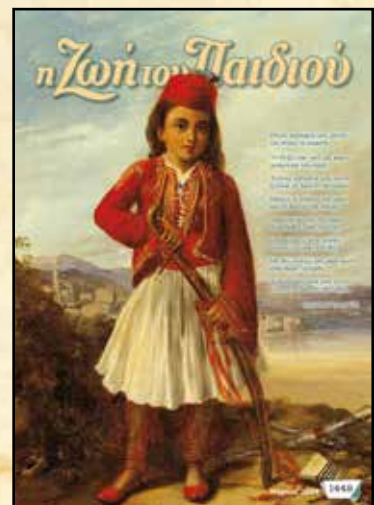

Ή αξίζει νά διαβάσετε

Τό μνηναιό Ὁρθόδοξο Χριστιανικό Περιοδικό μέ τήν ἱστορία τῶν 100 χρόνων του κοντά στόν ἑλληνικό λαό.

Τό περιοδικό γιά τήν Ἐπιστήμη, τὰ Γράμματα καί τήν Τέχνη, μέ τό ἔνδοξο παρελθόν καί τό δυναμικό “παρών” στίς μάχες του κατά τοῦ ὕλισμου καί τῆς ἀπιστίας.

Ἐνα περιοδικό – πολύτιμος συμπαράστατης γιά ἐκπαιδευτικούς καί γονεῖς.

Νεανικό περιοδικό τῆς “Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως” – μέ τόν ἐνθουσιασμό τῆς νεότητος καί τή σφραγίδα τῆς πίστεως καί τῆς παιδείας.

Τό μνηναιό παιδικό περιοδικό πού κυκλοφορεῖ ἀπό τό 1946 – ἕνας πολύτιμος πνευματικός φίλος γιά τὰ Ἑλληνόπουλα.

Άξίζει νά διαβάσετε

Τό Όδοιπορικό τῆς Πρόνοιας

Συνεργαζόμενα Χριστιανικά Σωματεία «Ο Άπόστολος Παῦλος»

Έκδόσεις «Δαμασκός»

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ
«Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

ΤΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Η ΚΑΤ' ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΑΣΚΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΜΠΡΑΚΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΑΓΓ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ - ΜΑΛΛΑΜΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»